

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Materiał opracowany przez Fundację Socjometr Laboratorium Rozwiązań Społecznych, współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju

Lokalna Grupa Działania Gościniec 4 Żywiołów

Kraków 2021

Raport opracowany w ramach projektu „Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju” realizowanego przez Federację LGD Małopolska.

Odwiedź portal KSOW – www.ksow.pl

Zostań Partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania

1. Obszar LGD „Gościniec 4 Żywiołów” zamieszkuje 37 232 osoby. Z roku na rok liczba mieszkańców obszaru nieznacznie rośnie. Najwięcej mieszkańców liczy Kalwaria Zebrzydowska, najmniej Mucharz.
2. Wszystkie gminy wchodzące w skład LGD Gościniec 4 Żywiołów osiągnęły wpływy podatkowe poniżej średniej dla gmin w Polsce, zatem wszystkie otrzymują subwencje z budżetu państwa. Najwyższe wpływy podatkowe odnotowywano w Kalwarii Zebrzydowskiej, najniższe w Stryszowie.
3. Obszar LGD charakteryzuje się niewielkim zróżnicowaniem pod względem wydatków gmin na 1 mieszkańca – w 2019 r. wydatki Stryszowa i Lanckorony wynosiły około 5 250 zł na mieszkańca, natomiast Kalwarii Zebrzydowskiej i Mucharza około 4 900 zł. Zdecydowanie pozytywnym trendem jest systematyczny wzrost kwoty wydatków na 1 mieszkańca we wszystkich gminach LGD – w 2019 r. wydatki wzrosły o około 2 tys. zł w porównaniu z 2015 r.
4. Najniższy i zarazem niższy od średniej dla województwa (4%) i Polski (4,6%) odsetek osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców odnotowano w 2020 r. w gminie Stryszów – 3,8, najwyższy w Lanckoronie – 4,6. Odsetek zarejestrowanych bezrobotnych kobiet jest wyższy niż mężczyzn we wszystkich gminach zrzeszonych w LGD.
5. Największy rynek pracy jest w Kalwarii Zebrzydowskiej, w której w 2019 r. odnotowano 4 461 pracujących, co stanowi 76,94% pracujących z obszaru LGD. Jest ona również jedyną gminą LGD, która odnotowała wzrost liczby pracujących w porównaniu z 2015 r. W pozostałych gminach odnotowano spadek liczby pracujących. We wszystkich gminach zrzeszonych w LGD liczba pracujących kobiet była wyższa niż mężczyzn – wyjątek stanowi Mucharz w 2015 r.
6. Pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców, to najkorzystniej wypada Kalwaria Zebrzydowska, najmniej podmiotów zarejestrowanych jest w gminie Mucharz. Pozytywnym trendem jest systematyczny wzrost liczby podmiotów na przestrzeni lat we wszystkich analizowanych gminach.
7. Z perspektywy liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców najkorzystniej wypada Kalwaria Zebrzydowska, a najmniej korzystnie Mucharz. Pozytywnym trendem jest stały wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców we wszystkich gminach zrzeszonych w LGD.
8. W połowie gmin zrzeszonych w LGD odnotowano wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym – Kalwarii Zebrzydowskiej i Mucharzu, a w dwu

pozostałych spadek liczby osób w tych grupach. Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym we wszystkich gminach zrzeszonych w LHGD powiela ogólnokrajowy trend w zakresie starzenia się społeczeństwa.

9. Spore zróżnicowanie pomiędzy gminami zrzeszonymi w LGD występuje ze względu na saldo migracji – Kalwaria Zebrzydowska i Lanckorona dwukrotnie w okresie od 2016 r. do 2019 roku odnotowały odpływ mieszkańców, przy czym najwyższy odnotowano w Kalwarii. Poza powyższymi sytuacjami w gminach odnotowywano dodatnie salda migracji.
10. Z perspektywy liczby beneficjentów pomocy społecznej, to w latach 2015 – 2019 najkorzystniejsza sytuacja było w gminie Lanckorona, a najmniej korzystna w gminie Mucharz.
11. Według danych GUS na terenie LGD zlokalizowanych jest 11 obiektów noclegowych i stan ten utrzymuje się od 2016 r. Jedyną gminą zrzeszoną w LGD, w której nie ma zlokalizowanych turystycznych obiektów noclegowych jest Mucharz.
12. W latach 2017 – 2021 LGD Gościniec 4 Żywiołów zrealizował 58 naborów, w tym: 40 konkursów, 14 grantów oraz 4 operacje własne. W ramach zrealizowanych naborów wpłynęły 154 wnioski, a których wybrano do dofinansowania 122 wnioski i podpisano 74 umowy. Najwięcej naborów zrealizowano w zakresie podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej.
13. Wnioskodawcy uczestniczący w badaniu najczęściej pozyskiwali informacje o naborach wniosków poprzez odwiedziny strony internetowej LGD, udział w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych organizowanych przez LGD oraz poprzez lekturę publikacji i materiałów promocyjnych wydawanych przez LGD. Najrzadziej źródłem informacji o realizowanych naborach były dla wnioskodawców: publikacje w prasie oraz tablice informacyjne, billboardy i plakaty. Trafny dobór kanałów komunikacyjnych potwierdzają sami wnioskodawcy – 26 spośród 28 osób wskazała, że LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków.
14. Najwięcej wnioskodawców uczestniczących w badaniu – 12 osób – kierowało realizowane projekty do ogółu mieszkańców gminy lub obszaru LGD.
15. Wskaźniki postępu rzeczowego realizowane są na bieżąco - rozpoczęto realizację 26 spośród 39 wskaźników w zakresie wypłaconych środków (w tym 13 z nich zostało zrealizowanych) oraz 30 wskaźników w zakresie podpisanych umów (w tym 19 wskaźników osiągnięto). Do rozpoczęcia realizacji pozostało 6 wskaźników w zakresie wypłaty środków i 1 wskaźnik w zakresie podpisanych umów.
16. W zakresie postępu finansowego zrealizowano 7 spośród 22 przedsięwzięć w zakresie wypłaconych środków, a 10 w zakresie wartości przyznanych środków. Ponadto rozpoczęto realizację budżetu w ramach kolejnych 10 przedsięwzięć. Nie rozpoczęto jeszcze realizacji

budżetu dla 6 przedsięwzięć w zakresie wypłaconych środków, a dla 4 przedsięwzięć w zakresie przyznanej pomocy.

17. LGD zrealizowała 1 projekt współpracy, a kolejny jest w trakcie przygotowywania. Ponadto, LGD realizowała 3 projekty poza Strategią RLKS, w tym jeden dotyczył budowy i uruchomienia Inkubatora Przetwórstwa Lokalnego, który okazała się dużym sukcesem.
18. Plan komunikacyjny zakładał wykorzystanie różnorodnych kanałów komunikacji: lokalne media, portale społecznościowe, strony internetowe LGD i UG, instytucje i inne podmioty działające w środowisku lokalnym, materiały informacyjne, punkt konsultacyjny, mailing, szkolenia, doradztwo, spotkania itd. Co istotne w ramach działań komunikacyjnych realizowano również bieżący monitoring i ewaluację, które pozwalają na uzyskanie informacji zwrotnej od odbiorców działań komunikacyjnych.
19. Działania komunikacyjne realizowane przez LGD należy ocenić zdecydowanie pozytywnie, o czym świadczą wskazania mieszkańców obszaru uczestniczących w badaniu - tylko 1 osoba spośród 107 badanych nie słyszała o LGD, a 106 osób potwierdza, że słyszało o „Gościńcu 4 Żywiołów”, co jest rewelacyjnym wynikiem.
20. Mieszkańcy uczestniczący w badaniu wiedzę na temat LGD czerpali w najczęściej ze strony internetowej LGD, odwiedzając stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów, odwiedzając profil społecznościowy LGD na Facebooku, uczestnicząc w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD oraz odwiedzając stronę gminy – 81 uczestników.
21. W latach 2016 – 2021 różnego rodzaju doradztwa LGD udzieliło łącznie 1 194 podmiotom. Najwięcej podmiotów skorzystało z doradztwa indywidualnego realizowanego w biurze LGD. Wsparcie LGD przy składaniu i realizacji projektów należy ocenić pozytywnie – świadczy o tym fakt, że zdecydowana większość uczestników badania w przyszłości chciałaby ponownie skorzystać ze wsparcia LGD.
22. Beneficjenci korzystający z doradztwa LGD w zdecydowanej większości oceniają je pozytywnie. Na etapie składania wniosku wszyscy wnioskodawcy uczestniczący w badaniu i korzystający z doradztwa na tym etapie pozytywnie ocenili przygotowanie merytoryczne doradców, przydatność udzielonych porad oraz zakres porad spełniający oczekiwania. Tak samo zostały ocenione wskazane powyżej aspekty na etapie rozliczania operacji. Natomiast na etapie realizacji operacji wszyscy korzystający z doradztwa ocenili pozytywnie wskazane aspekty, za wyjątkiem 1 osoby, która nie była w stanie ocenić, czy udzielone porady były dla niej przydatne.
23. Procedury i kryteria wyboru projektów były dla większości wnioskodawców czytelne i jednoznaczne i, w ocenie większości badanych wnioskodawców, pozwalały na wybór najlepszych projektów.

24. W obszarze aktywizacji mieszkańców obszaru LGD najwięcej mieszkańców uczestniczących w badaniu dostrzegło pojawienie się nowych form wsparcia ludzi młodych oraz podejmowanie inicjatyw, których celem było wsparcie osób starszych.
25. W obszarze przedsiębiorczości najbardziej dostrzegalnymi dla uczestników badania zmianami było powstanie nowych firm oraz poprawa sytuacji na rynku pracy dostrzegło.
26. W obszarze turystyki, kultury i rekreacji, poza zwiększeniem ruchu turystycznego uczestnicy badania dostrzegli również poprawę stanu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, pojawienie się nowe formy spędzania czasu wolnego, zwiększenie liczby inicjatyw służących kultywowaniu lokalnych tradycji, zwiększenie elastyczności przestrzeni publicznej, zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych oraz poprawę stanu zabytków.
27. W zakresie korzystania z efektów działań podejmowanych przez LGD, to najwięcej uczestników badania wskazało na udział w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD oraz spotkaniach organizowanych przez LGD.
28. W ocenie uczestników badania należy w przyszłości kontynuować przede wszystkim finansowanie projektów zmierzających do założenia działalności gospodarczej oraz wspierających istniejące firmy.

2. Spis treści

1. STRESZCZENIE NAJWAŻNIEJSZYCH WYNIKÓW BADANIA	3
2. SPIS TREŚCI	7
3. OPIS PRZEDMIOTU BADANIA UWZGLĘDNIAJĄCY CELE I ZAKRES EWALUACJI	8
4. OPIS METODOLOGII WRAZ Z OPISEM SPOSOBU REALIZACJI BADANIA	11
5. OPIS WYNIKÓW BADANIA WRAZ Z ICH INTERPRETACJĄ	13
5.1. OBSZAR OBJĘTY STRATEGIĄ ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ ORAZ JEJ PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA	13
5.2. RZECZOWY I FINANSOWY POSTĘP W REALIZACJI LSR	27
5.3. PROJEKTY WSPÓŁPRACY	46
5.4. DZIAŁANIA POZA RLKS	47
5.5. DZIAŁALNOŚĆ BIURA LGD	48
5.6. ZMIANY NA OBSZARZE OBJĘTYM RLKS W OCENIE CZŁONKÓW LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI	60
6. ODPOWIEDZI NA PYTANIA BADAWCZE	67
6.1. OCENA WPŁYWU NA GŁÓWNY CEL LSR	67
6.2. OCENA WPŁYWU NA KAPITAŁ SPOŁECZNY	69
6.3. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	70
6.4. TURYSTYKA I DZIEDZICTWO KULTUROWE	71
6.5. GRUPY DEFAWORYZOWANE	72
6.6. INNOWACYJNOŚĆ	73
6.7. PROJEKTY WSPÓŁPRACY	74
6.8. OCENA FUNKCJONOWANIA LGD	75
6.9. OCENA PROCESU WDRAŻANIA	76
6.10. WARTOŚĆ DODANA PODEJŚCIA LEADER	77
7. WNIOSKI I REKOMENDACJE	79
8. SPIS TABEL I WYKRESÓW	82
8.1. SPIS TABEL	82
8.2. SPIS WYKRESÓW	82
9. ANEKSY TWORZONE W TOKU REALIZACJI BADANIA.	83
ANKIETA DLA MIESZKAŃCÓW OBSZARU LGD GOŚCINIEC 4 ŻYWIOŁÓW	83
ANKIETA DLA BENEFICJENTÓW GOŚCINIEC 4 ŻYWIOŁÓW	87

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji

Raport jest efektem badania ewaluacyjnego przeprowadzonego przez Fundację Socjometr. Przedmiotem badania była ewaluacja procesu wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność prowadzonego przez Lokalną Grupę Działania „Gościniec 4 Żywiołów” w okresie programowania Unii Europejskiej 2014-2020.

Fundacja Socjometr jest niezależnym podmiotem specjalizującym się w badaniach społecznych, który spełnia wymogi stawiane ewaluatorom zewnętrznym określone w Wytycznych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Warto podkreślić, że przeprowadzenie badań w opisywanej poniżej formie było możliwe dzięki współpracy wszystkich małopolskich Lokalnych Grup Działania. Badania były współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Dofinansowanie zostało pozyskane przez Federację LGD Małopolska, która przygotowała projekt „Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju” oraz, w efekcie przeprowadzonej procedury wyboru wykonawcy, zleciła prace badawcze Fundacji Socjometr.

Szczegółowe cele badania zostały sformułowane na podstawie wspomnianych powyżej Wytycznych wydanych w 2017 roku przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Skupiały się one w kilku obszarach tematycznych, w ramach których postawiono pytania badawcze. Zestaw tych pytań był wspólny dla wszystkich Lokalnych Grup Działania w województwie małopolskim.

Obszary badań oraz przypisane do nich pytania badawcze:

1. Ocena wpływu na główny cel LSR
  - a. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
  - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
  - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
  - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
  - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?

4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
  - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
  - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
  - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
  - b. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
  - c. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
6. Innowacyjność
  - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
  - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
7. Projekty współpracy
  - a. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
  - b. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?
8. Ocena funkcjonowania LGD
  - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
  - b. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
  - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
9. Ocena procesu wdrażania
  - a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
  - b. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
  - c. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
  - d. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?
10. Wartość dodana podejścia LEADER
  - a. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
  - b. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?

- c. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- d. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Szczegółowe obszary działań małopolskich LGD, które były poddawane ocenie:

1. Działalność biura LGD, w tym w szczególności jakość i efektywność świadczonego doradztwa dla wnioskodawców (rzeczywistych i potencjalnych) oraz beneficjentów,
2. Realizacja planu komunikacji, rozpoznawalność LGD, wymiana informacji z mieszkańcami obszaru oraz jakość podejmowanych działań komunikacyjnych,
3. Realizacja rzeczowo-finansowa Lokalnej Strategii Rozwoju,
4. Funkcjonowanie organów LGD,
5. Działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej oraz włączenia społecznego (w szczególności wsparcie udzielone przedstawicielom grupy defaworyzowanej),
6. Działania LGD w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki i dziedzictwa kulturowego,
7. Promowanie innowacyjności na obszarze objętym LSR,
8. Realizacja projektów współpracy.

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Projekt badawczy zrealizowany na zlecenie Federacji LGD Małopolska jest unikatowym w skali Polski przykładem współpracy Lokalnych Grup Działania. Wspólne zlecenie badań dla wszystkich organizacji wdrażających Strategię Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność pozwoliło nie tylko na sfinansowanie dużej części prac ze środków zewnętrznych, ale umożliwiło również obniżenie kosztów ewaluacji. Ujęcie prac badawczych w ramy wspólnego projektu pozwoliło na ich sprawną i szybką realizację w okresie od czerwca do października 2021 roku.

Realizacja wspólnych badań ewaluacyjnych dla wszystkich małopolskich LGD przyniosła także korzyści o charakterze merytorycznym. Możliwe było zastosowanie jednolitego zestawu metod i technik badawczych. Powoduje to, że dane zebrane w odniesieniu do obszaru poszczególnych Lokalnych Grup Działania są agregowalne. Innymi słowy, 32 raporty z ewaluacji zewnętrznych przygotowane dla poszczególnych LGD mogą być rozpatrywane wspólnie i tym samym informować o efektach realizacji działania LEADER w całym województwie małopolskim.

W ramach badania ewaluacyjnego poddano analizie dwie grupy danych:

1. Dane zastane, w tym:
  - a. Dane ze statystyk publicznych,
  - b. Dane gromadzone przez Lokalne Grupy Działania w ramach monitoringu,
2. Dane wywołane, w tym:
  - a. Dane zebrane za pomocą technik jakościowych,
  - b. Dane zebrane za pomocą technik ilościowych.

Dane pochodzące ze statystyk publicznych dostarczyły wysoce obiektywnych informacji na temat zmian na obszarze poszczególnych LGD, które dokonały się w okresie realizacji ocenianych Strategii RLKS. Dane te dotyczyły między innymi zjawisk demograficznych, rynku pracy, lokalnej gospodarki oraz sytuacji społecznej. Wszystkie te dane zostały zaprezentowane w tabelach lub na wykresach. Szczegółowy wykaz ilustracji zawartych w raporcie, który umieszczony jest na jego końcu pozwala na szybkie zapoznanie się z zakresem poddanych analizie danych, które pochodziły z Głównego Urzędu Statystycznego.

Lokalne Grupy Działania gromadzą istotne dane na temat procesu wdrażania Strategii RLKS, które musiały być poddane analizie. Wśród tych danych należy wskazać w szczególności informacje o prowadzonych naborach, dane o postępie rzeczowo-finansowym, wskaźniki realizacji planu komunikacji oraz dane dotyczące doradztwa. Fundacja Socjometr opracowała jednolity zestaw formularzy, na których poszczególne LGD udostępniały te istotne informacje. Analiza tej kategorii

danych zastanych pozwoliła na ocenę skuteczności działań prowadzonych przez LGD oraz wskazała, w których obszarach działalność LGD pokrywała się ze zmianami na obszarze objętym LSR sugerowanymi przez wyniki analizy danych pochodzących z GUS.

Reprezentanci Fundacji Socjometr przeprowadzili badania jakościowe we wszystkich małopolskich LGD. Obejmowały one wywiady z pracownikami stowarzyszeń oraz wywiady z przedstawicielami ich organów – Zarządów i organów decyzyjnych (Rad). Wywiady były prowadzone w siedzibach LGD lub online. Rozmowy te odegrały istotną rolę w procesie powstawania raportów. Pozwoliły one na pogłębienie wiedzy na temat przebiegu procesu wdrażania LSR, rozpoznanie problemów pojawiających się w jego trakcie oraz sposobu reagowania na nie przez przedstawicieli Stowarzyszeń. Uzupełnieniem wywiadów był elektroniczny kwestionariusz zawierający pytania otwarte kierowane do prezesów Zarządów LGD oraz przewodniczących Rad Programowych. Zebrane za jego pomocą informacje zostały wykorzystane w czasie formułowania rekomendacji.

W ramach ewaluacji zewnętrznej zbierano także dane ilościowe. Dla każdego LGD przygotowano dwa kwestionariusze ankiety. Pierwsza z nich kierowana była do mieszkańców obszaru objętego Strategią RLKS, a druga do beneficjentów wsparcia osób i przedstawicieli organizacji, które realizowały operacje w ramach jej wdrażania. Zastosowano technikę CAWI (*computer-assisted web interview*), co oznacza, że ankieta przeprowadzona została za pomocą platformy internetowej. Za dystrybucję linka do ankiety odpowiedzialni byli pracownicy poszczególnych Lokalnych Grup Działania. Celem było zgromadzenie co najmniej 100 poprawnie wypełnionych ankiet dla mieszkańców oraz co najmniej 20 ankiet wypełnionych przez beneficjentów. We wszystkich LGD udało się zgromadzić wymaganą dla każdej z ankiet ilość odpowiedzi.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją

5.1. Obszar objęty Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz jej podstawowe założenia

LGD „Gościniec 4 żywiołów” zrzesza 4 gminy z powiatu wadowickiego: Lanckoronę, Mucharz, Stryszów i Kalwarię Zebrzydowską. Stowarzyszenie powstało w 2006 , a jego inicjatorem była gmina Lanckorona. Najważniejsze potencjały przyrodniczo-kulturowe gmin zostały zdefiniowane w nazwach żywiołów przypisanych do gmin: **Lanckorona – Powietrze, Stryszów – Ziemia, Mucharz – Woda, Sułkowice – Ogień**. W 2008 roku z LGD wystąpiła gmina Sułkowice, a na jej miejsce przystąpiła gmina Kalwaria Zebrzydowska wnosząc swój żywioł – **Drewno**.

Rysunek 1 Gminy wchodzące w skład LGD.

- Kalwaria Zebrzydowska,
- Lanckorona,
- Mucharz,
- Stryszów.

Źródło: Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność LGD „Gościniec 4 Żywiołów”

Strategia RLKS została opracowana przy współudziale społeczności lokalnej gmin wchodzących w skład LGD. Zastosowano metody partycypacyjne na kluczowych etapach opracowania strategii:

- 1) Diagnoza i analiza SWOT;
- 2) Określenie celów, przedsięwzięć, wskaźników realizacji oraz opracowanie planu działania;
- 3) Opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru;
- 4) Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji LSR;
- 5) Opracowanie planu komunikacyjnego związanego z realizacją LSR.

Wśród zastosowanych metod wskazano: spotkania konsultacyjne, world cafe, badania ankietowe, wywiady, zespoły robocze, forum lokalne, dyskusje reprezentantów grup, focus.

Strategia RLKS jest komplementarna z następującymi dokumentami o zasięgu lokalnym i :

- Lokalna Strategia Rozwoju dla Lokalnej Grupy Działania Gościniec 4 żywiołów na lata 2014-2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020;
- Strategia Powiatu Wadowickiego 2015-2020;
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Stryszów 2014 ~ 2020;
- Strategia Rozwoju Gminy Kalwaria Zebrzydowska 2015-2020.

Diagnoza przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

- dobre położenie geograficzne i bliskość dużych aglomeracji (Krakowa i Górnośląskiej);
- położenie na międzynarodowych i regionalnych szlakach turystycznych (Bursztynowy, Papieski, Maryjny, Szlak Architektury Drewnianej, Jakubowy);
- atrakcyjny turystyczno-przyrodniczo obszar: Jezioro Mucharskie i związane z nim plany rozwoju turystycznego, walory krajobrazowe; różnorodność przyrodniczo-biologiczna (las, pola, łąki), zabytki UNESCO w Kalwarii Zebrzydowskiej i Lanckoronie;
- duże skupisko przedsiębiorstw i tradycje produkcji mebli i obuwniczej;
- inicjatywa pierwszego w Polsce „modelowego” Inkubatora Kuchennego w Stryszowie;
- niezadowalający stan połączeń i dróg lokalnych;
- zanieczyszczenie powietrza i niski stopień skanalizowania części gmin;
- słaba baza noclegowa oraz brak współpracy w tworzeniu zintegrowanych produktów i oferty turystycznej;
- małe, nieefektywne gospodarstwa rolne;
- duży odsetek gospodarstw bez działalności rolniczej;
- niedostateczna ilość, odpowiadających oczekiwaniom społecznym, miejsc pracy;
- słaba współpraca pomiędzy przedsiębiorstwami i brak stref przemysłowych;
- słaby zasięg telefonii komórkowej i Internetu;
- niezadowalający poziom bazy sportowo-rekreacyjnej;
- słaby poziom usług opiekuńczych.

Tabela 1 Ludność w gminach wchodzących w skład LGD.

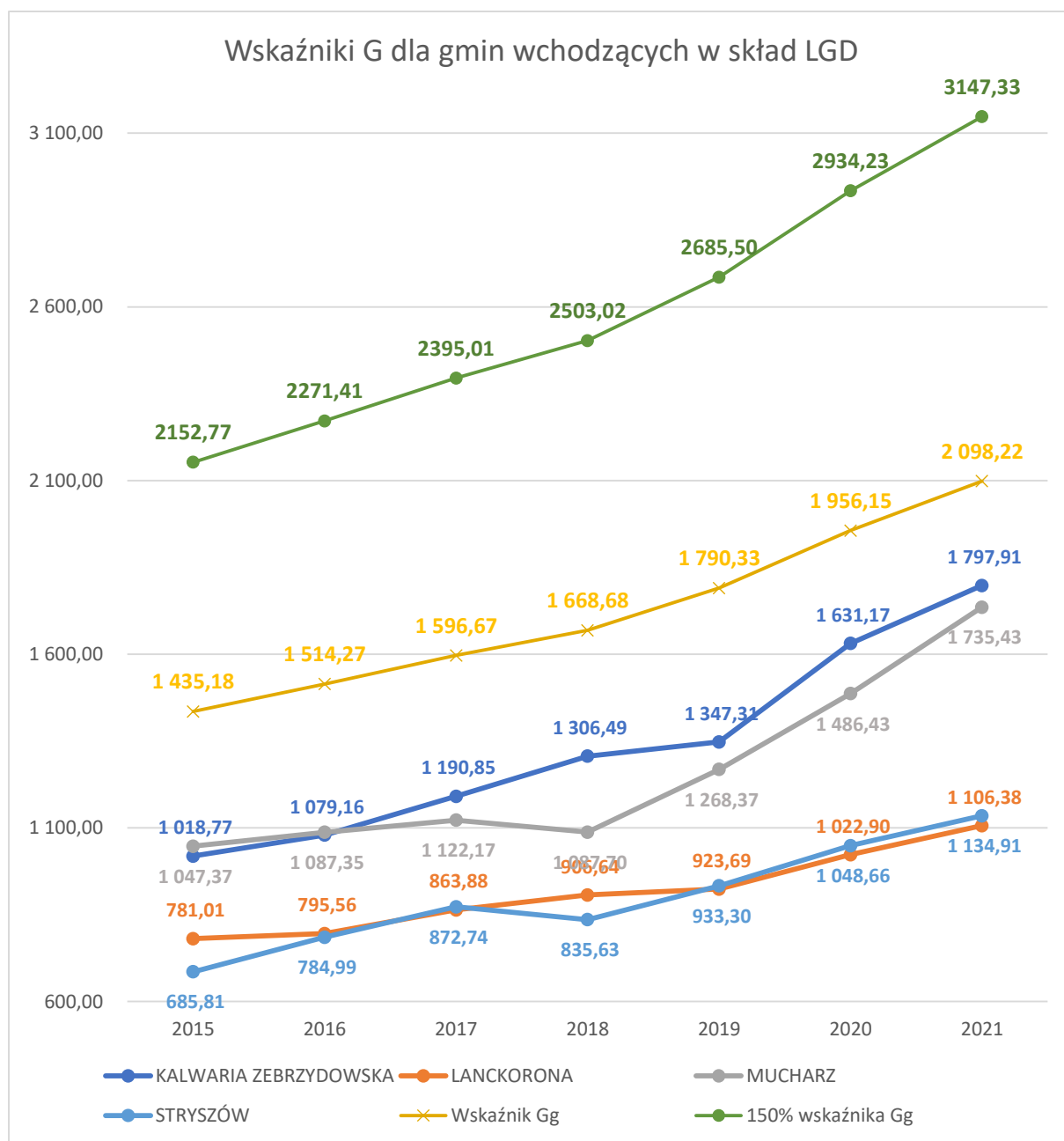
Ludność w gminach wchodzących w skład LGD						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kalwaria Zebrzydowska	19 897	19 987	20 052	20 045	20 012	20 022
Lanckorona	6 148	6 180	6 208	6 235	6 245	6 225
Mucharz	4 034	4 058	4 086	4 122	4 122	4 137
Stryków	6 824	6 858	6 863	6 856	6 865	6 848
RAZEM	36 903	37 083	37 209	37 258	37 244	37 232

Źródło: GUS, Ludność w gminach bez miast na prawach powiatu i w miastach na prawach powiatu wg płci, stan na 31 XI.

Obszar LGD „Gościniec 4 Żywiołów” zamieszkuje 37 232 osoby. Z roku na rok liczba mieszkańców obszaru nieznacznie rośnie - od 2015 r. liczba mieszkańców wzrosła o ponad 300 osób. Najwięcej mieszkańców – ponad 20 tys., co stanowi 53,77% mieszkańców obszaru, liczy Kalwaria Zebrzydowska. Drugą najliczniej zamieszkałą gminą obszaru LGD jest Stryków - 18,39% mieszkańców obszaru LGD, a kolejną Lanckorona – 16,72%. Najmniejszą pod względem liczby ludności gminą jest Mucharz – 4 137 mieszkańców, co stanowi 11,11% mieszkańców obszaru LGD.

Jednym z istotnych elementów oceny sytuacji gminy jest jej kondycja finansowa, która determinuje prawidłową realizację zadań i celów przez jednostki samorządu terytorialnego. W ocenie sytuacji finansowej gminy można posłużyć się wskaźnikiem G. Jest on wskaźnikiem dochodów podatkowych na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin, stanowiącym podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat samorządów do budżetu państwa. Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego określa, że wskaźnik G oblicza się dzieląc kwotę dochodów podatkowych za rok poprzedzający rok bazowy przez liczbę mieszkańców gminy. Subwencja lub ewentualna wpłata do budżetu państwa jest wynikiem różnicy wpływów podatkowych na jednego mieszkańca gminy oraz średniej dla gmin w Polsce (wskaźnik Gg). Jeżeli w gminie wskaźnik G jest wyższy niż 150% wskaźnika Gg, gmina ta nie otrzymuje kwoty uzupełniającej.

Wykres 1. Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD.

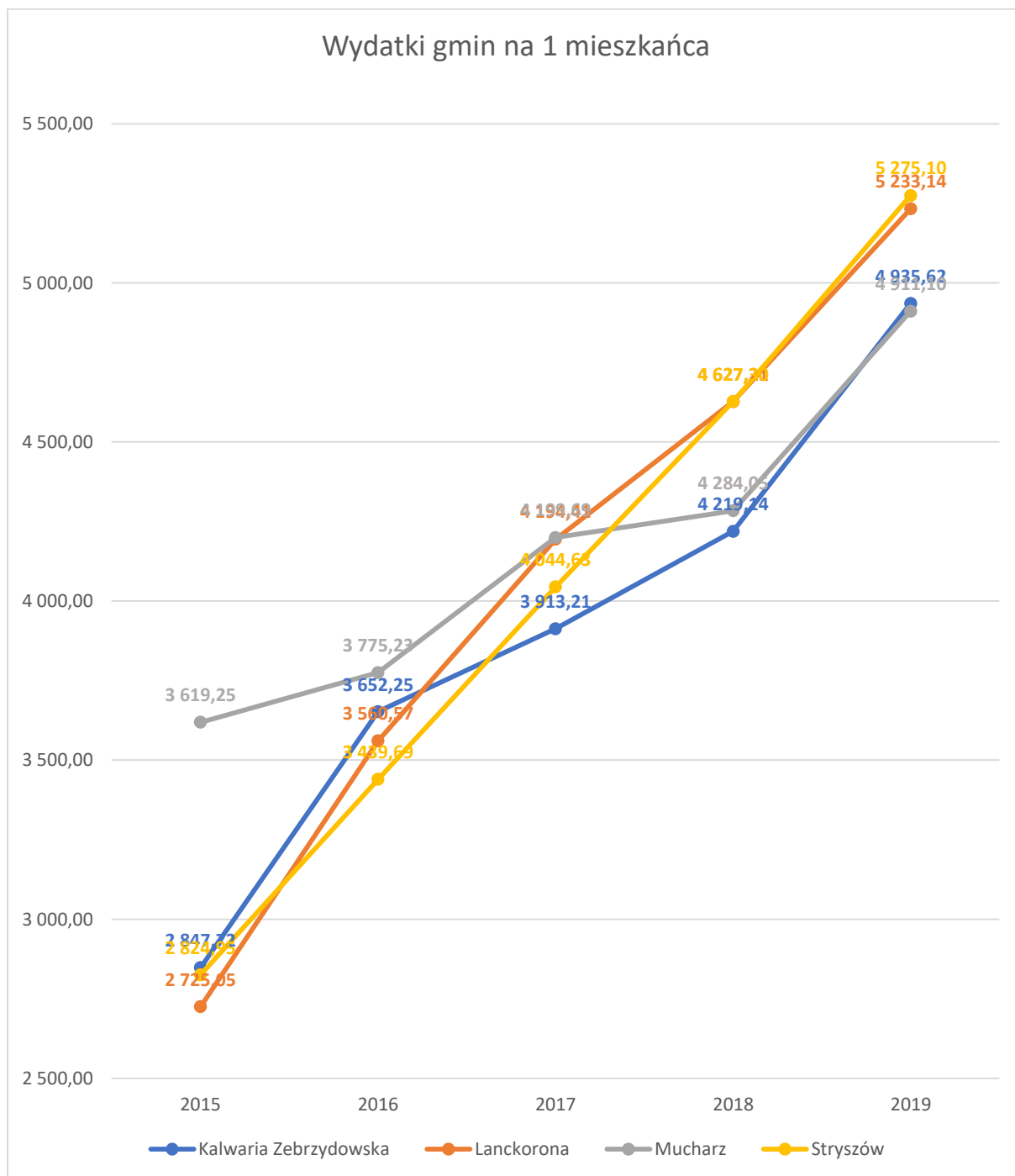

Źródło: www.gov.pl, Wskaźniki dochodów podatkowych poszczególnych gmin na 2015 r., 2016 r., 2017 r., 2018 r., 2019 r., 2020 r., 2021 r.

Jak wskazuje powyższy wykres w latach 2015 – 2021 wszystkie gminy wchodzące w skład LGD Gościniec 4 Żywiółów osiągnęły wpływy podatkowe poniżej średniej dla gmin w Polsce, zatem wszystkie otrzymują subwencje z budżetu państwa. Najwyższe wpływy podatkowe odnotowywano w Kalwarii Zebrzydowskiej, najniższe w Stryszowie.

Wykres 2. Wydatki gmin na 1 mieszkańca.

Źródło: GUS, Wydatki na 1 mieszkańca

Jeśli chodzi o wysokość wydatków gmin zrzeszonych w LGD, to obszar ten charakteryzuje się niewielkim zróżnicowaniem – w 2019 r. wydatki Strykowa i Lanckorony wynosiły około 5 250 zł na mieszkańca, natomiast Kalwarii Zebrzydowskiej i Mucharza około 4 900 zł. Największe odchylenie od wydatków pozostałych gmin LGD odnotowano w Mucharzu w 2015 r. Zdecydowanie pozytywnym

trendem jest systematyczny wzrost kwoty wydatków na 1 mieszkańca we wszystkich gminach LGD – w 2019 r. wydatki wzrosły o około 2 tys. zł w porównaniu z 2015 r.

Tabela 2 Lokaty gmin w województwie w poszczególnych kategoriach

Gmina	Lokaty gmin w województwie w poszczególnych kategoriach w roku 2019			
	Dochody własne budżetu gminy na 1 mieszkańca	Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie projektów UE na 1 mieszkańca	Wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności
Kalwaria Zebrzydowska	50	112	108	8
Lanckorona	110	71	79	50
Mucharz	54	149	110	77
Stryków	80	31	73	68

Źródło: GUS, Statystyczne Vademecum Samorządowca dla gminy Lanckorona, 2019 r.

Statystyczne Vademecum Samorządowca pozwala zobaczyć sytuację gmin w szerszym kontekście dzięki prezentacji lokat poszczególnych gmin na tle wszystkich gmin w województwie. Spośród gmin zrzeszonych w LGD najlepiej wypada Stryków – w każdym analizowanym kryterium osiągnął lokatę w pierwszej połowie stawki. Najkorzystniej z perspektywy dochodów własnych budżetu gminy na 1 mieszkańca wypadła Kalwaria Zebrzydowska – 50 lokata w województwie i Mucharz – 54 lokata. Pod kątem wysokości środków w dochodach budżetu gminy na finansowanie projektów UE na 1 mieszkańca najwyższą pozycję w LGD cieszy się Stryków, który również jest w najkorzystniejszej sytuacji ze względu na wydatki gmin na 1 mieszkańca – 73 lokata w województwie. Kilka oczek niżej znalazła się Lanckorona, zajmując 79 lokatę w województwie. Najlepiej prezentuje się sytuacja gmin LGD przy uwzględnieniu kryterium liczby podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców - 8 lokata w województwie przypadła Kalwarii Zebrzydowskiej, 50 – Lanckoronie, 68 – dla Strykowa oraz 77 dla gminy Mucharz.

Istotnym czynnikiem wpływającym na wysokość dochodów podatkowych, a tym samym wysokość średnich wydatków gminy na mieszkańca jest przedsiębiorczość mieszkańców i sytuacja na lokalnym rynku pracy. Strategia RLKS na etapie diagnozy pozwoliła na określenie branż z potencjałem rozwojowym, mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru: meblarstwo, obuwnictwo, przetwórstwo żywności, turystyka. Na obszarze LGD zdiagnozowano wówczas dominację produkcji skór i wyrobów ze skór wyprawionych – 45% wszystkich podmiotów sekcji C oraz produkcję mebli –

37% podmiotów. Dało to podwaliny do utworzenia klastrów przemysłowych – obuwniczego i meblarskiego, przy czym ten ostatni ma wyrobioną markę i jest bardziej rozpoznawalny.

Ponadto diagnoza realizowana na potrzeby opracowania strategii RLKS pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków w obszarze przedsiębiorczości i sytuacji na lokalnym rynku pracy:

- brak stref przemysłowych na obszarze LGD,
- brak realnej współpracy przedsiębiorców ze sobą - spadająca liczba członków Cech Rzemiosł Różnych w Kalwarii Zebrzydowskiej;
- zagrożenia dla rozwoju przedsiębiorczości: duża biurokracja, wysokie koszty pracy powodujące uciekanie przedsiębiorców w „szarą strefę”, często zmieniające się prawo gospodarcze;
- brak pracy na lokalnym rynku pracy – szczególnie trudna sytuacja dla osób bezrobotnych w przedziale 18-24 lata oraz powyżej 50 lat;
- większe trudności w zalezieniu zatrudnienia przez kobiety, osoby nie posiadające wykształcenia średniego i bez doświadczenia zawodowego.

Tabela 3 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności wg płci

Gmina	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności według płci					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Kalwaria Zebrzydowska	3,6	4,1	2,6	3,6	4,7	4,6
Lanckorona	4,6	4,6	3,8	3,9	5,4	5,5
Mucharz	5,3	4,3	4,5	3,3	6,2	5,5
Stryków	4,6	3,8	3,7	3,1	5,7	4,7

Źródło: GUS, Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

Diagnozę w zakresie gorszej sytuacji kobiet na rynku pracy potwierdzają dane GUS – odsetek zarejestrowanych bezrobotnych kobiet jest wyższy niż mężczyzn we wszystkich gminach zrzeszonych w LGD. Najwyższy odsetek kobiet bezrobotnych z obszaru LGD w 2020 r. odnotowano w gminach Lanckorona i Mucharz – po 5,5%, o około 1 p.p. niżej w dwu pozostałych gminach – Stryków i

Kalwaria Zebrzydowska – odpowiednio 4,7 i 4,6. Najniższy i zarazem niższy od średniej dla województwa (4%) i Polski (4,6%) odsetek osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców odnotowano w 2020 r. w gminie Stryszów – 3,8. Nieco wyższy odsetek zarejestrowano w Kalwarii Zebrzydowskiej – 4,1%, która jest jednocześnie jedyną gminą obszaru LGD, która zarejestrowała wzrost tego odsetka w stosunku do roku 2015. Mucharz odnotował w 2020 r. 4,3% i spadek w porównaniu do 2015 r. o 1 p.p., a Lanckorona – 4,6% - bez zmian w stosunku do 2015 r.

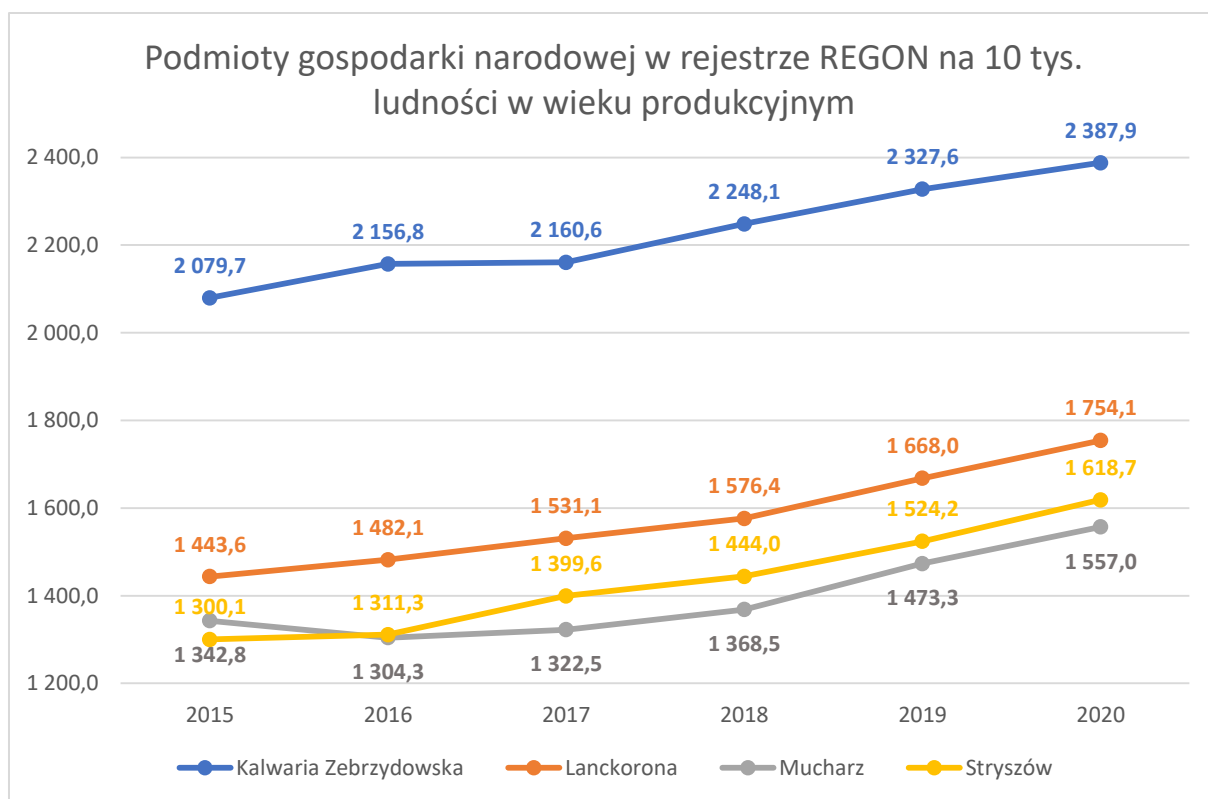
Tabela 4 Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD

Gmina	Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019
Kalwaria Zebrzydowska	4 117	4 461	1 979	2 160	2 138	2 301
Lanckorona	660	615	318	266	342	349
Mucharz	345	308	182	144	163	164
Stryszów	426	414	166	176	260	238
RAZEM	5 548	5 798	2 645	2 746	2 903	3 052

Źródło: GUS, Pracujący według innego podziału niż PKD

Porównując liczbę pracujących w gminach wchodzących w skład LGD, to zdecydowanie największy rynek pracy jest w Kalwarii Zebrzydowskiej, w której w 2019 r. odnotowano 4 461 pracujących, co stanowi 76,94% pracujących z obszaru LGD. Jest ona również jedyną gminą LGD, która odnotowała wzrost liczby pracujących w porównaniu z 2015 r. W pozostałych gminach odnotowano spadek liczby pracujących. Co ciekawe we wszystkich gminach zrzeszonych w LGD liczba pracujących kobiet była wyższa niż mężczyzn – wyjątek stanowi Mucharz w 2015 r. Jest to o tyle zaskakujące, że odsetek zarejestrowanych bezrobotnych kobiet był wyższy od odsetka mężczyzn więc można wysnuć hipotezę, że pomimo niższej aktywności mężczyzn na rynku pracy rzadziej rejestrują się oni jako osoby bezrobotne.

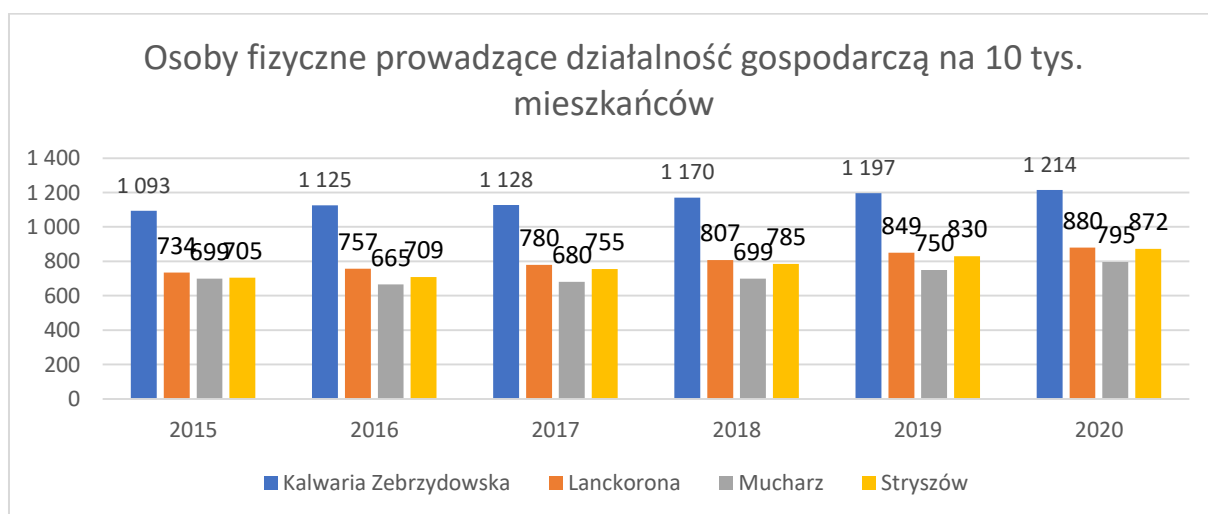
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

Źródło: GUS, Podmioty wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców, to najkorzystniej wypada Kalwaria Zebrzydowska, która odnotowała w 2020 r. 2 387,9 podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Najmniej podmiotów zarejestrowanych jest w gminie Mucharz. Pozytywnym trendem jest systematyczny wzrost liczby podmiotów na przestrzeni lat we wszystkich analizowanych gminach.

Wykres 4. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.

Źródło: GUS, Podmioty – wskaźniki.

Podobnie wygląda sytuacja gmin z perspektywy liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców – tutaj również najkorzystniej wypada Kalwaria Zebrzydowska, a najmniej korzystnie Mucharz. Podobnie, jak w przypadku podmiotów gospodarki narodowej tutaj również odnotowujemy stały wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców we wszystkich gminach zrzeszonych w LGD.

Analizując sytuację gmin wchodzących w skład LGD warto zwrócić uwagę na aktywność jej mieszkańców, zaangażowanie sektora społecznego i organizacji pozarządowych. W strategii RLKS wskazano na działanie wielu lokalnych organizacji pozarządowych mających różne cele i zasięg oddziaływania:

- w obszarze sportu i rekreacji: Ludowe Kluby Sportowe (w każdej gminie), Uczniowskie Kulby Sportowe, stowarzyszenia: „Perspektywy”, „Kleks”, „Parafialny Klub Sportowy”, „Św. Józef” czy Uczniowski Klub Sportowy "ZALEW" Świnna Poręba;
- w obszarze rozwoju lokalnego i budowania kapitału społecznego: Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne „Na Bursztynowym Szlaku”, Stowarzyszenie św. Jana Kantego, Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Stryzowskiej, Koła Gospodyń Wiejskich, Stowarzyszenie Terra Artis oraz Fundacja Dziedzictwo i stowarzyszenie Dobroczynne im. Mikołaja Zebrzydowskiego z Kalwarii Zebrzydowskiej, orkiestry dęte i zespoły lokalne;
- prowadzące działalność gospodarczą, np. spółdzielnia socjalna „Smaki Gościńca”.

Diagnoza przeprowadzona na potrzeby opracowania RLKS pozwoliła na wyodrębnienie następujących grup defaworyzowanych na obszarze LGD:

- osoby bezrobotne w wieku 18-24 oraz 50 lat i więcej lat,
- bezrobotne kobiety,
- bezrobotne osoby z wykształceniem poniżej wykształcenia średniego,
- bezrobotne osoby bez doświadczenia zawodowego,
- długotrwale bezrobotni,
- osoby z niepełnosprawnościami,
- osoby korzystające z pomocy społecznej.

Poza w/w grupami defaworyzowanymi za istotnych odbiorców z perspektywy realizacji strategii RLKS uznano również:

- osoby zainteresowane podjęciem działalności gospodarczej i tym samym, stworzeniem dodatkowych miejsc pracy,
- przedsiębiorcy posiadający potencjał zatrudnieniowy, w szczególności osób w wieku 18-24 lat i 50 lat i więcej,

- jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe oraz osoby posiadające pomysły na ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru.

Tabela 5 Ludność gmin w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym

Gmina	Ludność gmin w wieku:					
	Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Kalwaria Zebrzydowska	3 869	3 873	12 665	12 287	3 363	3 862
Lanckorona	1 328	1 296	3 886	3 814	934	1 115
Mucharz	844	853	2 532	2 537	658	747
Stryków	1 379	1 322	4 338	4 306	1 107	1 220
RAZEM	7 420	7 344	23 421	22 944	6 062	6 944

Źródło: GUS, Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w podziale na miasto i wieś

Ze względu na zdolność do pracy możemy wyodrębnić 3 ekonomiczne grupy wiekowe:

- osoby w wieku przedprodukcyjnym – 0 – 17 lat,
- osoby w wieku produkcyjnym – 18 – 60 lat w przypadku kobiet i – 65 lat w przypadku mężczyzn,
- osoby w wieku poprodukcyjnym – pow. 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn.

Udział poszczególnych grup wiekowych w liczbie mieszkańców pozwala na ustalenie wysokości współczynnika obciążenia demograficznego, czyli stosunku liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) do osób w wieku produkcyjnym. Zwiększenie zatem osób w wieku nieprodukcyjnym, a zmniejszenie osób w wieku produkcyjnym jakie obserwujemy na przestrzeni lat na obszarze LGD powoduje większe obciążenie demograficzne. O ile wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym jest pozytywnym trendem, o tyle wzrost osób w wieku poprodukcyjnym świadczy o postępującym starzeniu się społeczeństwa.

Jak wynika z powyższej tabeli, w połowie gmin zrzeszonych w LGD odnotowano wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym – Kalwarii Zebrzydowskiej i Mucharzu, a w dwu pozostałych spadek liczby osób w tych grupach. Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym we

wszystkich gminach zrzeszonych w LHGD powiela ogólnokrajowy trend w zakresie starzenia się społeczeństwa.

Tabela 6 Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD

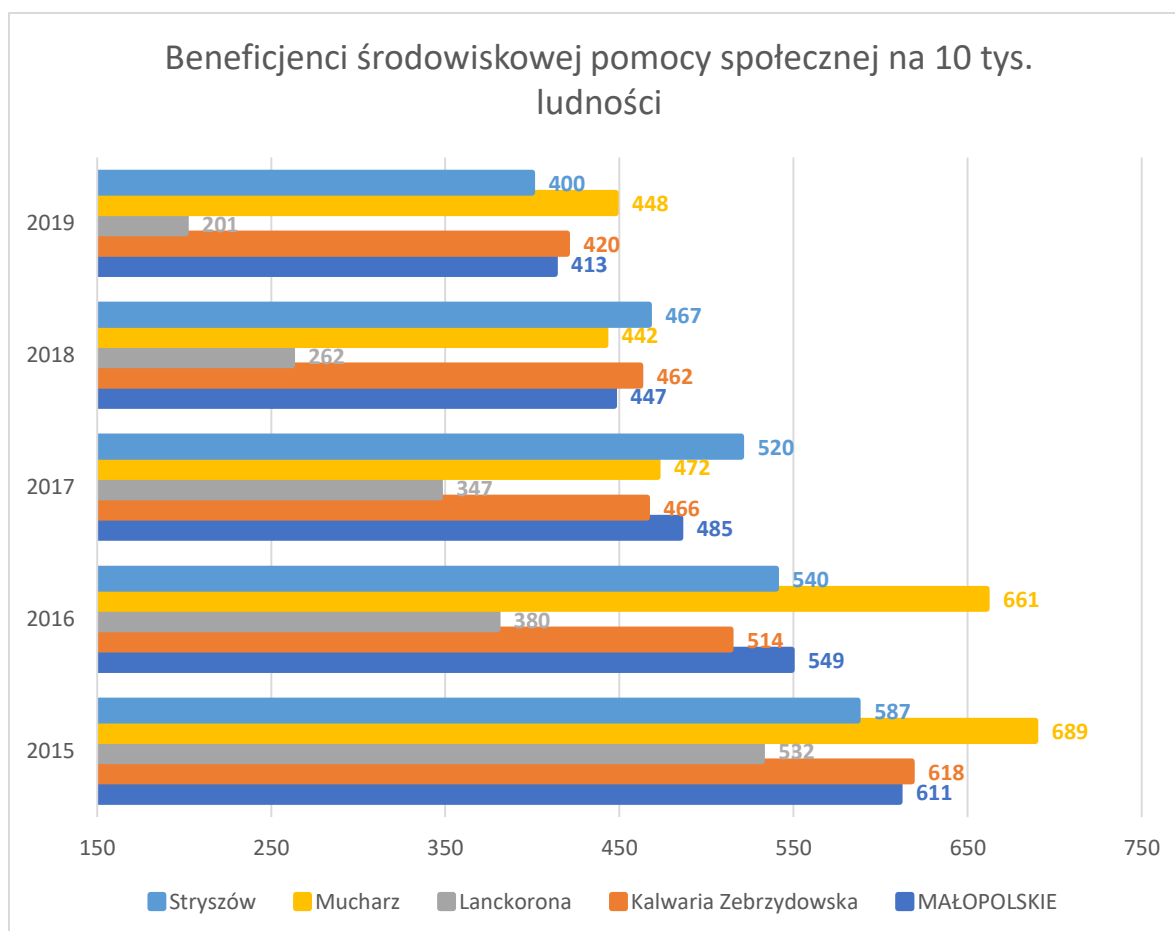
Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD				
Nazwa gminy/rok	2016	2017	2018	2019
Kalwaria Zebrzydowska	51	20	-51	-37
Lanckorona	16	-3	1	-6
Mucharz	18	12	43	2
Stryszów	32	9	3	26

Źródło: GUS, Migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów i kierunku (miasto, wieś)

Spore zróżnicowanie pomiędzy gminami zrzeszonymi w LGD występuje ze względu na saldo migracji – Kalwaria Zebrzydowska i Lanckorona dwukrotnie w okresie od 2016 r. do 2019 r. odnotowały odpływ mieszkańców, przy czym najwyższy odnotowano w Kalwarii. Poza powyższymi sytuacjami w gminach odnotowywano dodatnie salda migracji. Najkorzystniej natomiast w 2019 r. wypadł Stryszów, w którym saldo migracji wyniosło 26.

Wykres 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.

Źródło: GUS, Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej – wskaźniki

Analizując sytuację gmin z perspektywy liczby beneficjentów pomocy społecznej, to w latach 2015 – 2019 najkorzystniejsza sytuacja było w gminie Lanckorona, a najmniej korzystna w gminie Mucharz. Niższą niż średnio dla województwa odnotowano w 2019 w Lanckoronie oraz w Stryszowie, a nieco powyżej w Kalwarii Zebrzydowskiej (o 7 więcej) oraz Mucharzu (o 48 osób więcej na 10 tys. mieszkańców niż średnio dla Małopolski).

Istotna z perspektywy rozwoju gospodarczego gmin wchodzących w skład LGD jest turystyka. RLKS wskazuje na duży potencjał obszaru, w szczególności:

- tradycyjne rzemiosło - meble kalwaryjskie - stolarstwo, szewstwo (buty dla papieża) na terenie LGD;
- uzupełniające się, kompatybilne zasoby dziedzictwa kulturowego i religijnego, np. „Krajobrazowy Zespół Manierystycznego Parku w Kalwarii Zebrzydowskiej” łączący Kalwarię Zebrzydowską i Lanckoronę;
- obiekty wpisane na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO: Krajobrazowy Zespół Manierystycznego Parku w Kalwarii Zebrzydowskiej, Klasztor oo. Bernardynów, zespół kaplic Dróg Męki Pańskiej;
- zbiorniki wodne: w Świnnej Porębie, Jezioro Mucharskie ;

- duże walory przyrodnicze i krajobrazowe, w tym liczne szlaki turystyczne, w tym długodystansowe, krajowe i międzynarodowe: Bursztynowy, Papieski, Maryjny, Szlak Architektury Drewnianej, Jakubowy;
- produkty lokalne wpisane na listę produktów lokalnych MRiRW: jarzębiak izdebny i koniferynka;
- liczne imprezy targowe, na których można nabyć lokalne produkty żywnościowe, jak i rękodzielnicze, np. Jarmark Świętojański, Jarmark św. Bartłomieja, Anioł w Miasteczku;
- tradycje pielgrzymkowe, kilka ośrodków wypoczynkowych (baza noclegowa i gastronomiczna) prowadzonych przez instytucje kościelne (m.in. Ośrodek Wypoczynkowo Rekolekcyjny TotusTuus w Zembrzycach - miejsce spotkań z charyzmatykami, uzdrowienia i rekolekcje), 1000-letnie tradycje początków chrześcijaństwa, status najstarszej parafii przy najstarszej parafii Przy kościele w Mucharzu.

Tabela 7 Turystyczne obiekty noclegowe w gminach LGD

Turystyczne obiekty noclegowe w gminach – stan w dniu 31 lipca poszczególnych lat			
Nazwa gminy/rok	2016	2018	2020
Kalwaria Zebrzydowska	5	5	5
Lanckorona	4	4	4
Stryków	2	2	2
RAZEM	11	11	11

Źródło: GUS, Turystyczne obiekty noclegowe w lipcu, stan na 31 VII

Według danych GUS na terenie LGD zlokalizowanych jest 11 obiektów noclegowych i stan ten utrzymuje się od 2016 r. Jediną gminą zrzeszoną w LGD, w której nie ma zlokalizowanych turystycznych obiektów noclegowych jest Mucharz. Najwięcej obiektów zlokalizowanych jest na terenie Kalwarii Zebrzydowskiej i Lanckorony – odpowiednio: 5 i 4 obiekty.

W strategii RLKS zaplanowano osiągnięcie 2 celów ogólnych oraz 5 celów szczegółowych:

Cel ogólny 1: Ochrona środowiska, poprawa jakości życia i budowanie kapitału społecznego.

Cele szczegółowe:

1. Ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych obszaru LGD.
2. Aktywizacja i działania na rzecz integracji mieszkańców LGD w tym m.in. skierowane do osób z grup defaworyzowanych.

Cel ogólny 2: Rozwój przedsiębiorczości oraz tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy na terenie LGD

Cele szczegółowe:

1. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji oraz promocja turystyczna obszaru G4Ż.
2. Rozwój innowacyjnych rozwiązań gospodarczych, szczególnie w produkcji mebli, obuwia i tradycyjnej żywności, w tym poprzez współpracę przedsiębiorstw i ośrodków naukowych ze sobą (w ramach tzw. klastrów przemysłowych)
3. Rozwój usług społecznych i ekonomii społecznej.

5.2. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR

Analiza i ocena postępu rzeczowego i finansowego jest pierwszym krokiem pozwalającym ocenić sprawność wdrażania RLKS. Daje możliwość zorientowania się w aktualnej sytuacji związanej z realizacją strategii, ocenić poziom realizacji wskaźników i budżetu, zdiagnozować wystąpienie

ewentualnych odstępstw od przyjętego planu oraz przeanalizować ewentualne trudności we wdrażaniu i sposób reagowania na nie. Wreszcie pozwala ocenić skuteczność LGD w procesie zarządzania realizowanymi przedsięwzięciami. W kontekście oceny postępu w zakresie wdrażania RLKS istotne są zmiany wprowadzane do strategii w trakcie jej realizacji. Były to w szczególności zmiany wynikające z samej realizacji strategii, przesunięcia środków celem zrealizowania poszczególnych przedsięwzięć i wskaźników oraz zmiany wynikające z wytycznych Urzędu Marszałkowskiego. Największa zmiana dotyczyła przedsięwzięcia obejmującego realizację inkubatora kuchennego, które to przedsięwzięcie ujęto w strategii na wniosek podmiotu, który na etapie realizacji się wycofał. Pomimo rozeznania robionego przez LGD wśród partnerów nie było zainteresowania realizacją przedsięwzięcia, więc środki zostały przesunięte na rozwijanie przedsiębiorczości.

Tabela 8 Historia naborów

Data naboru od... do...	Przedsięwzięcie (w nawiasie wpisać K – konkurs, O – operacja własna, G – projekt grantowy)	Liczba złożonych wniosków	Liczba wybranych wniosków	Liczba podpisa- nych umów	Protesty złożone	Protesty / odwołania uwzględnio- ne
KONKURSY						
od 30-01-2017 do 13-02-2017	1/2017 Podejmowanie działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej, Przed. nr II.2.1.(K)	9	5	2	1	0
od 30-01-2017 do 13-02-2017	2/2017 Podejmowanie działalności gospodarczej, Przed. nr II.3.1. (K)	10	3	0	3	0
od 30-01-2017 do 13-02-2017	3/2017 Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki, Przed.nr II.1.2.(K)	2	1	1	1	0
od 30-01-2017 do 13-02-2017	4/2017 Rozwój działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej /Przed. nr II.2.2/ (K)	10	3	0	3	0
od 30-01-2017 do 13-02-2017	5/2017 Rozwój działalności gospodarczej /Przed.nr II.3.2/ (K)	1	1	0	0	0
od 30-01-2017 do 13-02-2017	6/2017 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej i kulturalnej przez samorządy terytorialne i NGO /Przed. nr II.1.5/ (K)	6	5	2	1	0
od 04.09.2017 do 18.09.2017	7/2017 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej przez organizacje pozarządowe. (K)	zawieszone				
od 04.09.2017 do 18.09.2017	8/2017 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej i kulturalnej przez samorządy terytorialne i NGO (K)	zawieszone				
od 04.09.2017 do 18.09.2017	9/2017 Rozwój działalności gospodarczej (K)	zawieszone				
od 23.02.2018 do 13.03.2018	1/2018 Rozwój działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej. (K)	4	4	2	0	0
od 23.02.2018 do 13.03.2018	2/2018 Rozwój działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej. (K)	2	2	2	0	0

od 23.02.2018 do 13.03.2018	3/2018 Rozwój działalności gospodarczej (K)	1	1	0	0	0
od 23.02.2018 do 13.03.2018	4/2018 Podejmowanie działalności gospodarczej (K)	5	2	2	0	0
od 23.02.2018 do 13.03.2018	5/2018 Utworzenie Inkubatora przetwórstwa lokalnego (K)	0	0	0	0	0
od 15.05.2018 do 29.05.2018	6/2018 Rozwój działalności gospodarczej (K)	0	0	0	0	0
od 19.06.2018 do 03.07.2018	7/2018 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki (K)	2	2	2	0	0
od 19.06.2018 do 03.07.2018	8/2018 Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki. (K)	0	0	0	0	0
od 19.06.2018 do 03.07.2018	9/2018 Podejmowanie działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej (K)	3	3	2	0	0
od 19.06.2018 do 03.07.2018	10/2018 Podejmowanie działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej(K)	1	1	1	0	0
od 25.06.2018 do 10.07.2018	11/2018 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej przez organizacje pozarządowej (K)	3	3	2	0	0
od 25.06.2018 do 10.07.2018	12/2018 Organizacja warsztatów, szkoleń, konkursów oraz działań promocyjnych służących promocji turystyki i rekreacji wśród mieszkańców obszaru LGD (K)	0	0	0	0	0
od 02.07.2018 do 16.07.2018	13/2018 Rozwój działalności gospodarczej (K)	1	1	1	0	0
od 20.08.2018 do 03.09.2018	14/2018 Organizacja warsztatów, szkoleń, konkursów oraz działań promocyjnych służących promocji turystyki i rekreacji wśród mieszkańców obszaru LGD (K)	0	0	0	0	0
od 17.10.2018 do 31.10.2018	15/2018 Organizacja warsztatów, szkoleń, konkursów oraz działań promocyjnych służących promocji turystyki i rekreacji wśród mieszkańców obszaru LGD (K)	0	0	0	0	0
od 07.12.2018 do 21.12.2018	16/2018 Organizacja warsztatów, szkoleń, konkursów oraz działań promocyjnych służących promocji turystyki i rekreacji wśród mieszkańców obszaru LGD (K)	2	2	2	0	0
od 06.05.2019 do 21.05.2019	6/2019 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki. (K)	2	2	2	0	0
	7/2019 Podejmowanie działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej (K)	8	3	3	2	0
od 06.05.2019 do 21.05.2019	8/2019 Podejmowanie działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej ukierunkowanych na innowacje. (K)	2	2	1	0	0
od 06.05.2019 do 21.05.2019	9/2019 Rozwój działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej.	2	2	1	0	0
od 06.05.2019 do 21.05.2019	10/2019 Rozwój działalności gospodarczej (K)	1	0	0	0	0
od 06.05.2019 do 21.05.2019	11/2019 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej i kulturalnej przez samorządy terytorialne i NGO (K)	3	3	1	0	0
04.11.2019 do 18.11.2019	12/2019 Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki. (K)	1	1	1	0	0
od 27.05.2020	1/2020 Podejmowanie działalności gospodarczej	5	4	2	0	0

do 15.06.2020	(K)					
od 27.05.2020 do 15.06.2020	2/2020 Rozwój działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej. (K)	0	0	0	0	0
od 27.05.2020 do 15.06.2020	3/2020 Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki. (K)	1	1	0	0	0
od 27.05.2020 do 15.06.2020	4/2020 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki. (K)	3	3	1	1	0
od 27.05.2020 do 15.06.2020	5/2020 Rozwój działalności gospodarczej (K)	0	0	0	0	0
od 21.10.2020 do 04.11.2020	6/2020 II.1.4 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej. (K)	4	4	4	0	0
od 21.10.2020 do 04.11.2020	7/2020 II.1.5 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej i kulturalnej. (K)	1	1	1	0	0
od 21.10.2020 do 04.11.2020	8/2020 II.2.2 Rozwój działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej. (K)	1	0	0	0	0
GRANTY						
od 25-10-2017 do 08-11-2017	1/2017/G I.1.1: Organizacja wydarzeń oraz działań promocyjnych związanych z zasobami i walorami przyrodniczo – kulturowymi obszaru LGD. (G)	6	6	0	0	0
od 25-10-2017 do 08-11-2017	2/2017/G I.1.2: Modernizacja i renowacja obiektów małej architektury. (G)	0	0	0	0	0
25-10-2017 do 08-11-2017	3/2017/G I.1.5: Działania na rzecz ochrony i zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego przez organizacje pozarządowe. (G)	3	3	3	0	0
28-12-2017 do 22-01-2018	1/2018/G I.1.2: Modernizacja i renowacja obiektów małej architektury. (G)	anulowane				
28-12-2017 do 22-01-2018	2/2018/G I.1.6 Zachowanie dziedzictwa kulinarnego poprzez ngo(G)	anulowane				
28-12-2017 do 22-01-2018	3/2018/G II.1.3 Tworzenie i rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej poprzez "małe projekty".(G)	5	4	4	0	0
od 05-03-2018 do 20-03-2018	4/2018/GI.1.2: Modernizacja i renowacja obiektów małej architektury.	5	5	4	0	0
od 05-03-2018 do 20-03-2018	5/2018/G I.1.6 Zachowanie dziedzictwa kulinarnego poprzez organizacje pozarządowe. (G)	7	7	7	0	0
18-06-2018 do 04-07-2018	6/2018/G I.2.1 Działania na rzecz integracji międzypokoleniowej oraz integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych. (G)	7	7	6	0	0
od 18-06-2018 do 04-07-2018	7/2018/G I.1.1: Organizacja wydarzeń oraz działań promocyjnych związanych z zasobami i walorami przyrodniczo – kulturowymi obszaru LGD (G)	7	7	7	0	0
od 04-11-2019 do 18-11-2019	1/2019/G II.1.3 Tworzenie i rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej poprzez "małe projekty". (G)	3	3	3	0	0
od 08.02.2021 do 22.02.2021	1/2021/G I.1.1: Organizacja wydarzeń oraz działań promocyjnych związanych z zasobami i walorami przyrodniczo – kulturowymi obszaru LGD (G)	3	3	odrzucony	0	0
od 08.02.2021 do 22.02.2021	2/2021/G I.2.1: Działania na rzecz integracji międzypokoleniowej oraz integracji i aktywizacji	5	5	W ocenie w		

	osób niepełnosprawnych. (G)			urządzie marszałkowskim		
od 08.02.2021 do 22.02.2021	3/2021/G II.1.3 Tworzenie i rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej poprzez "małe projekty". (G)	3	3	W ocenie w urzędzie marszałkowskim		
OPERACJE WŁASNE						
OD 29.03.2018 do 27.04.2018	OW/1/2018 II.2.3: „Moja pierwsza firma” – podniesienie wiedzy w zakresie podejmowania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej z uwzględnieniem komponentu związanego z branżą turystyczną oraz rozwój i promocja klastrów meblowego, obuwniczego oraz spożywczej inicjatywy klastrowej. (O)	1	1	Zostawiony bez rozpatrzenia	0	0
Od 17.04.2018 do 16.05.2018	OW/2/2018 I.1.4 Podniesienie świadomości ekologicznej szczególnie w zakresie innowacyjnych form ochrony środowiska i przeciw. zmianom klimatu oraz działania związane z tworzeniem wizerunku miejsc cennych dla mieszkańców LGD (O)	1	1	1	0	0
05.06.2018 do 04.07.2018	OW/3/2018 II.2.4 Promocja gospodarcza obszaru LSR (O)	1	1	1	0	0
03.08.2018 do 03.09.2018r.	OW/4/2018 II.2.3: „Moja pierwsza firma” – podniesienie wiedzy w zakresie podejmowania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej z uwzględnieniem komponentu związanego z branżą turystyczną oraz rozwój i promocja klastrów meblowego, obuwniczego oraz spożywczej inicjatywy klastrowej. (O)	1	1	0	0	0

W latach 2017 – 2021 LGD Gościniec 4 Żywiołów zrealizował 58 naborów, w tym: 40 konkursów, 14 grantów oraz 4 operacje własne. Najwięcej naborów zrealizowano w 2018 r. – 25 naborów oraz w 2017 r. – 14 naborów. W latach 2019 i 2020 zrealizowano po 8 naborów, a w 2021 r. zrealizowano 3 nabory. Najwięcej naborów zrealizowano w zakresie podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej, w tym:

- Rozwój działalności gospodarczej – 7 naborów,
- Rozwój działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej – 6 naborów,
- Podejmowanie działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej – 5 naborów,
- Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki – 4 naborów,
- Podejmowanie działalności gospodarczej – 3 nabory,
- Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki - 3 nabory,
- „Moja pierwsza firma” – podniesienie wiedzy w zakresie podejmowania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej z uwzględnieniem komponentu związanego z branżą turystyczną oraz

rozwój i promocja klastrów meblowego, obuwniczego oraz spożywczej inicjatywy klastrowej (OW) – 2 nabory.

Jeśli chodzi o pozostałe przedsięwzięcia, to liczba naborów kształtowała się następująco:

- Organizacja warsztatów, szkoleń, konkursów oraz działań promocyjnych służących promocji turystyki i rekreacji wśród mieszkańców obszaru LGD (K) – 4 nabory,
- po 3 nabory zrealizowano dla przedsięwzięć:
  - ✓ Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej i kulturalnej przez samorządy terytorialne i NGO,
  - ✓ Organizacja wydarzeń oraz działań promocyjnych związanych z zasobami i walorami przyrodniczo – kulturowymi obszaru LGD,
  - ✓ Modernizacja i renowacja obiektów małej architektury (G),
  - ✓ Tworzenie i rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej poprzez "małe projekty" (G),
- po 2 nabory na przedsięwzięcia:
  - ✓ Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej przez organizacje pozarządowe,
  - ✓ Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej, Zachowanie dziedzictwa kulinarnego poprzez ngo (G),
  - ✓ Działania na rzecz integracji międzypokoleniowej oraz integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych (G),
- po jednym naborze:
  - ✓ Utworzenie Inkubatora przetwórstwa lokalnego,
  - ✓ Działania na rzecz ochrony i zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego przez organizacje pozarządowe (G),
  - ✓ Podniesienie świadomości ekologicznej szczególnie w zakresie innowacyjnych form ochrony środowiska i przeciwnym zmianom klimatu oraz działania związane z tworzeniem wizerunku miejsc cennych dla mieszkańców LGD (O),
  - ✓ Promocja gospodarcza obszaru LSR (O).

W ramach zrealizowanych naborów wpłynęły 154 wnioski, a których wybrano do dofinansowania 122 wnioski i podpisano 74 umowy. Złożono 12 protestów, z czego najwięcej – po 3 protesty złożono na nabory w ramach przedsięwzięć: podejmowanie działalności gospodarczej i rozwój działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej oraz 2 protesty na nabór dotyczący podejmowania działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej. Po jednym proteście złożono na przedsięwzięcia:

- rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki,
- podejmowanie działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej,
- rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej i kulturalnej przez samorządy terytorialne i NGO,
- podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki.

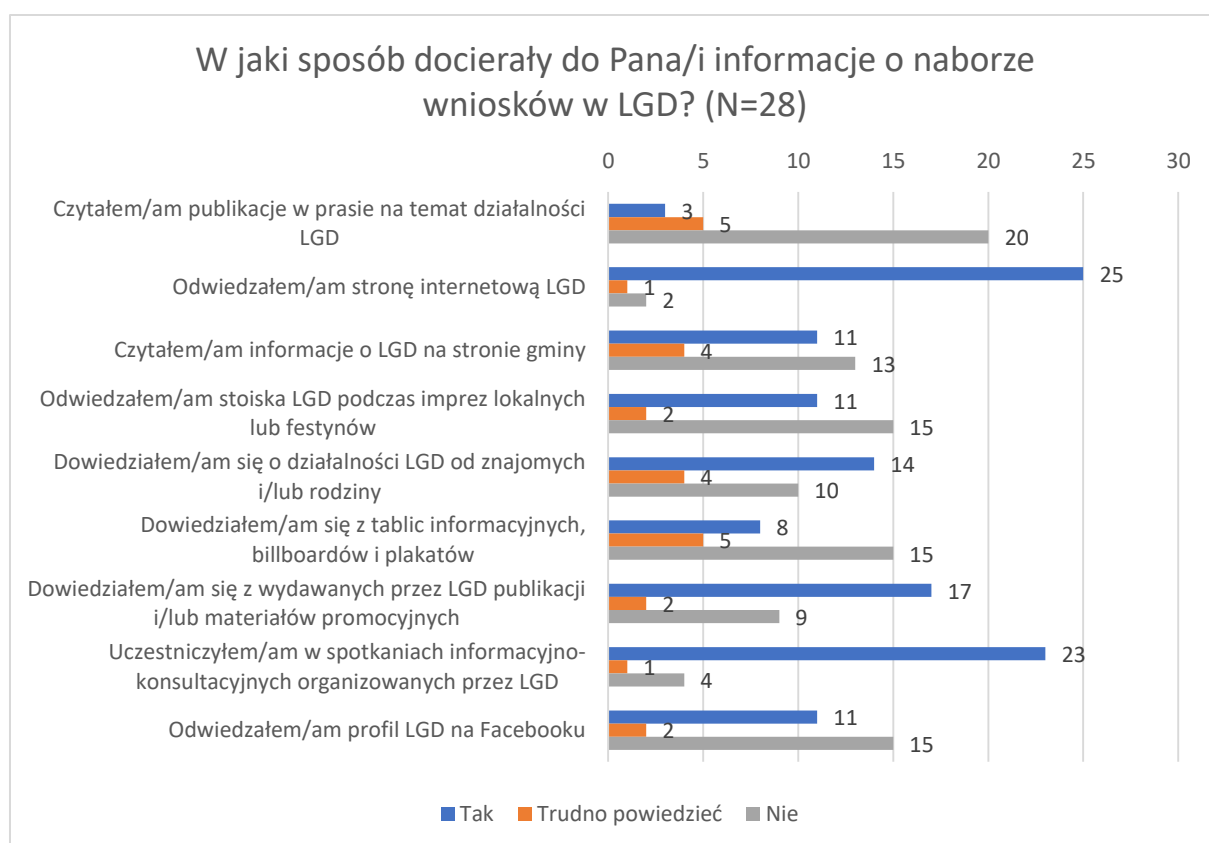
Warto zaznaczyć, że żaden protest nie został uznany za zasadny.

Jak podkreślają pracownicy biura LGD, zainteresowanie naborami jest duże, szczególnie osób fizycznych, które dzięki dofinansowaniu mogą otworzyć działalność gospodarczą. We wrześniu zostanie ogłoszony kolejny nabór, na którego uruchomienie już czekają beneficjanci, którzy w poprzednich naborach nie uzyskali dofinansowania w związku z wykorzystanym limitem środków. Ponadto są również osoby, które nie brały udziału w dotychczasowych naborach i aktualnie przygotowują wnioski, aby złożyć je we wrześniowej edycji.

W odniesieniu do harmonogramu naborów zespół podkreślał, że był aktualizowany głównie ze względu na sytuacje losowe powodujące rezygnację beneficjentów z dofinansowania oraz oszczędności wynikające z kursu euro i konieczności przesunięcia tych środków na planowane do ogłoszenia nabory. Zdarzały się również sytuacje braku zgłoszeń na nabory – sytuacja kilkakrotnie wystąpiła w przedsięwzięciu dotyczącym rozwoju działalności gospodarczej, w ramach którego stosunkowo niewysoka kwota dofinansowania i konieczność powstania nowego miejsca pracy, którego utrzymanie w pandemii jest trudne zniechęciły przedsiębiorców do zgłoszeń w 2019 i 2020 roku. Wynikające z tego oszczędności zostały przesunięte na rozpoczęcie działalności gospodarczej, co zapewni ich wykorzystanie. Jeśli chodzi o branże wspierane w ramach prowadzonych naborów, to zespół podkreśla zróżnicowanie wskazując m. in. na branżę biurową, projektową czy turystyczną.

Z perspektywy powodzenia prowadzonych naborów, bardzo istotny jest sposób docierania do społeczności lokalnej z informacją o ich uruchamianiu. Dobrze przeprowadzona kampania informacyjna, wykorzystująca wiele kanałów docierania do potencjalnych wnioskodawców może znacząco przełożyć się na zainteresowanie poszczególnymi przedsięwzięciami, a tym samym na dużą liczbę złożonych wniosków. Źródła, z jakich wnioskodawcy powzięli informację o realizowanych naborach przedstawia poniższy wykres.

Wykres 6. Źródła informacji o naborach wniosków.

Źródło: Badania własne

Jak wynika z powyższego wykresu, wnioskodawcy uczestniczący w badaniu najczęściej pozyskiwali informacje o naborach wniosków poprzez odwiedziny strony internetowej LGD – 25 osób, udział w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych organizowanych przez LGD – 23 osoby oraz poprzez lekturę publikacji i materiałów promocyjnych wydawanych przez LGD – 17 osób. Najrzadziej źródłem informacji o realizowanych naborach były dla wnioskodawców: publikacje w prasie – 3 uczestników badania oraz tablice informacyjne, billboardy i plakaty -8 wskazań.

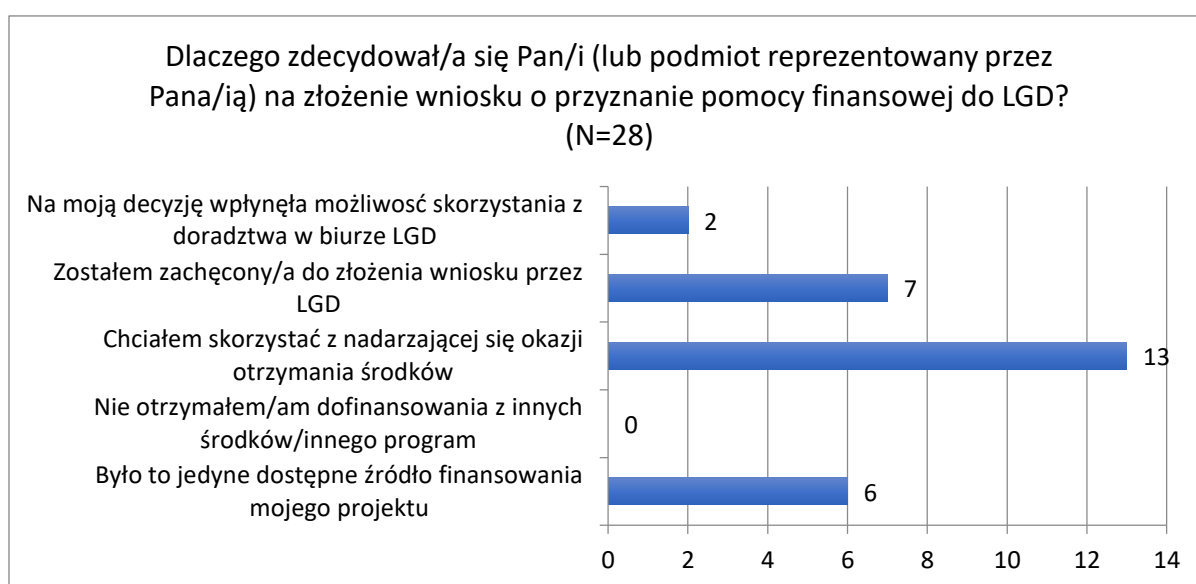
Wykres 7. Czy LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków?

Źródło: Badania własne

Dobór kanałów komunikacyjnych wydaje się trafny, co potwierdzają sami wnioskodawcy – 26 spośród 28 osób wskazała, że LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków, a 2 osobom trudno było powiedzieć.

Wykres 8. Dlaczego zdecydował/a się Pan/i na złożenie wniosku o przyznanie pomocy finansowej do LGD?

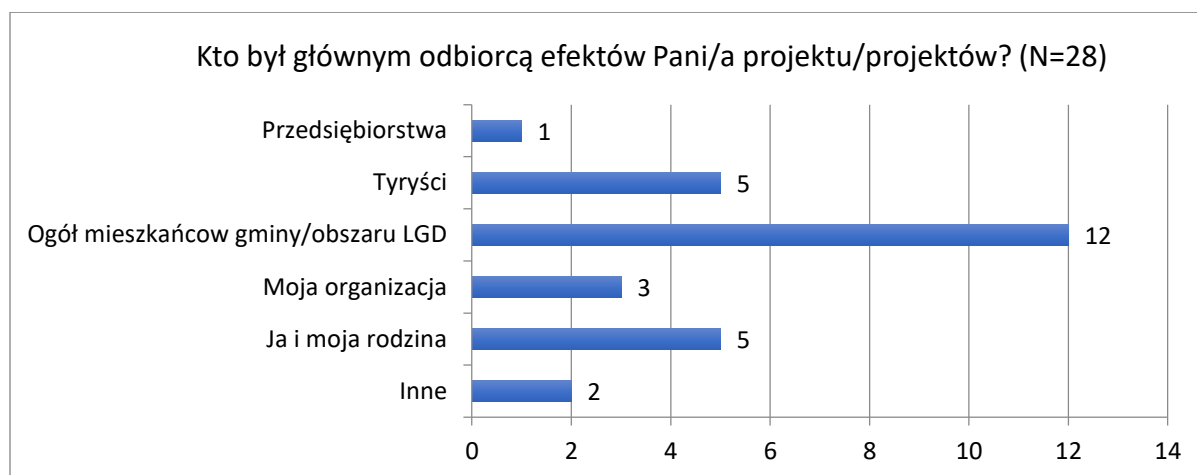

Źródło: Badania własne

Analizując realizowane przez LGD nabory warto zwrócić uwagę na motywację wnioskodawców do udziału w proponowanych przedsięwzięciach. Jak wskazuje powyższy wykres najwięcej wnioskodawców uczestniczących w badaniu złożyło wniosek ponieważ chciało skorzystać z nadarzającej się okazji – 13 osób. Kolejnych 7 wnioskodawców zostało zachęconych przez LGD,

a 6 następnych wskazało, że było to jedyne dostępne źródło finansowania. Najrzadziej wśród badanych wnioskodawców wpływ na złożenie wniosku miała możliwość skorzystania z doradztwa w biurze LGD.

Wykres 9. Kto był głównym odbiorcą efektów Pana/i projektu?

Źródło: Badania własne

Z perspektywy realizowanych przedsięwzięć warto przyrzeć się odbiorcom realizowanych projektów. Najwięcej wnioskodawców uczestniczących w badaniu – 12 osób – kierowało realizowane projekty do ogółu mieszkańców gminy lub obszaru LGD. Projekty ukierunkowane na turystów oraz rodziny realizowało po 5 wnioskodawców, a ukierunkowane na organizację reprezentowaną przez wnioskodawcę – 3 uczestników badania. Tylko 1 wnioskodawca skierował swój projekt do przedsiębiorców, a odbiorcami efektów 2 kolejnych były inne grupy niż wskazane powyżej.

Nabory organizowane przez LGD służą realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w Strategii RLKS. Pierwszym krokiem służącym ocenie sprawności jej wdrażania jest analiza i ocena postępu rzeczowego i finansowego.

Tabela 9 Rzeczowa realizacja celów oraz przedsięwzięć w LSR (stan na 31.05.2021 r.).

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%) 31.05.2021	
						U	P
Cel ogólny 1: Ochrona środowiska, poprawa jakości życia i budowanie kapitału społecznego	CEL SZCZEGÓŁOWY 1 Ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych obszaru LGD	PRZED.I.1.1 Organizacja wydarzeń oraz działań promocyjnych związanych z zasobami i walorami przyrodn – kulturow.obszaru LGD	L. podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	podmiot	10	70%	70%
		PRZED. I.1.2 Modernizacja i renowacja obiektów małej architektury	L. nowych lub zmodernizowanych obiektów małej architektury	Szt.	4	100%	100%
		PRZED. I.1.3 Rozwój istniejących Ekomuzeów na rzecz rozwoju i prom. turyst. na obszarach wiejskich i małych miast	L. zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	szt	1	100%	100%
			Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Szt.	5	100%	100%
		PRZED. I.1.4 Podniesienie świadomości ekol. szczególnie w zakresie innow. form ochrony środowiska i przeciw. zmianom klimatu oraz działania związane z tworzeniem wizerunku miejsc cennych dla mieszkańców LGD	Liczba szkoleń w zakresie innowacyjnych form ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu	Szt.	8	100%	100%
			L. zmodernizowanych i poprawionych wizerunkowo miejsc	Szt.	4	100%	100%
		PRZED. I.1.5 Działania na rzecz ochrony i zachow. walorów dziedz. przyrod. i kultur. przez organizacje pozarządowe	L. podm. działających w sferze kultury, które otrzymały wsp. w ramach LSR	Szt.	3	100%	100%
		PRZED.I.1. 6 Zachowanie dziedzictwa kulinarnego poprzez ngo	L. podm. działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach LSR	podmiot	7	100%	100%
	CEL SZCZEGÓŁOWY 2 Aktywizacja i działania na rzecz integracji mieszkańców LGD w tym. min skierowane do osób z grup defaworyzowanych	PRZED. I.2.1 Działania na rzecz integracji międzypokol. oraz integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych	L. podmiotów działających na rzecz integracji i aktywizacji mieszkańców, które otrzymały wsparcie w ramach LSR	podmiot	10	50%	50%
		PRZEDSIĘWZIECIE I.2.2 Koszty funkcjonowania i aktywizacji prowadzonej przez LGD	L. osobodni szkoleń dla pracow. LGD	osobodzo eń	145	36%	36%
			L. osobodni szkoleń dla organów LGD	osobodzi eń	125	50%	50%
			L. podm., którym udzielono indywid. doradztwa	podmiot	90	790%	790%
			L. spotkań inform.- konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	Szt.	60	130%	130%

C. OGÓLNY nr II Rozwój przedsięb. oraz tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy na terenie LGD	CEL SZCZEGÓŁOWY 1 Wsparcie rozwoju turystyki i rekreacji oraz promocja turystyczna obszaru G4Z	PRZEDSIĘWZIECIE II.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki	L. operacji polegających na utw. nowego przeds.	szt	4	50%	25%
			L. nowych lub zmoderniz obiektów infrastr. turyst. i rekreacyjnej	Szt.	4	50%	25%
			L. nowych miejsc noclegowych	Szt.	25	50%	25%
		PRZEDSIĘWZIECIE II.1.2 Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki	L. operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Szt.	2	100%	0%
			L. nowych lub zmoder. obiektów infrast. turyst. i rekreacyjnej	Szt.	3	100%	0%
			L. nowych miejsc noclegowych	Szt.	15	100%	0%
		PRZED. II.1.3 Tworzenie i rozwój ogólnodost. Infrast. rekreacyjno-turystycznej poprzez "małe projekty"	L. nowych lub zmodernizowanych obiektów infrast. turyst. i rekreacyjnej	Szt.	7	71%	71%
		PRZED. II.1.4 Rozwój ogólnodost. infrastruktury rekreacyjno-turystycznej przez ngo	L. nowych lub zmodernizowanych obiektów infrast. turyst. i rekreacyjnej	Szt.	6	100%	33%
		PRZED. II.1.5 Rozwój ogólnodostępnej infrast. rekreacyjno-turyst. i kulturalnej przez jst i NGO.	L. nowych lub zmodernizowanych obiektów infrast. turyst. rekreacyjnej lub kulturalnej	Szt.	4	100%	75%
		PRZED. II.1.6 Org. warsztatów, szkoleń, konkursów oraz działań prom. służących promocji turys. i rekreacji wśród mieszk. obszaru LGD	L. działań w tym promocyjnych służących promocji turystyki i rekreacji	Szt.	10	100%	100%
		PRZED. II.1.7 Zwiększenie zdolności rozwoju Europejskich obszarów wiejskich ENERDECA II	L. zrealizowanych projektów współpracy	Szt.	1	0%	0%
			W tym projektów współpracy	Szt.	1	0%	0%
			Liczba partnerów projektu	Szt.	24	0%	0%
			W tym partnerów zagranicznych	Szt.	19	0%	0%
		II.1.8 „Szlaki turystyczne szansą rozwoju obszarów wiejskich”	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	Szt.	1	0%	0%
			Liczba partnerów projektu	Szt.	5	0%	0%

	CEL SZCZEGÓŁOWY 2 Rozwój innowacyjnych rozwiązań gospodarczych, szczególnie w produkcji mebli, obuwia i tradycyjnej żywności, w tym poprzez współpracę przedsiębiorstw i ośrodków naukowych ze sobą (w ramach tzw. klastrów przemysłowych)	PRZED.II.2.1 Podejmowanie działań gospodarczych, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej	L. operacji polegających na utworzeniu now. przedsiębiorstwa	szt	7	85%	15%
			Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej ukierunkowanych na innowacje	szt	5	80%	60%
		PRZED. II.2.2 Rozwój działalności gospodarczej w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej	L. operacji polegających na rozwoju istniejącego Przedsiębiorstwa	szt	3	100%	75%
			Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej ukierunkowanych na innowacje	szt	1	100%	100%
		PRZED. II.2.3 „Moja firma”- podniesienie wiedzy w zakresie prowadzenia własnej dział. gospodarczej z uwzględn. komponentu związ. z branżą turyst oraz stworzenie pakietów turystycznych, zintegrowanej trasy spacerowo – rowerowej wraz z wypożyczalnią rowerów oraz działania promocyjne. gospodarczej z uwzględn. komponentu związ. z branżą turyst oraz rozwój i promocja klastrów meblowego, obuwniczego oraz spożywczej inicjatywy klastrowej	Liczba szkoleń w zakresie podejmowania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej	szt.	3	0%	0%
			Liczba stworzonych pakietów turystycznych	Szt.	16	0%	0%
			Wypożyczalnia rowerów elektrycznych	Szt.	1	0%	0%
		PRZED. II.2. 4 Promocja gospodarcza obszaru LGD	Liczba działań w zakresie promocji gospodarczej, w tym innowacyjnych rozwiązań gospodarczych (klastrów gospodarczych)	szt	2	100%	100%
	CEL SZCZEGÓŁOWY 3 Rozwój usług społecznych i ekonomii społecznej	PRZEDS II.3.1 Podejmowanie działalności gospodarczej	L. operacji polegających na utworz. nowego przedsiębiorstwa	szt	4	50%	0%
		PRZED. II.3.2 Rozwój działalności gospodarczej	L. operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	szt	1	100%	100%

Jak wskazuje powyższa tabela, wskaźniki postępu rzeczowego realizowane są na bieżąco, 13 z nich zostało osiągniętych w zakresie wypłaconych środków, a 19 w zakresie podpisanych umów, w tym w obydwu przypadkach 2 wskaźniki zrealizowano w wysokości przekraczającej 100%:

- liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa – 790%,
- liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami – 130%.

Oznacza to, że w zaplanowanej wartości zrealizowanych zostało 8 spośród 22 przedsięwzięć:

- I.1.2 Modernizacja i renowacja obiektów małej architektury,
- I.1.3 Rozwój istniejących Ekomuzeów na rzecz rozwoju i promocji turystyki na obszarach wiejskich i małych miast,
- I.1.4 Podniesienie świadomości ekologicznej szczególnie w zakresie innowacyjnych form ochrony środowiska i przeciwdziałaniu zmianom klimatu oraz działania związane z tworzeniem wizerunku miejsc cennych dla mieszkańców LGD,
- I.1.5 Działania na rzecz ochrony i zachowania walorów dziedzictwa przyrod. i kultur. przez organizacje pozarządowe,
- I.1.6 Zachowanie dziedzictwa kulinarnego poprzez ngo,
- II.1.6 Organizacja warsztatów, szkoleń, konkursów oraz działań służących promocji turystyki i rekreacji wśród mieszkańców obszaru LGD,
- II.2.4 Promocja gospodarcza obszaru LGD,
- II.3.2 Rozwój działalności gospodarczej.

Wartość wskaźników mieszcząca się w przedziale 50 - 99,99% osiągnięto dla 7 wskaźników w zakresie wypłaty środków i 10 wskaźników w zakresie podpisanych umów, a w przedziale 0,1% - 49,99% dla 6 wskaźników w zakresie wypłaconych środków i 1 wskaźnika w zakresie wypłaconych umów.

Reasumując, rozpoczęto realizację 26 spośród 39 wskaźników w zakresie wypłaconych środków (w tym 13 z nich zostało zrealizowanych) oraz 30 wskaźników w zakresie podpisanych umów (w tym 19 wskaźników osiągnięto). Do rozpoczęcia realizacji pozostało 6 wskaźników w zakresie wypłaty środków i 1 wskaźnik w zakresie podpisanych umów.

Jak podkreśla zespół LGD, realizacja poszczególnych wskaźników zaprojektowanych w strategii nie narażała na zasadnicze trudności. Największy problem wskazany przez zespół dotyczył realizacji wskaźnika związanego z ekonomią społeczną. Przedsiębiorcy, którzy uzyskali dofinansowanie w ramach rozwoju przedsiębiorczości społecznej (np. Zakład fryzjerski, restauracja, drukarnia) zostali zakwestionowani przez Urząd Marszałkowski jako nie realizujący usług społecznych. W związku z czym została zaktualizowana strategia RLKS – zrezygnowano ze wskaźnika dotyczącego

usług społecznych. Jak podkreśla zespół, większość wskaźników została już zrealizowana i nie przewidują kłopotów w realizacji pozostałych.

W czasie wywiadów prowadzonych w ramach ewaluacji zespół Biura LGD zwracał uwagę, że pandemia niewątpliwie wpłynęła na tempo realizacji strategii i osiąganie założonych celów i wskaźników. Proces ten wydłużał się ze względu na konieczność pracy zdalnej, co wpływało na komunikację pomiędzy LGD, UMWM i beneficjentami wsparcia.

Poproszeni o wskazanie najciekawszych przedsięwzięć pracownicy wymienili następujące:

- PRZED.I.1.1 – realizacja grantu, organizacja warsztatów edukacyjnych, wydarzenia międzypokoleniowe,
- PRZED. I.1.2 Modernizacja i renowacja obiektów małej architektury – odrestaurowano kapliczki,
- PRZED. I.2.1 Działania na rzecz integracji międzypokoleniowej oraz integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych – różnego rodzaju wydarzenia, które łączyły młode i starsze osoby i osoby niepełnosprawne,
- PRZED. II.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki – powstała agroturystyka w gminie Stryszów,

Jeśli chodzi o budżet, to Strategia RLKS wskazuje następujący rozdział środków finansowanych z PROW (M19, EFROW) na realizację poszczególnych celów:

Cel ogólny 1: Ochrona środowiska, poprawa jakości życia i budowanie kapitału społecznego – 444 872,00 €, w tym 153 391,50 € - poddział. 19.2, 10 230,50 € - poddział. 19.3 i 281 250,00 € - poddział. 19.4;

Cele szczegółowe:

1. Ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych obszaru LGD – 136 190,75 € w tym 125 960,25 € - poddział. 19.2 i 10 230,50 € - poddział. 19.3;
2. Aktywizacja i działania na rzecz integracji mieszkańców LGD w tym m.in. skierowane do osób z grup defaworyzowanych – 308 681,25 €, w tym 27 431,25 € - poddział. 19.2 i 281 250,00 € - poddział. 19.4;

Cel ogólny 2: Rozwój przedsiębiorczości oraz tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy na terenie LGD – 1 073 878,00 €, w tym 947 108,50 € - poddział. 19.2 i 126 769,50 € - poddział. 19.3;

Cele szczegółowe:

1. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji oraz promocja turystyczna obszaru G4Ż. – 635 515,75 €, w tym 533 246,25 € - poddział. 19.2 i 102 269,50 € - poddział. 19.3;

2. Rozwój innowacyjnych rozwiązań gospodarczych, szczególnie w produkcji mebli, obuwia i tradycyjnej żywności, w tym poprzez współpracę przedsiębiorstw i ośrodków naukowych ze sobą (w ramach tzw. klastrów przemysłowych) – 345 453,00 € - poddział. 19.2;
3. Rozwój usług społecznych i ekonomii społecznej – 92 909,25 € - poddział. 19.2.

Tabela 10 Finansowa realizacja celów oraz przedsięwzięć w LSR (stan na 31.05.2021 r.)

Cele ogólne	Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia					
Nazwa	Nazwa	Nazwa	Budżet w LSR [PLN]	Pomoc przyznana		Pomoc wypłacona	
				Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [%]	Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [%]
Cel ogólny 1: Ochrona środowiska, poprawa jakości życia i budowanie kapitału społecznego	CEL SZCZEGÓŁOWY 1 Ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych obszaru LGD	PRZED. I.1.1 Organizacja wydarzeń oraz działań promocyjnych związanych z zasobami i walorami przyrodnymi – kulturowymi obszaru LGD	117302,00	67302,00	70%	67302,00	70%
		PRZED. I.1.2 Modernizacja i renowacja obiektów małej architektury	58453,00	58453,00	100%	58453,00	100%
		PRZED. I.1.3 Rozwój istniejących Ekomuzeów na rzecz rozwoju i prom. turyst. na obszarach wiejskich i małych miast	40922,00	0,00	0%	0,00	0%
		PRZED. I.1.4 Podniesienie świadomości ekol. szczególnie w zakresie innow. form ochrony środowiska i przeciw. zmianom klimatu oraz działania związane z tworzeniem wizerunku miejsc cennych dla mieszkańców LGD	45918,00	45918,00	100%	45918,00	100%
		PRZED. I.1.5 Działania na rzecz ochrony i zachow. walorów dziedz. przyrod. i kultur.	78260,00	78260,00	100%	78260,00	100%
		PRZED. I.1.6 Zachowanie dziedzictwa kulinarnego poprzez ngo	203908,00	203908,00	100%	203908,00	100%
	CEL SZCZEGÓŁOWY 2 Aktywizacja i działania na rzecz integracji mieszkańców LGD w tym. min skierowane do osób z grup defaworyzowanych	PRZED. I.2.1 Działania na rzecz integracji międzypokol. oraz integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych	109725,00	49606,00	45%	49606,00	45%
		PRZED. I.2.2 Aktywizacja mieszkańców prowadzona przez LGD	1125000,00	1120000,00	100%	822024,74	73%
CELOGÓLNY nr II Rozwój przedsiębior. oraz tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy na terenie LGD	CEL SZCZEGÓŁOWY 1 Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji oraz promocja turystyczna obszaru G4Ż	PRZED. II.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki	360000,00	180000,00	50%	90000,00	25%
		PRZED. II.1.2 Rozwój działalności gospod. w zakresie turystyki, w tym agroturystyki	270401,00	270401,00	100%	0,00	0%
		PRZED. II.1.3 Tworzenie i rozwój ogólnodost. Infrastr. rekreacyjno-turystycznej poprzez "małe projekty"	184126,00	124981,00	68%	124981,00	68%
		PRZED. II.1.4 Rozwój ogólnodost. infrastruktury rekreacyjno-turystycznej przez ngo	380734,00	355192,00	93%	100000,00	26%

		PRZED. II.1.5 Rozwój ogólnodostępnej infrastr. rekreacyjno-turyst. i kulturalnej przez jst i NGO.	842877,00	805066,51	96%	742884,51	88%
		PRZED.II.1.6 Org. warsztatów, szkoleń, konkursów oraz działań prom. służących promocji turys. i rekreacji wśród mieszk. obszaru LGD	94847,00	94847,00	100%	94847,00	100%
		PRZED.II.1.7 Zwiększenie 4e zdolności rozwoju europejskich obszarów wiejskich ENERDECA II	47840,00	0,00	0%	0,00	0%
		PRZED II.1.8 Szlaki turystyczne szansa rozwoju obszarów wiejskich	361238,00	0,00	0%	0,00	0%
CEL SZCZEGÓŁOWY 2 Rozwój innowacyjnych rozwiązań gospodarczych, szczególnie w produkcji mebli, obuwia i tradycyjnej żywności, w tym poprzez współpracę przedsiębiorstw i ośrodków naukowych ze sobą (w ramach tzw. klastrów przemysłowych)	PRZED.II.2.1 Podejmowanie działań. gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej		590000,00	500000,00	85%	500000,00	85%
			450000,00	360000,00	80%	270000,00	60%
	PRZED. II.2.2 Rozwój działalności gospodarczej w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej		243812,00	243812,00	100%	178376,00	73%
	PRZED. II.2.3 „Moja pierwsza firma”- podniesienie wiedzy w zakresie podejmowania i prowadzenia własnej dział. gospodarczej z uwzględn. komponentu związ. z branżą turyst. oraz stworzenie pakietów turystycznych zintegrowanej trasy spacerowo- rowerowej wraz z wypożyczalnią rowerów oraz działania promocyjne		48000,00	0,00	0%	0,00	0%
	PRZED. II.2. 4 Promocja gospodarcza obszaru LGD		50000,00	50000,00	100%	50000,00	100%
CEL SZCZEGÓŁOWY 3 Rozwój usług społecznych i ekonomii społecznej	PRZEDS II.3.1 Podejmowanie działalności gospodarczej		321822,00	180000,00	56%	0,00	0%
	PRZED. II.3.2 Rozwój działalności gospodarczej		49815,00	49815,00	100%	49815,00	100%

Postęp w zakresie realizacji budżetu Strategii RLKS jest pochodną postępu rzeczowego – skuteczność w osiąganiu wartości docelowych wskaźników przekłada się na postęp w zakresie wydatkowania środków. Jak wynika z powyższej tabeli zrealizowano 7 spośród 22 przedsięwzięć w zakresie wypłaconych środków, a 10 w zakresie wartości przyznanych środków. Budżet został zrealizowany dla następujących przedsięwzięć:

- I.1.2 Modernizacja i renowacja obiektów małej architektury,
- I.1.4 Podniesienie świadomości ekologicznej, szczególnie w zakresie innowacyjnych form ochrony środowiska i przeciw. zmianom klimatu oraz działania związane z tworzeniem wizerunku miejsc cennych dla mieszkańców,
- I.1.5 Działania na rzecz ochrony i zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego,
- I.1.6 Zachowanie dziedzictwa kulinarnego poprzez ngo,
- II.1.6 Organizacja warsztatów, szkoleń, konkursów oraz działań służących promocji turystyki i rekreacji wśród mieszkańców obszaru LGD,
- II.2.4 Promocja gospodarcza obszaru LGD,
- II.3.2 Rozwój działalności gospodarczej.

Ponadto rozpoczęto realizację budżetu w ramach kolejnych 10 przedsięwzięć, w tym dla 6 przedsięwzięć zrealizowano budżet w wysokości mieszczącej się w przedziale 50% - 99,99% oraz 3 przedsięwzięć w wartości nie przekraczającej 49,99%. Nie rozpoczęto jeszcze realizacji budżetu dla 6 przedsięwzięć w zakresie wypłaconych środków, a dla 4 przedsięwzięć w zakresie przyznanej pomocy.

Należy wskazać, że LGD nie uzyskał bonusu, ale Strategia została przewalutowana, więc zespół złożył wniosek o przyznanie dodatkowych środków, których 50% zamierza przeznaczyć na przedsięwzięcia w zakresie podejmowania działalności gospodarczej. Jak podkreśla zespół, jest duże zapotrzebowanie na przedsięwzięcia w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, w każdym naborze są osoby na liście rezerwowej, które nie otrzymują dofinansowania ze względu na niewystarczającą wysokość posiadanych środków, stąd decyzja o przeznaczeniu dodatkowych środków w takiej wysokości na wsparcie tych przedsięwzięć. Ponadto, środki zostaną przeznaczone dla gmin i organizacji na tworzenie infrastruktury rekreacyjnej, w tym w ramach realizacji grantów.

Jeśli chodzi o pandemię COVID-19 to zespół dostrzega jego wpływ na realizację zadań. Szczególnie dostrzegalna była mniejsza liczba zrealizowanych wniosków i opóźnienia w realizacji operacji.

W kolejnym okresie programowania zdaniem zespołu LGD należy przeznaczyć środki na edukację ekologiczną oraz odnawialne źródła energii, czyli kontynuację przedsięwzięć

edukacyjnych realizowanych w ramach aktualnej strategii i uzupełnienie ich o nowe przedsięwzięcia związane z OZE.

5.3. Projekty współpracy

LGD Gościńiec 4 Żywiołów w ramach strategii RLKS zrealizował dotychczas jeden projekt współpracy, natomiast realizacja kolejnego, międzynarodowego projektu została czasowo zawieszona z powodu pandemii. Projekt międzynarodowy „Rozwój Ekomuzeów na rzecz promocji turystyki na obszarach wiejskich i małych miast” realizowany był od września 2017 r. do czerwca 2018 r. przy współudziale 5 partnerów krajowych i 1 zagranicznego (Ekomuzeum LAG Zeitkultur Oststeirisches Kerland, Austria). Projekt polegał na stworzeniu Ekomuzeum, czyli sieci atrakcji prezentujących „żywe” dziedzictwo przyrodnicze, historyczne i kulturowe regionu. Zakładał działania mające na celu promocję turystyki poprzez współpracę i wymianę doświadczeń w procesie rozwoju, w tym zarządzania i promocji małopolskiego i austriackiego ekomuzeum. Przeprowadzono działania mające na celu promocję ekomuzeów, wypracowano narzędzia wspomagające promocję poszczególnych regionów, pokazano autentyczność wynikającą z dziedzictwa kulturowego, historycznego, jak również przyrodniczego. W ramach realizacji projektu wykorzystano różnorodne zasoby:

- przyrodnicze: lasy, okolice nad Zalewem Mucharskim, mini-zoo;
- historyczne, m. in.: ruiny zamku Lanckorońskiego, Klasztor oo Bernardynów, szlak Konfederatów Barskich;
- kulturowe: Koła Gospodyń Wiejskich, tradycyjne warsztaty, przyśpiewki;
- turystyczne: trasy i architekturę lanckorońską, miejsca agroturystyczne bazujące na lokalnych produktach spożywczych, podtrzymujące tradycje oraz wystrój związany ze specyfiką obszaru;
- produkty lokalne: spożywcze, rękodzieło lokalnych rzemieślników: ceramikę lanckorońską, tradycyjne rzemiosło stolarskie i obuwnicze.

Warto podkreślić, że realizacja projektu angażowała grupy defaworyzowane i priorytetowe: rybaków, bezrobotne kobiety i osoby młode do 35 roku życia, osoby powyżej 50 lat, seniorzy, koła gospodyń wiejskich, osoby bezrobotne 18-24 oraz 50 lat i więcej, bezrobotne osoby z wykształceniem poniżej wykształcenia średniego lub bez doświadczenia zawodowego, długotrwale bezrobotni, osoby z niepełnosprawnościami, osoby korzystające z pomocy społecznej, spółdzielnie socjalne.

Realizacja projektu wpłynęła na integrację mieszkańców, nawiązanie współpracy pomiędzy LGD-ami i lokalnymi rzemieślnikami, wymianę doświadczeń w zakresie turystyki, rozwoju lokalnego oraz promocję miejsc związanych z dziedzictwem lokalnym, rękodziełem, wydarzeniami kulturalnymi

związanymi ze specyfiką obszaru. Szkolenia i wizyta studyjna zrealizowane w ramach projektu pozwoliły na zapoznanie z zasadami tworzenia pakietu turystycznego i strategiami jego promocji i sprzedaży, wymianę doświadczeń i opracowanie dobrych praktyk w procesie zarządzania i promocji ekomuzeów i ich adaptację na grunt Polski.

Współpracę w ramach zrealizowanego projektu zespół pracowników LGD ocenia bardzo dobrze, podkreślając, że była ona bardzo sprawna. Pracownicy podkreślali, że był to bardzo ciekawy projekt skierowany do szerokiego grona odbiorców.

W kontekście drugiego planowanego do realizacji projektu współpracy warto wspomnieć, że zespół LGD jest aktualnie w trakcie przygotowania projektu związanego z trasami i turystyką rowerową. Jak wskazali pracownicy, jeden projekt międzynarodowy, w którym miało wziąć udział 24 partnerów zagranicznych i krajowych został zawieszony ze względu na pandemię COVID-19, która spowodowała, że spotkanie mające na celu zatwierdzenie ostatecznej wersji projektu nie doszło do skutku. Aktualnie ważą się losy tego projektu – zespół czeka na decyzję odnośnie jego realizacji.

5.4. Działania poza RLKS

W ramach działań podejmowanych przez LGD poza strategią RLKS Gościniec 4 Żywiołów zrealizował 3 projekty. Projekt pn. Produkt Lokalny Małopolska – rozwój lokalnej przedsiębiorczości i przetwórstwa w oparciu o partnerską inicjatywę edukacji ekonomicznej mieszkańców oraz regionalny system marketingu produktów z Małopolski polegał na uruchomieniu Inkubatora Kuchennego w Zakrzowie umożliwiającego prowadzenie działalności produkcyjnej spożywczej. W ramach projektu wyposażono kuchnię w profesjonalne urządzenia dużej gastronomii oraz chłodnię, z których mogą korzystać małe firmy przetwórstwa spożywczego i rolnicy w celu wyrobu i przechowywania własnych produktów. W budynku znajduje się również sala konferencyjna, która została wyposażona w sprzęt multimedialny, udostępniana lokalnym organizacjom i mieszkańcom. Jest ona również wykorzystywana na potrzeby realizacji szkoleń z zakresu przetwórstwa rolno-spożywczego i gastronomii. Istotne jest, że miejsce służy lokalnym rolnikom i mieszkańcom, organizowane są warsztaty i spotkania, a pomieszczenia kuchenne są wynajmowane przedsiębiorcom i organizacjom oraz służą do promocji lokalnych produktów. Należy podkreślić, że inkubator był pierwszą tego typu inicjatywą w Polsce, która w dodatku została z sukcesem zrealizowana.

Drugim projektem realizowanym przez LGD jest przedsięwzięcie dofinansowane z EFS w ramach Małopolskiego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej. Jego celem była budowa zadania wraz z zapleczem w celu organizacji warsztatów kulinarnych oraz imprezy plenerowej „Kulinarny Dzień Dziecka” promującej lokalne produkty. Wykonano zadanie do organizacji warsztatów dostosowane do obecnej sytuacji, promocja powstałego miejsca oraz produktów

lokalnych. Zrealizowane działania pozwoliły na przystosowanie przestrzeni do realizacji warsztatów i dzięki temu podniesienie jakości realizowanych usług, poszerzenie oferty LGD poprzez wypromowanie warsztatów kulinarnych i ekologiczno-edukacyjnych w ramach Centrum Kultury Kulinarnej, zorganizowanie 2 warsztatów kulinarnych i ekologiczno-edukacyjnych promujących produkty lokalne. Efekty projektu są podtrzymywane poprzez organizację warsztatów, zajęć dla dzieci i młodzieży, organizację przedsięwzięć promujących lokalne produkty.

Trzecim projektem realizowanym przez LGD jest przedsięwzięcie związane z trzema festiwalami odbywającymi się w Lanckoronie. Jego celem jest wsparcie realizacji warsztatów twórczych oraz koncertów i nakręcenie filmu promującego festiwale. Projekt będzie realizowany do 15 grudnia 2021 r.

Warto podkreślić, że poza powyżej opisanymi projektami LGD jest również założycielem spółdzielni socjalnej pracującej na zasobach inkubatora, posiadają Centrum Kultury Regionalnej, a w ramach Ekomuzeum uczestniczą również w mniejszych projektach. Mają ambicję realizować w przyszłości duży projekt, który byłby uzupełnieniem tych wszystkich działań.

5.5. Działalność biura LGD

Działalność biura LGD opiera się aktualnie na zespole dwuosobowym, dzielącym obowiązki zgodnie z posiadanymi kompetencjami i uzupełniającym się. Należy wspomnieć, że sytuacja taka ma miejsce od dwóch lat – wcześniej w zespole była również księgowa (na 0,5 etatu, a później umowę zlecenie) oraz okazjonalnie stażyści/stażystki. Współpraca z Zarządem LGD w ocenie zespołu jest dobra, na co z pewnością wpływa fakt, że obie pracowniczki biura są w zarządzie. Bardzo dobrze oceniana jest także współpraca z Radą LGD.

Tabela 11 Szkolenia dla pracowników LGD w okresie od 1.01.2016 r. do 31.05.2021 r.

Data szkolenia	Temat szkolenia	Wykonawca szkolenia	Liczba przeszkolonych pracowników LGD
20.10.2016	„Zasady wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność””	Gościniec 4 żywności – Renata Bukowska	4
12.12.2017	„Zasady wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność””	Gościniec 4 żywności – Renata Bukowska	4

05.09.2018	„Zasady wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”	Gościniec 4 żywołów – Renata Bukowska	4
06.09.2018	„Ewaluacja i monitoring wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju”	Gościniec 4 żywołów – Renata Bukowska	4
12-13.11.2019	„Zasady wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”	Gościniec 4 żywołów – Renata Bukowska	4
18.12.2019	„Ewaluacja i monitoring wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju”	Gościniec 4 żywołów – Renata Bukowska	4
21.02.2020	Analiza błędów popełnionych przez Wnioskodawców w latach 2018/2019, prawidłowe zasady wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020.	Gościniec 4 żywołów – Krzysztof Kwatara	3
07.12.2020	„Ewaluacja i monitoring wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju”	Gościniec 4 żywołów – Krzysztof Kwatara	2
30.11.2020	„Zasady wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”	Gościniec 4 żywołów – Krzysztof Kwatara	2

Warunkiem sprawnej realizacji przedsięwzięć przewidzianych w RLKS jest zespół posiadający odpowiednie kompetencje, który powinny być systematycznie podnoszone i uzupełniane o nowe rozwiązania. Jak wskazano w tabeli powyżej, zespół biura LGD uczestniczył w latach 2016 – 2020 w 9 szkoleniach poświęconych w szczególności problematyce zasad prowadzenia dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej (5 edycji), ewaluacji i monitoringowi wdrażania LSR (3 szkolenia) oraz analizie błędów popełnianych przez wnioskodawców w prowadzonej dokumentacji.

Tabela 12 Szkolenia dla członków organów LGD w okresie od 1.01.2016 r. do 31.05.2021 r.

Data szkolenia	Temat szkolenia	Wykonawca szkolenia	Liczba przeszkolonych członków zarządu	Liczba przeszkolonych członków rady
26.10.2016	„Funkcjonowanie Rady LGD, procedury oceny i wyboru wniosków do	Gościniec 4 żywołów –	-	9

	finansowania, kreowanie i zmiana kryteriów lokalnych wyboru operacji”	Renata Bukowska		
19.12.2016	„Wdrażanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2014-2020 – metodyka oceny i wyboru operacji do finansowania w ramach LSR”	Gościniec 4 żywiołów – Krzysztof Kwatera	4	14
6-7.05.2016	Strategia rozwoju lokalnego, procedury wyboru operacji w ramach poszczególnych działań, kryteria wyboru operacji oraz regulamin rady	Gościniec 4 żywiołów – Krzysztof Kwatera	3	15
20.11.2017	„Funkcjonowanie Rady LGD, procedury oceny i wyboru wniosków do finansowania, kreowanie i zmiana kryteriów lokalnych wyboru operacji”	Gościniec 4 żywiołów – Renata Bukowska	2	9
18.12.2017	„Wdrażanie lokalnej strategii rozwoju”	Gościniec 4 żywiołów – Renata Bukowska	4	10
01.10.2018	„Funkcjonowanie Rady LGD, procedury oceny i wyboru wniosków do finansowania, kreowanie i zmiana kryteriów lokalnych wyboru operacji”	Gościniec 4 żywiołów – Renata Bukowska	2	9
02.12.2019	„Funkcjonowanie Rady LGD, procedury oceny i wyboru wniosków do finansowania, kreowanie i zmiana kryteriów lokalnych wyboru operacji”	Gościniec 4 żywiołów – Renata Bukowska	2	11
20.02.2020	Błędy związane z oceną wniosków, biznesplanu, procedury oceny i wyboru wniosków do finansowania, kreowanie i zmiana kryteriów lokalnych wyboru operacji”	Gościniec 4 żywiołów – Renata Bukowska	2	6
17.12.2020	Funkcjonowanie Rady LGD, procedury oceny i wyboru wniosków do finansowania, kreowanie i zmiana kryteriów lokalnych wyboru operacji	Gościniec 4 żywiołów – Renata Bukowska	1	7

Również 9 szkoleń realizowano w latach 2016 – 2020 dla członków organów LGD. Dotyczyły one w szczególności funkcjonowanie Rady LGD, procedury oceny i wyboru wniosków do finansowania, kreowanie i zmiana kryteriów lokalnych wyboru operacji (5 szkoleń), wdrażania strategii (2 szkolenia), procedur wyboru operacji w ramach poszczególnych działań (1 szkolenie) oraz procedury wybory i oceny wniosków do finansowania (1 szkolenie). Jak podkreślają pracownicy LGD, Rada przed każdym posiedzeniem ma krótkie szkolenie, aby orientować się w bieżącej sytuacji. Natomiast dla pracowników szkolenia organizowane są przez Urząd Marszałkowski, który reaguje na potrzeby szkoleniowe LGD. Wskazano na stały kontakt z Urzędem Marszałkowskim w tym zakresie.

Tabela 13 Realizacja planu komunikacji

Działanie komunikacyjne	Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika	Wartość wskaźnika osiągnięta na dzień:				
			31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	31.12. 2019	31.12. 2020
Akcja informacyjna o głównych założeniach LSR 2014-2020	Liczba ogłoszeń na portalu społecznościowym	18	2	4	6	0	9
	Liczba ogłoszeń na stronach www gmin	80	7	13	21	0	27
	Liczba ogłoszeń odbiorców informacji mailowych	585	130	260	520	0	1040
	Liczba ulotek	600	500	1000	1500	0	2500
	Liczba artykułów w prasie lokalnej	6	-	2	2	0	2
Uruchomienie punktu konsultac. W biurze LGD w Zakrzowie dla mieszkańców gmin: Mucharz, Stryszów, Kalwaria Zebrzyd. Lanckorona	Liczba doradztwa w punktach konsultacyjnych	150	98,45	181,30	191,30	0	191,30
	Liczba osób które skorzystały z doradztwa	150	55	69	69	0	69
Uruchomienie punktu konsultac. W biurze LGD w Zakrzowie	Liczba doradztwa w punktach konsultacyjnych	30	-	-	29,25	202,15	42,55
	Liczba osób które skorzystały z doradztwa	30	0	0	33	92	100
Akcja informacyjna dotycząca możliwości skorzystania ze środków LSR 2014-2020	Liczba ogłoszeń na stronach www gmin	16	7	7	7	20	7
	Liczba odbiorców informacji mailowych	520	260	260	260	20	260
	Liczba artykułów w prasie lokalnej	4	1	1	1	0	1
	Liczba ogłoszeń na portalu społecznościowym	4	2	2	2	0	2
	Liczba rozdanych materiałów informacyjnych	1000	1000	1000	1000	0	1000
	Liczba szkoleń	20	0	0	0	20	0
	Liczba wydarzeń	29	0	0	0	29	0
Organizacja spotkań informacyjnych w gminach należących do LGD	Liczba artykułów w prasie lokalnej	7	1	2	2	0	2
	Liczba ogłoszeń na stronach www gmin	20	8	14	22	0	23
	Liczba ogłoszeń na portalu społecznościowym	2	2	4	6	0	10
	Liczba odbiorców informacji mailowych	650	260	520	780	0	1300

	Ilość spotkań informacyjnych	10	4	8	10	0	14
	Liczba godzin doradztwa	20	6,10	7,10	7,10	0	10,1
	Liczba osób które skorzystały z doradztwa	100	33	35	35	0	45
Akcja informacyjna dotycząca możliwości skorzystania ze środków LSR 2014-2020 przed i w trakcie ogłaszanych naborów wniosków.	Liczba ogłoszeń na stronach www gmin	80	7	15	31	0	59
	Liczba ogłoszeń na portalu społecznościowym	20	2	7	9	0	19
	Liczba odbiorców informacji mailowych	650	260	910	1170	0	3290
	Liczba godzin doradztwa	75	49,20	168,40	200,30	0	221,25
	Liczba rozdanych materiałów informacyjnych podczas wydarzeń promocyjnych	750	200	1500	1520	0	1735
	Liczba rozdanych materiałów informacyjnych/ulotek	5000	0	680	180	0	1440
	Liczba artykułów w prasie lokalnej	10	1	2	2	0	5
	Ilość spotkań szkoleń z warsztatami	10	0	16	18	0	27
Informacja na temat wydatkowanych środków, zrealizowanych projektów. przedstawienie wyników monitoringu realizacji LSR	Liczba spotkań w gminach	8	0	0	4	0	4
	Liczba informacji na stronach internetowych	2	0	0	1	0	1
	Liczba uczestników WZC jako odbiorców informacji	60	0	0	100	0	100
Bieżący monitoring i ewaluacja	Liczba Ankiet online	120	0	0	16	8	46
	Liczba Ankiet po udzielonym doradztwie	100	0	0	26	0	51
	Liczba spotkań przedstawicieli Rady, Forum i Zarządu	5	0	0	1	0	2
	Liczba spotkań Forum Lokalnego	5	0	0	1	0	1
Spotkania informacyjno-doradcze dla przedsiębiorców	Liczba spotkań branżowych	10	0	3	4	6	7
	Liczba uczestników	50	0	6	6	0	25
	Liczba godzin doradztwa	40	0	2,50	2,50	0	14,05

Aktywizacja potencjalnych uczestników projektów, w tym przedstawicieli grup defaworyzowanych.	Ilość spotkań szkoleń z warsztatami	4	4	4	8	13	12
	Liczba artykułów w prasie lokalnej	4	0	2	2	0	0
	Liczba rozdanych materiałów informacyjnych /ulotki		540	850	780	0	140
	Liczba ogłoszeń na stronach www gmin	40	-	20	28	10	48
	Liczba ogłoszeń portal społecznościowy	5	-	6	8	0	16
	Liczba odbiorców informacji mailowych	650	-	780	1040	0	1820
	Liczba godzin doradztwa	600	-	122,00	142,00	122,2	144,00
	Liczba rozdanych materiałów informacyjnych podczas wydarzeń	750	0	640	860	0	898
	Liczba wydarzeń	8	0	0	0	6	0
Zapewnienie mieszkańcom obszaru działania LGD informacji na temat zrealizowanych bądź realizowanych projektów	Liczba publikacji	500	-	0	0	0	3
	Liczba ogłoszeń na portalu społecznościowym	5		0	1	3	4
	Liczba ogłoszeń na stronach www gmin	20	-	0	4	0	8
Realizacja Planu naprawczego	Liczba spotkań	3	-	-	-	-	3
	Liczba uczestników spotkań	30	-	-	-	-	30

W ramach strategii RLKS zaprojektowano działania komunikacyjne wspierające realizację zaplanowanych przedsięwzięć, w tym w szczególności:

- uruchomienie punktu konsultacyjnego w biurze LGD w Zakrzowie,
- realizacja 3 akcji informacyjnych: akcja o głównych założeniach LSR 2014 – 2020, akcja dotycząca możliwości skorzystania ze środków LSR 2014-2020 i akcja dotycząca możliwości skorzystania ze środków LSR 2014-2020 przed i w trakcie ogłoszonych naborów wniosków,
- organizacja spotkań informacyjnych w gminach należących do LGD oraz spotkań informacyjno- doradcze dla przedsiębiorców,
- bieżący monitoring i ewaluacja.

Ponadto LGD w ramach planu komunikacji rozpowszechniał informacje na temat wydatkowanych środków, realizowanych i zrealizowanych projektów. przedstawianie wyników monitoringu realizacji LSR oraz aktywizował potencjalnych uczestników projektów, w tym przedstawicieli grup defaworyzowanych. LGD realizował również plan naprawczy, w ramach którego zrealizowano 3 szkolenia, w których wzięło udział 30 uczestników.

Plan komunikacyjny zakładał wykorzystanie różnorodnych kanałów komunikacji: lokalne media, portale społecznościowe, strony internetowe LGD i UG, instytucje i inne podmioty działające w środowisku lokalnym, materiały informacyjne, punkt konsultacyjny, mailing, szkolenia, doradztwo, spotkania itd. Co istotne w ramach działań komunikacyjnych realizowano również bieżący monitoring i ewaluację, które pozwalają na uzyskanie informacji zwrotnej od odbiorców działań komunikacyjnych.

Adresatami planowanych działań byli w szczególności: rolnicy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, mieszkańcy obszaru oraz grupy defaworyzowane: osoby bezrobotne, osoby starsze +50, kobiety, młodzież i osoby z niepełnosprawnościami.

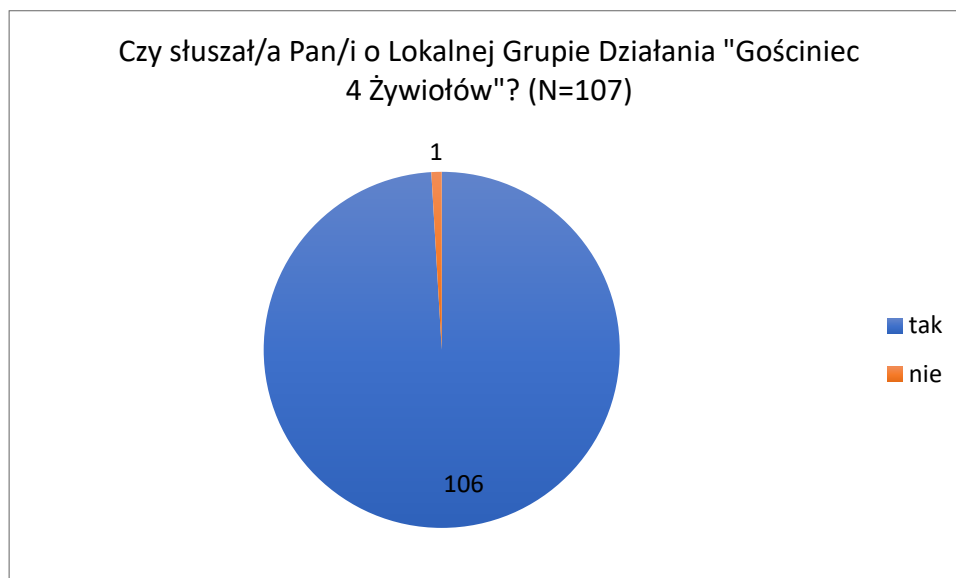
Zgodnie z założeniami planu komunikacji, zaprojektowane działania miały doprowadzić do:

- wzrostu poziom wiedzy wnioskodawców i mieszkańców na temat LSR i wdrażanych przez nią funduszy;
- aktywizacji lokalnej społeczności (w szczególności grupy defaworyzowane) i jej zaangażowania we wdrażanie strategii;
- zbudowania pozytywnego wizerunku LGD oraz wzrostu jej rozpoznawalności i jakości oferowanych przez LGD usług;
- osiągnięcia rezultatów w postaci drukowanych materiałów informacyjno-promocyjnych, zorganizowanych szkoleń i wydarzeń.

Jak podkreślają pracownicy biur LGD, plan komunikacji nie zmieniał się diametralnie, większość działań jest realizowana zgodnie z planem, nie zdiagnozowano działań, które nastroczałyby

trudności. Z pewnością zrealizowano mniej imprez promocyjnych niż planowano, na co wpłynęła pandemia COVID-19. Miała ona również wpływ na organizację szkoleń i zebrań – zmianę formuły na zdalną.

Wykres 10. Czy słyszał/a Pan/i o LGD "Gościniec 4 Żywiołów"?

Źródło: Badania własne

Działania komunikacyjne realizowane przez LGD należy ocenić zdecydowanie pozytywnie, o czym świadczą wskazania mieszkańców obszaru uczestniczących w badaniu. Tylko 1 osoba spośród 107 badanych nie słyszała o LGD, a 106 osób potwierdza, że słyszało o „Gościńcu 4 Żywiołów”, co jest rewelacyjnym wynikiem.

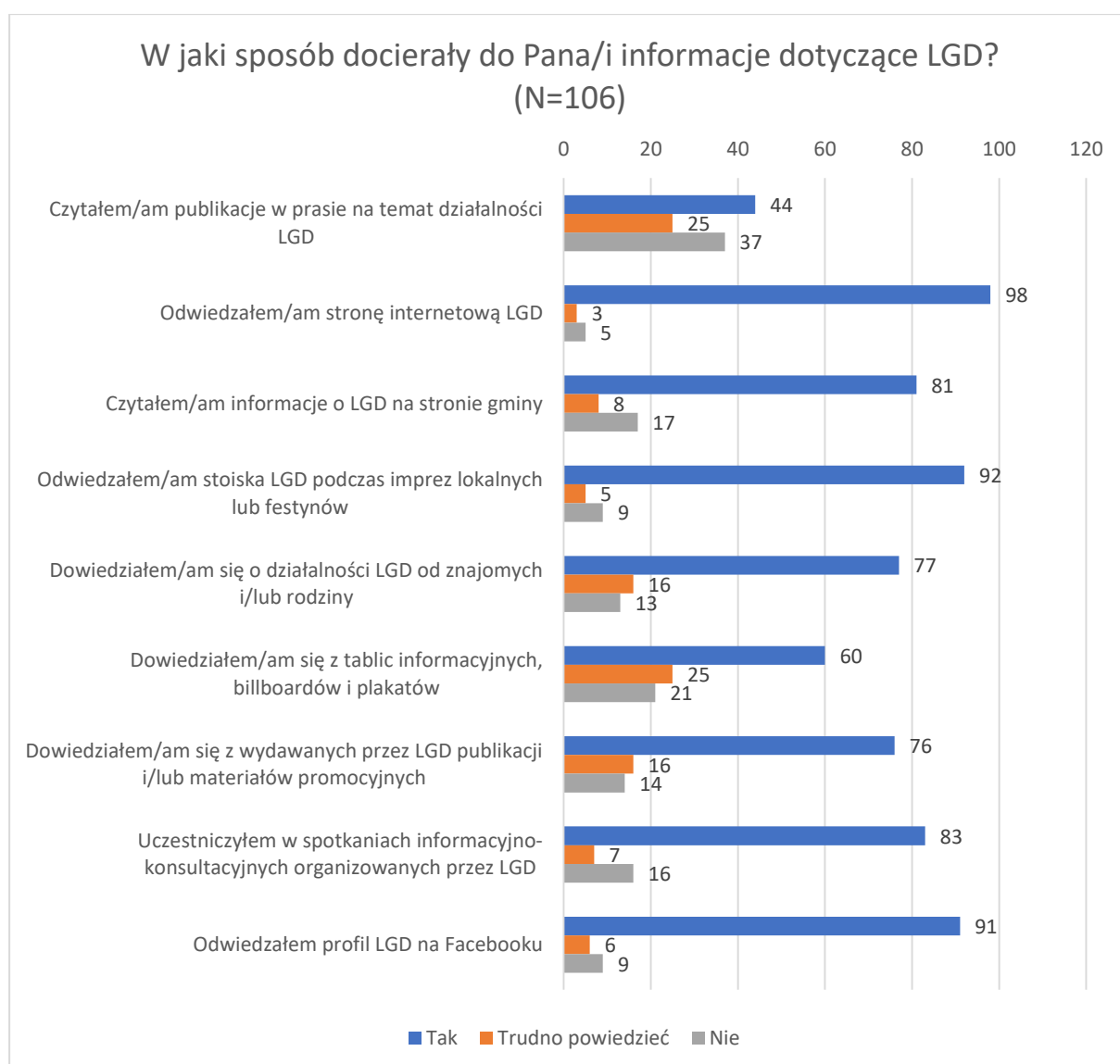
Mieszkańcy uczestniczący w badaniu wiedzę na temat LGD czerpali w najczęściej ze strony internetowej LGD – 98 osób, odwiedzając stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów – 92 osoby, odwiedzając profil społecznościowy LGD na Facebooku – 91 osób, uczestnicząc w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD – 83 uczestników oraz odwiedzając stronę gminy – 81 uczestników. Ponadto, 77 osób dowiedziało się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny, 76 osób z wydawanych przez LGD publikacji i materiałów promocyjnych, a 60 osób z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów. Stosunkowo najrzadziej wskazywanym przez mieszkańców uczestniczących w badaniu źródłem informacji były publikacje w prasie na temat działalności LGD – 44 osoby. Wskazane dane zostały zobrazowane na poniższym wykresie.

Z pewnością pozytywny jest fakt, że wszystkie kanały komunikacji zostały wskazane jako źródło informacji o LGD, co potwierdza skuteczność przyjętej strategii komunikacyjnej. Istotne jest podkreślenie, że różnorodność wykorzystywanych kanałów komunikacji pozwala dotrzeć do możliwie szerokiego grona odbiorców, co potwierdzają zrealizowane badania ankietowe.

Wykres 11. W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące LGD?

Źródło: Badania własne

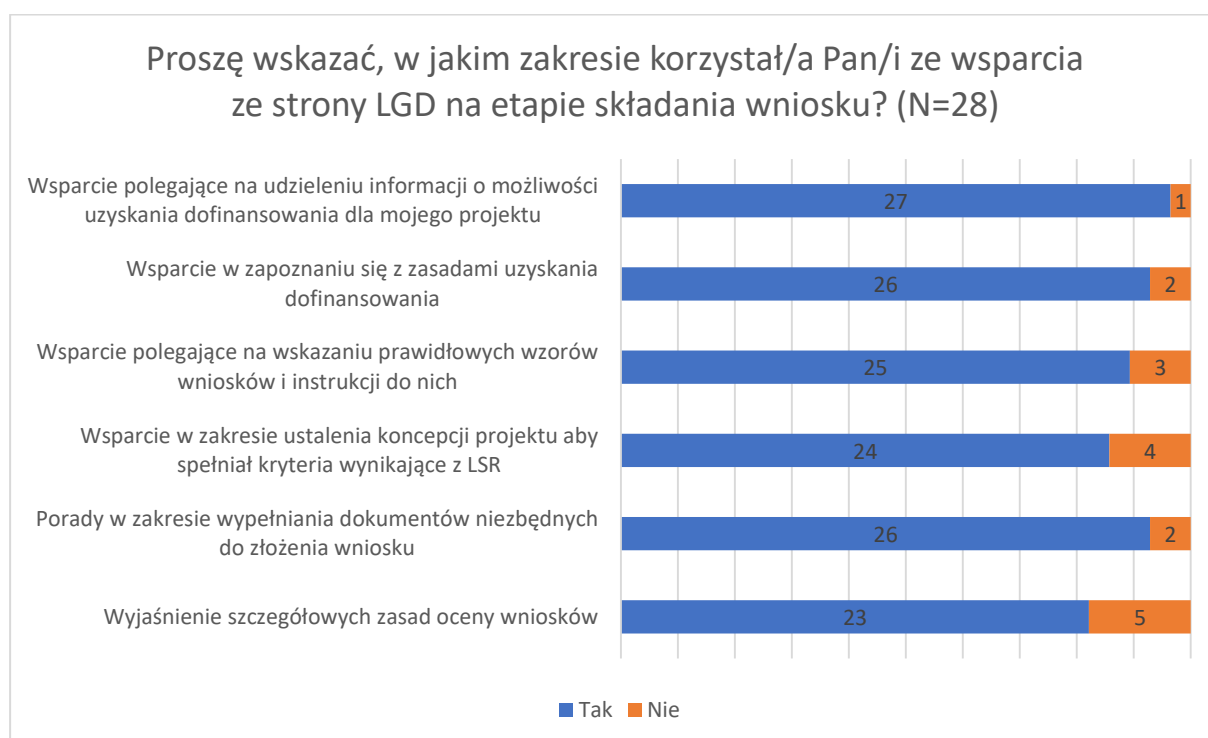
Kolejnym zadaniem realizowanym przez zespół biura LGD jest doradztwo. Jak wskazuje poniższa tabela, w latach 2016 – 2021 różnego rodzaju doradztwa udzielono łącznie 1 194 podmiotom. Najwięcej podmiotów skorzystało z doradztwa indywidualnego realizowanego w biurze LGD - 528 podmiotów, co stanowi 44,22% odbiorców doradztwa. Kolejne 31,49% podmiotów skorzystało z doradztwa telefonicznego, a pozostałe 24,29% z doradztwa mailowego i realizowanego przez Internet. Najwięcej podmiotów skorzystało z doradztwa w latach 2017, 2016 i 2019 – odpowiednio: 277, 270 i 212.

Tabela 14 Doradztwo świadczone przez Biuro LGD.

	Dane na dzień					
	31.12 2016	31.12 2017	31.12 2018	31.12 2019	31.12 2020	31.05 2021
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa w biurze	176	126	97	85	32	12
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa udzielonych telefonicznie	66	99	48	58	56	49
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa mailowo/ przez Internet	28	52	34	69	75	32
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa (suma wierszy powyżej)	270	277	179	212	163	93

Jak podkreśla zespół LGD, doradztwo telefoniczne sprawdza się na wstępnym etapie albowiem pozwala na selekcję beneficjentów pod kątem spełnienia kryteriów udziału w naborach. Po tym etapie najlepszą formą jest doradztwo indywidualne w biurze. Zespół realizuje oczywiście szkolenia dla beneficjentów, ale po nich rozmawiają z każdym indywidualnie, konkretyzując dany pomysł we wniosku. Przekłada się to na wyższą jakość wpływających wniosków, a mieszkańcy chętnie z niego korzystają. Warto wskazać, że pandemia nie zatrzymała doradztwa, a jedynie spowodowała zmianę jego formuły na telefoniczną.

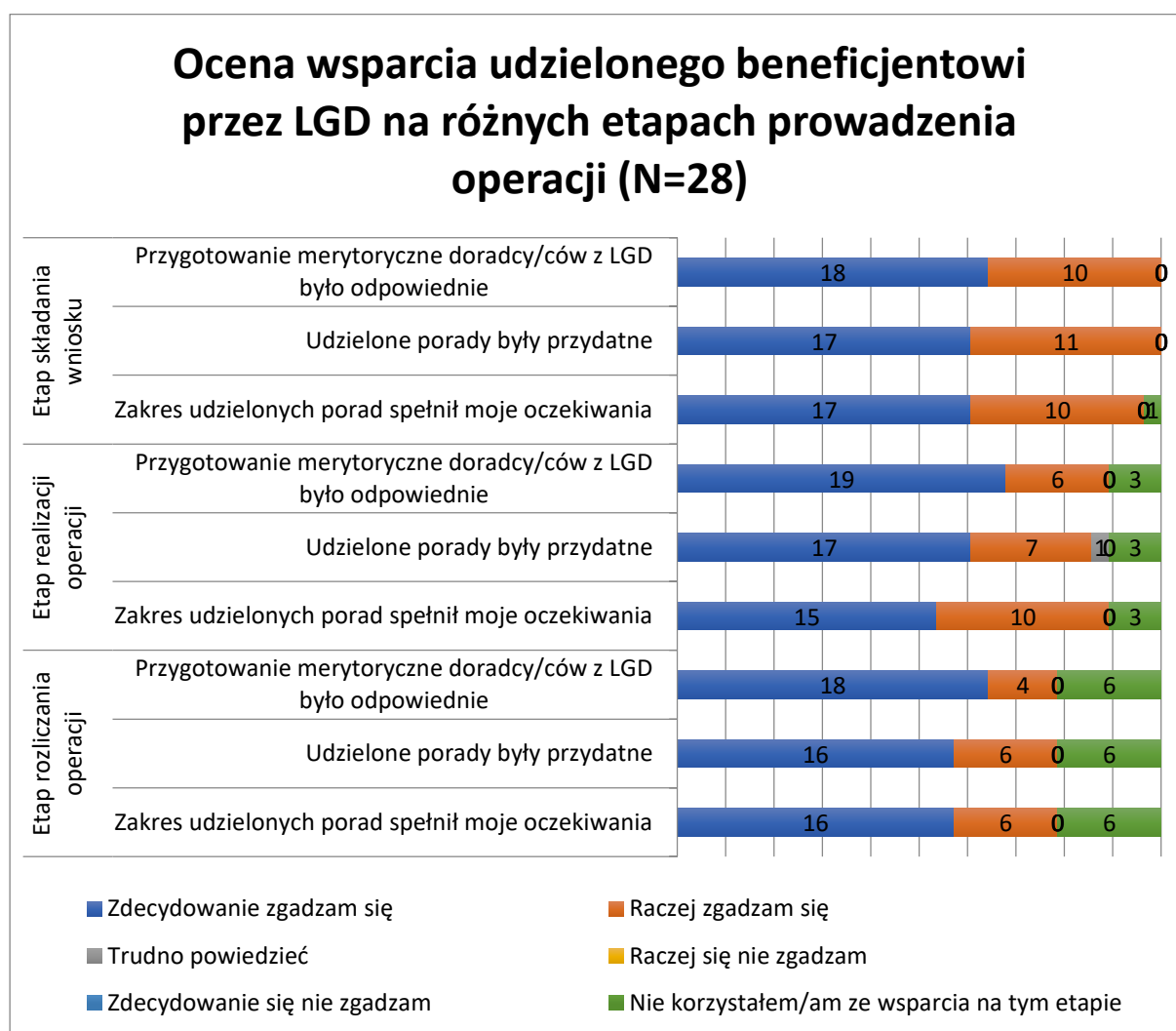
Wykres 12. Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku.

Źródło: Badania własne

Zdecydowana większość wnioskodawców uczestniczących w badaniu korzystała ze wsparcia LGD na etapie składania wniosków w zakresie pozyskiwania informacji o możliwości uzyskania dofinansowania – 27 spośród 28 osób, zapoznania się z zasadami uzyskania dofinansowania i wypełnienie dokumentów niezbędnych do jego uzyskania – po 26 uczestników, wskazania prawidłowych wzorów wniosków i instrukcji do nich – 25 osób. Ponadto wnioskodawcy korzystali również ze wsparcia w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR – 24 uczestników oraz wyjaśnienia szczegółowych zasad oceny wniosków – 23 osoby.

Wykres 13. Ocena wsparcia udzielanego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji.

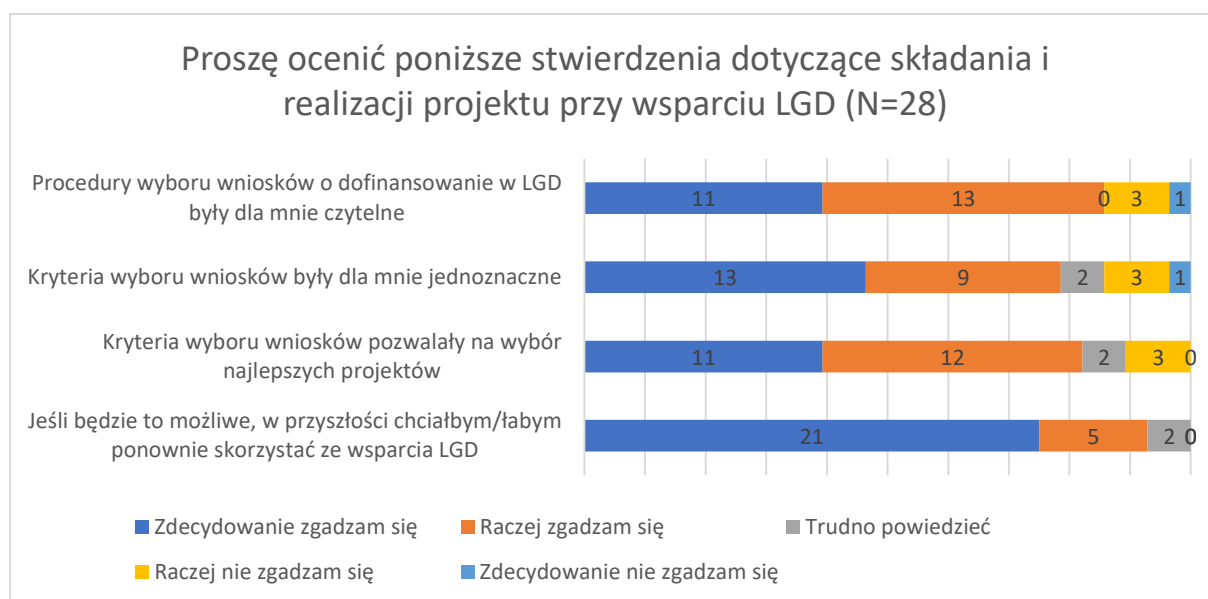

Źródło: Badania własne

Beneficjenci korzystający z doradztwa LGD w zdecydowanej większości oceniają je pozytywnie. Na etapie składania wniosku wszyscy wnioskodawcy uczestniczący w badaniu i korzystający z doradztwa na tym etapie pozytywnie ocenili przygotowanie merytoryczne doradców, przydatność udzielonych porad oraz zakres porad spełniający oczekiwania. Tak samo zostały ocenione wskazane powyżej aspekty na etapie rozliczania operacji. Natomiast na etapie realizacji operacji

wszyscy korzystający z doradztwa ocenili pozytywnie wskazane aspekty, za wyjątkiem 1 osoby, która nie była w stanie ocenić, czy udzielone porady były dla niej przydatne.

Wykres 14. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.

Źródło: Badania własne

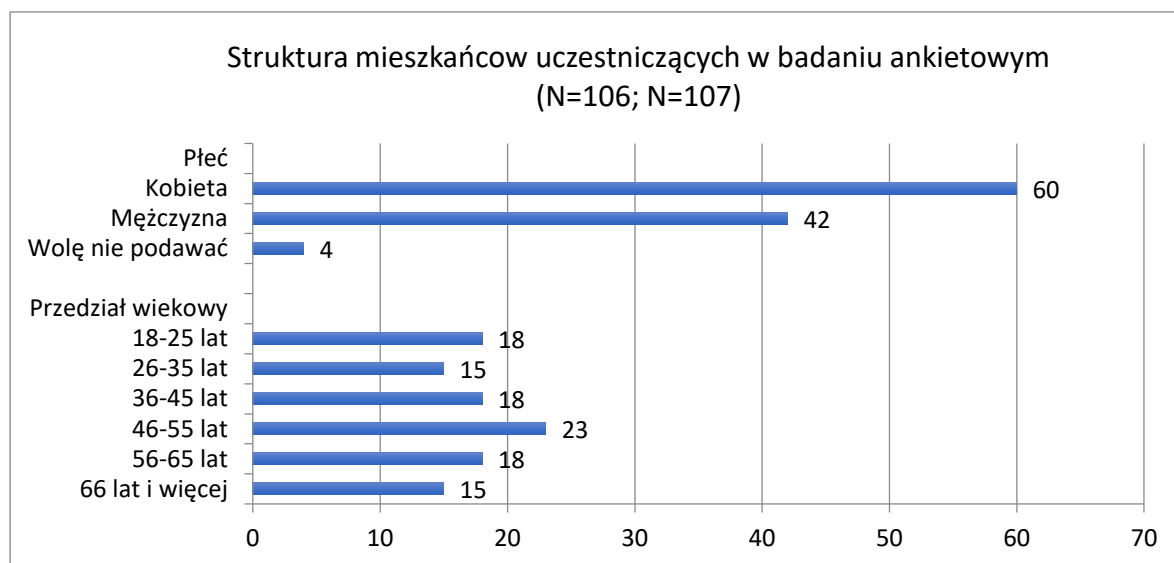
Wsparcie LGD przy składaniu i realizacji projektów należy ocenić pozytywnie – świadczy o tym fakt, że zdecydowana większość uczestników badania w przyszłości chciałaby ponownie skorzystać ze wsparcia LGD. Jedynie 2 osobom było trudno powiedzieć, czy w przyszłości chcieliby z niego skorzystać. Istotne jest, że procedury i kryteria wyboru projektów były dla większości wnioskodawców czytelne i jednoznaczne i, w ocenie badanych wnioskodawców, pozwalały na wybór najlepszych projektów – po 4 osoby uznały, że kryteria wyboru wniosków nie były czytelne i jednoznaczne, a 3 osoby wskazały, że zastosowane kryteria nie pozwalały na wybór najlepszych projektów.

5.6. Zmiany na obszarze objętym RLKS w ocenie członków lokalnej społeczności

Działania zaplanowane w strategii RLKS mają służyć przede wszystkim lokalnej społeczności. Oceniając efekty realizacji nie można zatem pominąć głosu mieszkańców obszaru objętego tym dokumentem strategicznym. W ramach ewaluacji zewnętrznej zrealizowano badania ankietowe, w którym udział wzięło 107 pełnoletnich osób. Większość uczestników badania stanowiły kobiety – 60 osób. Kolejne 40 osób stanowili mężczyźni, 4 osoby zdecydowały się nie wskazywać płci, a 1 nie odpowiedziała na pytanie. Wśród respondentów najwięcej było osób w wieku 46 – 55 lat – 23 osoby,

18 – 25 lat, 36 – 45 lat i 56 – 65 lat – po 18 osób w każdej grupie wiekowej. Po 15 osób liczyły grupy osób w wieku 26 – 35 lat i 66 lat i więcej.

Wykres 15. Charakterystyka demograficzna grupy mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.

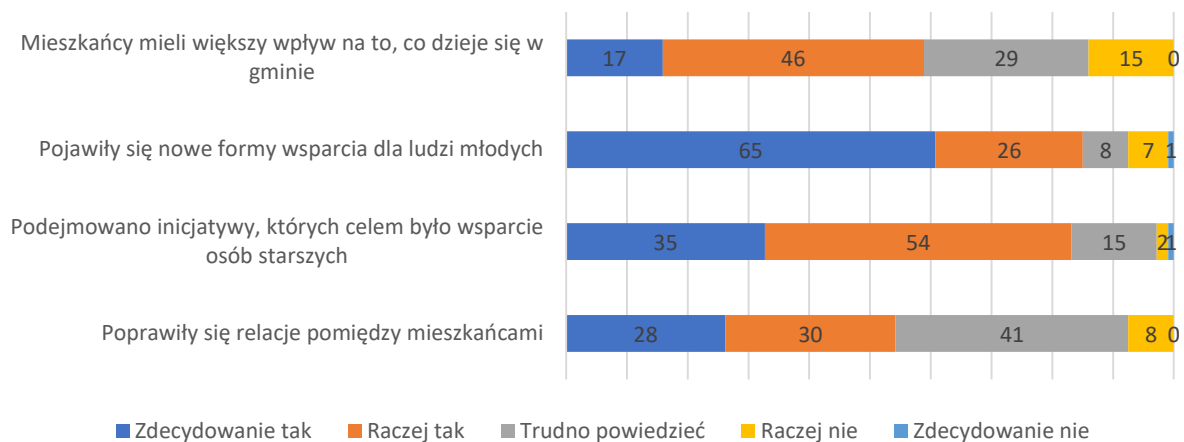

Źródło: Badanie własne.

Podstawową kwestią w obszarze oceny efektów wdrażania Strategii RLKS jest dostrzeganie przez mieszkańców zmian, które zaszły na obszarze LGD. Najwięcej mieszkańców uczestniczących w badaniu dostrzegło pojawienie się nowych form wsparcia ludzi młodych – 91 osób oraz podejmowanie inicjatyw, których celem było wsparcie osób starszych – 89 osób. Większy wpływ mieszkańców na to co dzieje się w gminie dostrzegło 63 uczestników badania, a poprawę relacji pomiędzy mieszkańcami dostrzegła nieco ponad połowa badanych (58 osób). Opisane dane zostały zaprezentowane na poniższym wykresie.

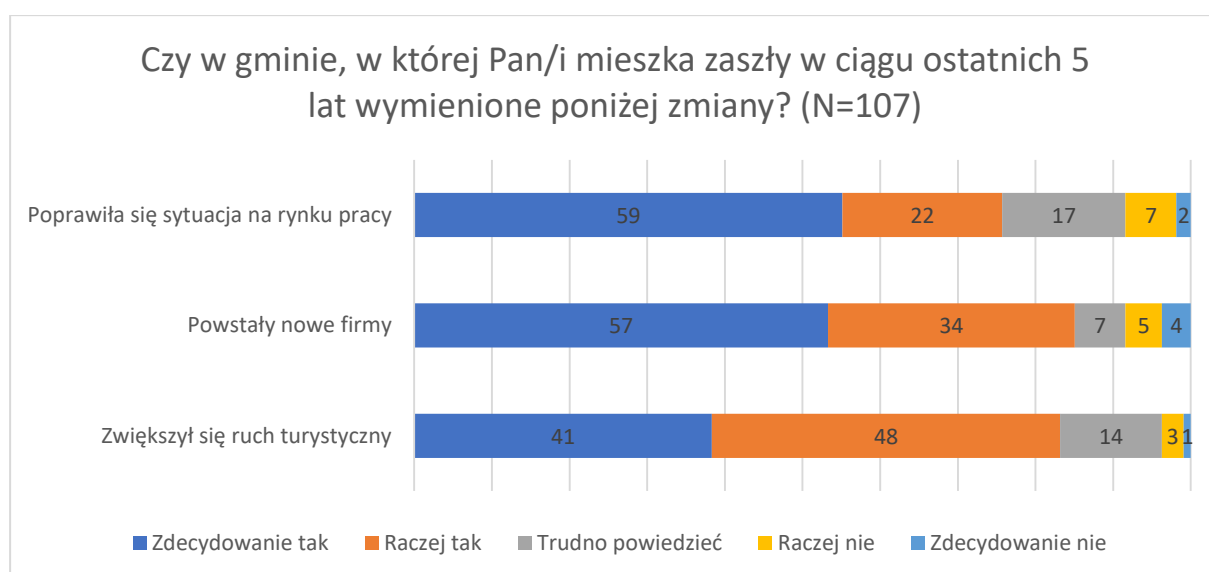
Wykres 16. Zmiany w gminie w ciągu ostatnich 5 lat.

Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany? (N=107)

Źródło: Badanie własne.

Wykres 17. Zmiany na rynku pracy w ciągu ostatnich 5 lat.

Źródło: Badanie własne.

W obszarze przedsiębiorczości najbardziej dostrzegalną przez uczestników badania zmianą było powstanie nowych firm (91 osób). Poprawę sytuacji na rynku pracy dostrzegło 81 uczestników badania, a zwiększenie ruchu turystycznego 89 osób. Istotne jest, że rozwój przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia na obszarze LGD był jednym z głównych celów wdrażania strategii RLKS, w ramach którego dążono do rozwoju przedsiębiorczości oraz tworzenia atrakcyjnych miejsc pracy na terenie LGD.

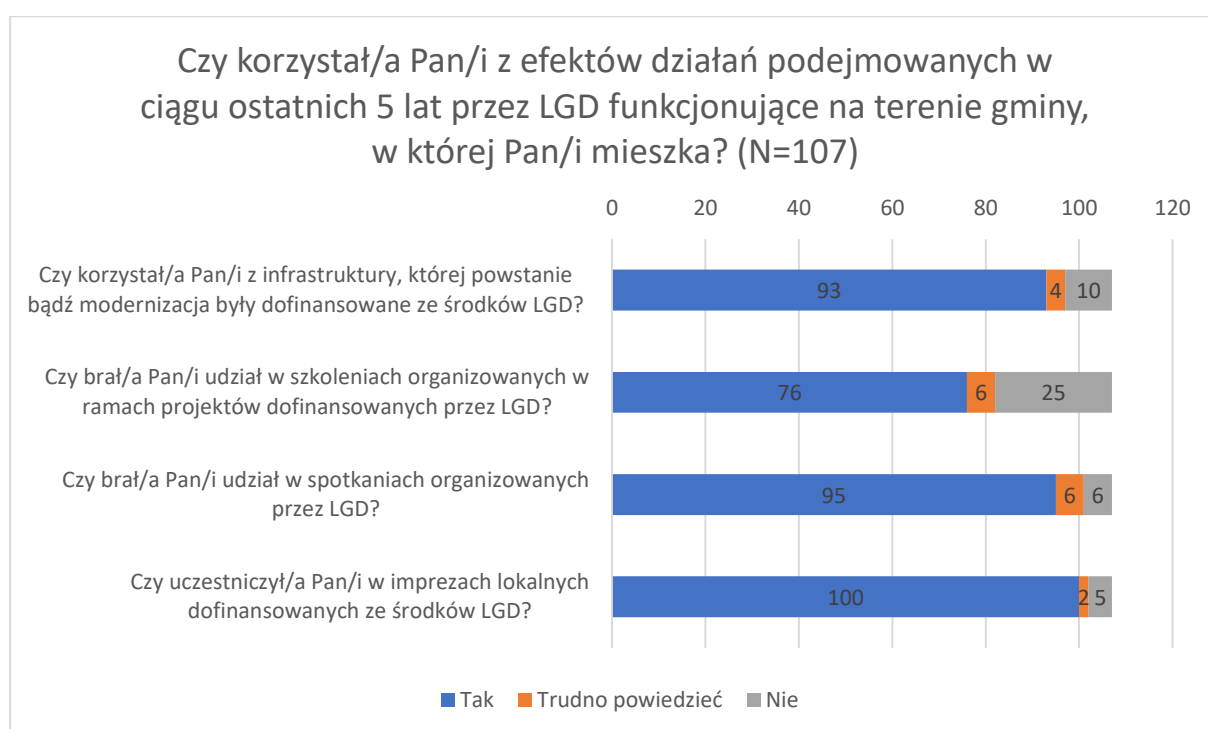
Wykres 18. Zmiany w obszarze kultury, sportu i rekreacji.

Źródło: Badanie własne.

W obszarze turystyki, kultury i rekreacji, poza zwiększeniem ruchu turystycznego uczestnicy badania dostrzegli również poprawę stanu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej – 99 osób, pojawienie się nowe formy spędzania czasu wolnego – 96 osób oraz zwiększenie liczby inicjatyw służących kultywowaniu lokalnych tradycji – 95 osób. Zwiększenie elastyczności przestrzeni publicznej i zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych dostrzegło 94 mieszkańców uczestniczących w badaniu, a poprawę stanu zabytków – 93 uczestników.

Wykres 19. Korzystanie z efektów działań LGD.

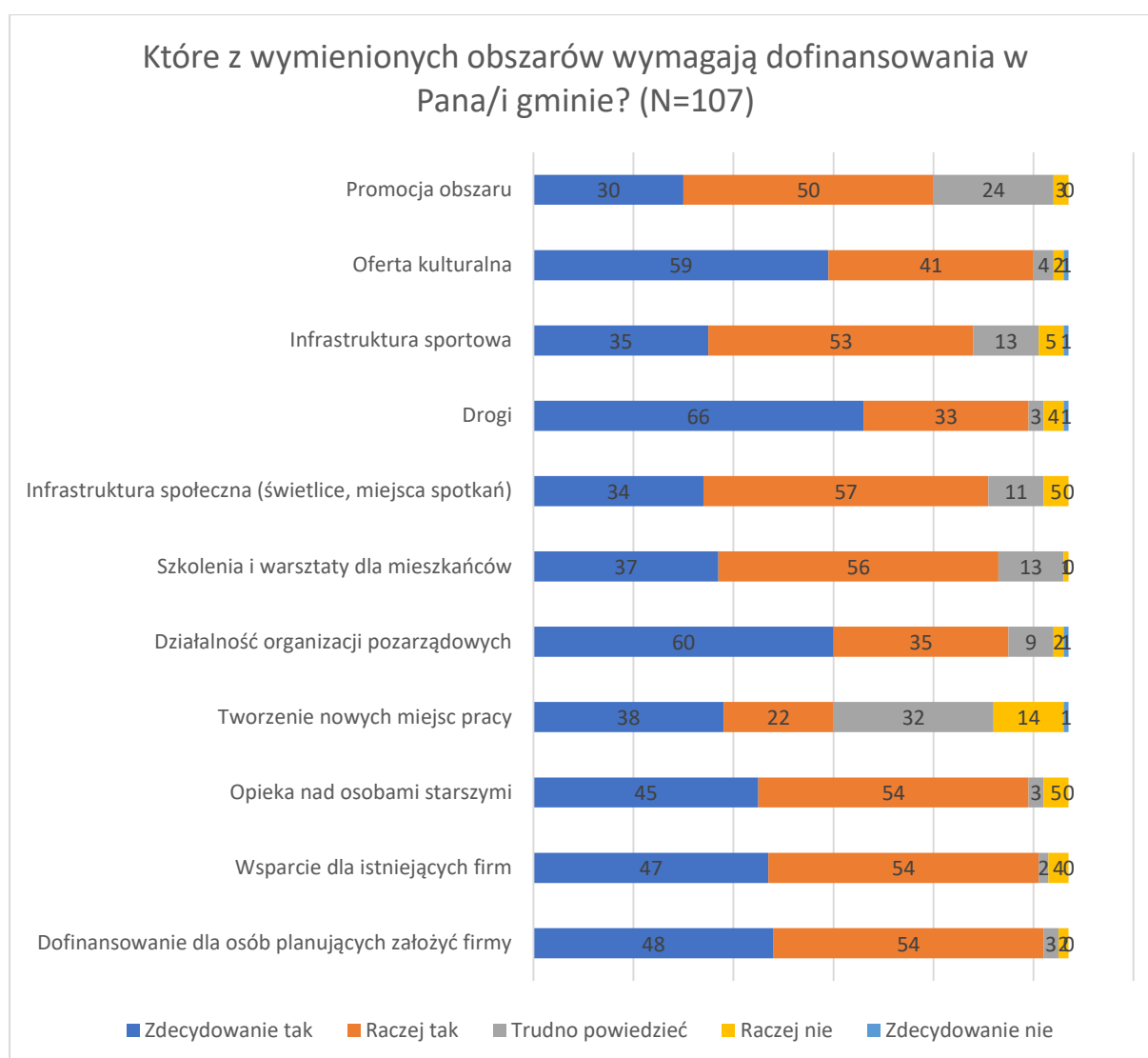

Źródło: Badanie własne.

Istotną z punktu widzenia celów badania ewaluacyjnego kwestią jest świadomość mieszkańców w zakresie efektów przedsięwzięć zrealizowanych w ramach Strategii RLKS. Najwięcej uczestników badania wskazało na udział w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD – 100 osób oraz spotkaniach organizowanych przez LGD – 95 osób. Korzystanie z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD potwierdziło 93 mieszkańców biorących udział w badaniu, a udział w szkoleniach organizowanych przez LGD – 76 uczestników.

Wykres 20. Obszary wymagające dofinansowania w gminie.

Źródło: Badanie własne.

Mieszkańcy uczestniczący w badaniu mieli również szansę wypowiedzieć się na temat działań, które w ich ocenie powinny być dofinansowane w przyszłości. W ocenie uczestników badania należy w przyszłości kontynuować przede wszystkim finansowanie projektów zmierzających do założenia działalności gospodarczej oraz wspierających istniejące firmy – odpowiednio 102 i 101 wskazań. W kontekście powyższe najbardziej zaskakuje, że najmniej uczestników badania wskazało na tworzenie nowych miejsc pracy jako wymagające finansowania w przyszłości – 60 osób.

Dofinansowanie oferty kulturalnej jest istotne z perspektywy 100 respondentów, a opieka nad osobami starszymi i inwestycje w infrastrukturę drogową są istotne dla 99 mieszkańców uczestniczących w badaniu. Kolejne najczęściej wskazywane przez uczestników badania obszary wymagające finansowania to:

- działalność organizacji pozarządowych – 95 wskazania,

- szkolenia i warsztaty dla mieszkańców – 93 wskazania,
- infrastruktura społeczna (świetlice, miejsc spotkań) – 91 osób,
- infrastruktura sportowa – 88 osób,
- promocja obszaru – 80 osób.

Powyższe dane potwierdzają trafność celów zdefiniowanych w Strategii RLKS w szczególności w obszarze przedsiębiorczości. Kontynuacja tego rodzaju działań byłaby oczekiwana przez mieszkańców obszaru również w kolejnym okresie programowania. Finansowanie projektów zmierzających do założenia działalności gospodarczej oraz wsparcie dla istniejących firm jako istotne do dofinansowania w kolejnych latach uznała zdecydowana większość mieszkańców uczestniczących w badaniu. Ponadto, były to przedsięwzięcia cieszące się największym zainteresowaniem wnioskodawców, co dodatkowo potwierdza zasadność ich kontynuacji.

Działania realizowane w ramach przedsięwzięć poświęconych rozwojowi infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej również są istotne z perspektywy dalszego finansowania, w tym w szczególności: dofinansowanie oferty kulturalnej, inwestycje w infrastrukturę sportową i społeczną.

W ramach rozwoju kapitału społecznego należy położyć większy nacisk na wzmacnianie oddolnych inicjatyw, w szczególności w obszarze opieki nad osobami starszymi oraz szkolenia i warsztaty dla mieszkańców obszaru LGD. Wzmocnienie sektora pozarządowego jest szczególnie istotne w tym kontekście. Silne organizacje pozarządowe mogą być niezastąpionymi partnerami w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, stymulatorami rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i międzyinstytucjonalnej współpracy.

6. Odpowiedzi na pytania badawcze

Przeprowadzone badania obejmujące analizę danych zastanych, badania ankietowe oraz badania jakościowe pozwoliły na zgromadzenie szerokiego zestawu danych opisujących działalność LGD „Gościniec 4 Żywiołów” w ramach wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność. Wyniki badania omówione w rozdziale 5 pozwalają na udzielenie odpowiedzi na pytania badawcze zawarte w Wytycznych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 3/5/10§7 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR

W ramach Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania „Gościniec 4 Żywiołów” zdefiniowano 2 cele ogólne, w ramach których sformułowano 5 celów szczegółowych:

Cel ogólny 1: Ochrona środowiska, poprawa jakości życia i budowanie kapitału społecznego.

Cele szczegółowe:

- I.1. Ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych obszaru LGD.
- I.2. Aktywizacja i działania na rzecz integracji mieszkańców LGD, w tym m.in. skierowane do osób z grup defaworyzowanych.

Cel ogólny 2: Rozwój przedsiębiorczości oraz tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy na terenie LGD

Cele szczegółowe:

- II.1. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji oraz promocja turystyczna obszaru G4Ż.
- II.2. Rozwój innowacyjnych rozwiązań gospodarczych, szczególnie w produkcji mebli, obuwia i tradycyjnej żywności, w tym poprzez współpracę przedsiębiorstw i ośrodków naukowych ze sobą (w ramach tzw. klastrów przemysłowych)
- II.3. Rozwój usług społecznych i ekonomii społecznej.

Przeprowadzone analizy wskazują, że operacje przeprowadzone w ramach wdrażania Strategii RLKS sprzyjają osiągnięciu założonych w niej celów. Cel I.1. Ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych obszaru LGD został prawie w całości osiągnięty – pozostało do zakończenia realizacji 1 przedsięwzięcie, którego wykonanie na koniec maja wynosiło 70%. Pozostałe przedsięwzięcia w ramach celu zostały zrealizowane.

W ramach celu I.2. Aktywizacja i działania na rzecz integracji mieszkańców LGD, w tym m.in. skierowane do osób z grup defaworyzowanych realizowano przedsięwzięcia dotyczące integracji

międzypokoleniowej, integracji i aktywizacji osób z niepełnosprawnościami oraz aktywizacji mieszkańców obszaru LGD. Zmiany w tym zakresie były dostrzegalne dla mieszkańców obszaru uczestniczących w badaniu. W szczególności zwrócili oni uwagę na pojawienie się nowych form wsparcia ludzi młodych oraz podejmowanie inicjatyw, których celem było wsparcie osób starszych. Ponad połowa badanych dostrzegła również zwiększenie wpływu mieszkańców na to co dzieje się w gminie dostrzegło oraz poprawę relacji pomiędzy mieszkańcami. Z pewnością przyczyniły się do tego imprezy lokalne dofinansowane ze środków LGD oraz spotkania organizowane przez LGD, w których brało udział odpowiednio 100 i 95 osób.

W ramach celu II.1. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji oraz promocja turystyczna obszaru G4Ż realizowano szereg przedsięwzięć ukierunkowanych na podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej w tym obszarze, tworzenie i rozwój ogólnodostępnej infrastruktury, realizację projektów współpracy oraz organizację warsztatów, szkoleń, kursów i innych działań promocyjnych. W tym obszarze najbliższe zrealizowania są przedsięwzięcia dotyczące działalności gospodarczej i infrastruktury. Najślabsze wykonanie wskaźników w tym celu odnotowano w ramach przedsięwzięć dotyczące projektów współpracy.

W ramach celu II.2. Rozwój innowacyjnych rozwiązań gospodarczych, szczególnie w produkcji mebli, obuwia i tradycyjnej żywności, w tym poprzez współpracę przedsiębiorstw i ośrodków naukowych ze sobą (w ramach tzw. klastrów przemysłowych) realizowano przedsięwzięcia ukierunkowane na podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej, podniesienie wiedzy w obszarze rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej, stworzenia pakietów turystycznych, zintegrowanej trasy rowerowo-spacerowej wraz z wypożyczalnią rowerów oraz promocji gospodarczej obszaru LGD. Najbliższe realizacji celu są przedsięwzięcia dotyczące działalności gospodarczej, a przedsięwzięcie dotyczące podnoszenia poziomu wiedzy w tym zakresie, stworzenia pakietów turystycznych, zintegrowanej trasy rowerowo-spacerowej wraz z wypożyczalnią rowerów nie zostało dotychczas zrealizowane (0%).

Cel II.3. Rozwój usług społecznych i ekonomii społecznej również obejmował podejmowanie działalności gospodarczej oraz rozwój działalności już prowadzonej i jest bliski zakończenia realizacji.

Jak wskazują powyższe, wiele działań LGD skupiało się wokół rozwoju przedsiębiorczości, poprawy sytuacji na rynku pracy, rozpoczynania nowych i rozwijania istniejących firm. Przedsięwzięcia w tym zakresie realizowano w ramach 3 celów szczegółowych. Cieszyły się one dużym zainteresowaniem społeczności lokalnej, co zaowocowało decyzją zespołu LGD o przeznaczeniu 50% dodatkowych środków na przedsięwzięcia związane z działalnością gospodarczą.

6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

Kluczowym czynnikiem determinującym skuteczność podejścia LEADER są zasoby wysokiej jakości kapitału społecznego w społeczności lokalnej. Zgodnie z paradygmatem uwzględniającym działania zbiorowe, kooperację i sieci powiązań, kapitał społeczny to moralno-społeczna infrastruktura współdziałania i koordynacji zachowań ludzkich, odnosząca się do cech społecznej organizacji je ułatwiających, albowiem zwiększa zakres korzyści uzyskiwanych dzięki współpracy i wymianie społecznej i podnosi wydajność istniejących zasobów. Ponadto, buduje powiązania między ludźmi, nadaje im formalną i nieformalną organizację służącą stymulacji współpracy oraz skłania jednostkę do zachowania społecznie korzystnego. W tym podejściu kapitał społeczny składa się z 3 głównych elementów:

- wzorów współdziałania, społecznego uznania dla kooperacyjnych norm oraz wartości uzasadniających zachowania prospołeczne (np. dobro wspólne),
- sieci powiązań między jednostkami i grupami,
- aktywnych relacji między ludźmi: zaufania, zrozumienia, wspólnych wartości i wzorców zachowania.¹

W ocenianej Strategii sformułowano cel szczegółowy I.2. Aktywizacja i działania na rzecz integracji mieszkańców LGD, w tym m.in. skierowane do osób z grup defaworyzowanych realizowano przedsięwzięcia dotyczące integracji międzypokoleniowej, integracji i aktywizacji osób z niepełnosprawnościami oraz aktywizacji mieszkańców obszaru LGD. Zmiany w tym zakresie były dostrzegalne dla mieszkańców obszaru uczestniczących w badaniu. W szczególności zwrócili oni uwagę na pojawienie się nowych form wsparcia ludzi młodych oraz podejmowanie inicjatyw, których celem było wsparcie osób starszych. Ponad połowa badanych dostrzegła również zwiększenie wpływu mieszkańców na to co dzieje się w gminie dostrzegło oraz poprawę relacji pomiędzy mieszkańcami. Z pewnością przyczyniły się do tego imprezy lokalne dofinansowane ze środków LGD oraz spotkania organizowane przez LGD, w których brało udział odpowiednio 100 i 95 osób (spośród 107 osób).

Ponadto, kapitał społeczny rozwijano w ramach projektu współpracy pn. „Rozwój Ekomuzeów na rzecz promocji turystyki na obszarach wiejskich i małych miast” realizowanego przy współudziale 5 partnerów krajowych i 1 zagranicznego. Projekt polegał na stworzeniu Ekomuzeum, czyli sieci atrakcji prezentujących „żywe” dziedzictwo przyrodnicze, historyczne i kulturowe regionu i zakładał działania mające na celu promocję turystyki poprzez współpracę i wymianę doświadczeń w procesie rozwoju, w tym zarządzania i promocji małopolskiego i austriackiego ekomuzeum. W

---

¹ Herbst, M. (red) *Kapitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój regionalny*, Warszawa 2007, Wy. Scholar

obszarze kapitału społecznego realizacja projektu wpłynęła na integrację mieszkańców, nawiązanie współpracy pomiędzy LGD-ami i lokalnymi rzemieślnikami oraz wymianę doświadczeń.

W związku z powyższym, należy uznać, że przedsięwzięcia realizowane w ramach wdrażania strategii niewątpliwie przyczyniają się do rozwoju kapitału społecznego na obszarze LGD. Niemniej jednak należy mieć świadomość, że rozwój kapitału społecznego dotyczy obejmuje procesy długotrwałe, bazujące na międzyludzkich relacjach oraz budowaniu partnerstwa i współpracy, zatem wymaga wieloletnich zabiegów pobudzających, a następnie podtrzymujących i rozwijających osiągnięte rezultaty.

Warto również wspomnieć, że mieszkańcy uczestniczący w badaniu ankietowym wskazali na potrzeby w zakresie dofinansowania przedsięwzięć w przyszłości mieszczące się w obszarze rozwoju szeroko pojętego kapitału społecznego, nie tylko rozumianego jako sieci powiązań, jak np. działalność organizacji pozarządowych, szkolenia i warsztaty dla mieszkańców czy opieka nad osobami starszymi.

W kontekście powyższego należy położyć większy nacisk na wzmacnianie oddolnych inicjatyw, w szczególności sektora pozarządowego. Silne organizacje pozarządowe mogą być niezastąpionymi partnerami w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, stymulatorami rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i międzyinstytucjonalnej współpracy. Warto ponadto ponownie zastanowić się nad potrzebami lokalnej społeczności, ewentualnie zredefiniować założone cele i rozszerzyć ofertę. Dywersyfikacja działań w tym obszarze dłuższej perspektywie czasu powinna doprowadzić do zadowalających rezultatów.

6.3. Przedsiębiorczość

Jak wskazano powyżej, wiele działań LGD skupiało się wokół rozwoju przedsiębiorczości, poprawy sytuacji na rynku pracy, rozpoczynania nowych i rozwijania istniejących firm. Przedsięwzięcia w tym zakresie realizowano w ramach 3 celów szczegółowych. Najwięcej naborów zrealizowano właśnie w zakresie podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej, w tym:

- Rozwój działalności gospodarczej – 7 naborów,
- Rozwój działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej – 6 naborów,
- Podejmowanie działalności gospodarczej, w tym również firm branży meblowej, obuwniczej i spożywczej – 5 naborów,
- Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki – 4 naborów,
- Podejmowanie działalności gospodarczej – 3 nabory,
- Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki - 3 nabory,

- „Moja pierwsza firma” – podniesienie wiedzy w zakresie podejmowania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej z uwzględnieniem komponentu związanego z branżą turystyczną oraz rozwój i promocja klastrow meblowego, obuwniczego oraz spożywczej inicjatywy klastrowej – 2 nabory.

Cieszyły się one dużym zainteresowaniem społeczności lokalnej, szczególnie osób fizycznych, które dzięki dofinansowaniu mogą otworzyć działalność gospodarczą. Pracownicy LGD podkreślali, że we wrześniu zostanie ogłoszony kolejny nabór, na którego uruchomienie już czekają beneficjanci, którzy w poprzednich naborach nie uzyskali dofinansowania w związku z wykorzystanym limitem środków. Ponadto są również osoby, które nie brały udziału w dotychczasowych naborach i aktualnie przygotowują wnioski, aby złożyć je we wrześniowej edycji.

Tak duże zainteresowanie społeczności realizowanymi przedsięwzięciami zaowocowało decyzją zespołu LGD o przeznaczeniu 50% dodatkowych środków na przedsięwzięcia związane z działalnością gospodarczą, gdyż w każdym naborze były osoby na liście rezerwowej, które nie otrzymały dofinansowania ze względu na niewystarczającą wysokość posiadanych środków. Ponadto, efekty prowadzonych działań dostrzegane są przez społeczność lokalną. W obszarze przedsiębiorczości najbardziej dostrzegalną przez mieszkańców uczestniczących w badaniu zmianą było powstanie nowych firm oraz poprawa sytuacji na rynku pracy.

Przedsięwzięcia związane z rozwojem przedsiębiorczości i oddziaływaniem na rynek pracy warto kontynuować w kolejnej perspektywie finansowej. Cieszą się one dużym zainteresowaniem mieszkańców i wpływają pozytywnie na lokalny rynek pracy. Finansowanie projektów zmierzających do założenia działalności gospodarczej oraz wsparcie dla istniejących firm jako istotne do dofinansowania w kolejnych latach uznała zdecydowana większość mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.

6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Rozwój turystyki i dziedzictwa kulturowego został przewidziany w Strategii w ramach celu szczegółowego II.1. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji oraz promocja turystyczna obszaru G4Ż, w ramach którego realizowano szereg przedsięwzięć ukierunkowanych na podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej w tym obszarze, tworzenie i rozwój ogólnodostępnej infrastruktury, realizację projektów współpracy oraz organizację warsztatów, szkoleń, kursów i innych działań promocyjnych.

W ramach rozwoju turystyki realizowano również projekt współpracy pn. „Rozwój Ekomuzeów na rzecz promocji turystyki na obszarach wiejskich i małych miast”, który polegał na stworzeniu Ekomuzeum, czyli sieci atrakcji prezentujących „żywe” dziedzictwo przyrodnicze,

historyczne i kulturowe regionu. W ramach projektu przeprowadzono działania mające na celu promocję ekomuzeów, wypracowano narzędzia wspomagające promocję poszczególnych regionów, pokazano autentyczność wynikającą z dziedzictwa kulturowego, historycznego, jak również przyrodniczego.

Pozytywne zmiany w obszarze turystyki, kultury i rekreacji dostrzegane są przez społeczność lokalną. Poza zwiększeniem ruchu turystycznego mieszkańcy uczestniczący w badaniu dostrzegli również poprawę stanu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, pojawienie się nowych form spędzania czasu wolnego, zwiększenie liczby inicjatyw służących kultywowaniu lokalnych tradycji, zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych oraz poprawę stanu zabytków. Warto zwrócić uwagę, że większość uczestników badania brała udział w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD i spotkaniach organizowanych przez LGD, korzystała z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD oraz uczestniczyła w szkoleniach organizowanych przez LGD.

W ocenie uczestników badania należy w przyszłości kontynuować finansowanie projektów w zakresie rozwoju oferty kulturalnej, infrastruktury sportowej i społeczna (świetlice, miejsc spotkań) oraz promocję obszaru. Turystyka jest zatem gałęzią gospodarki, którą warto rozwijać w kolejnych latach. Na terenie LGD znajduje się wiele obiektów dziedzictwa kulturowego, które stanowią potencjał rozwoju turystycznego obszaru.

6.5. Grupy defaworyzowane

Diagnoza przeprowadzona na potrzeby opracowania RLKS pozwoliła na wyodrębnienie następujących grup defaworyzowanych na obszarze LGD:

- osoby bezrobotne w wieku 18-24 oraz 50 lat i więcej lat,
- bezrobotne kobiety,
- bezrobotne osoby z wykształceniem poniżej wykształcenia średniego,
- bezrobotne osoby bez doświadczenia zawodowego,
- długotrwale bezrobotni,
- osoby z niepełnosprawnościami,
- osoby korzystające z pomocy społecznej.

Poza w/w grupami defaworyzowanymi za istotnych odbiorców z perspektywy realizacji strategii RLKS uznano również:

- osoby zainteresowane podjęciem działalności gospodarczej i tym samym, stworzeniem dodatkowych miejsc pracy,

- przedsiębiorcy posiadający potencjał zatrudnieniowy, w szczególności osób w wieku 18-24 lat i 50 lat i więcej,
- jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe oraz osoby posiadające pomysły na ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru.

Analiza danych pozwala stwierdzić, że realizowane przez LGD działania przyczyniają się do poprawy sytuacji grup defaworyzowanych, w szczególności w obszarze przedsiębiorczości. Przedsięwzięcia z obszaru rozpoczynania i rozwoju działalności gospodarczej realizowano w ramach 3 celów szczegółowych, zorganizowano na nie najwięcej naborów. Cieszyły się dużym zainteresowaniem społeczności lokalnej.

Działania na rzecz poprawy sytuacji osób z grup defaworyzowanych realizowano również w ramach celu szczegółowego I.2. Aktywizacja i działania na rzecz integracji mieszkańców LGD, w tym m.in. skierowane do osób z grup defaworyzowanych realizowano przedsięwzięcia dotyczące integracji międzypokoleniowej, integracji i aktywizacji osób z niepełnosprawnościami oraz aktywizacji mieszkańców obszaru LGD. Zmiany w tym zakresie były dostrzegalne dla mieszkańców obszaru uczestniczących w badaniu.

Ponadto, wsparciu grup defaworyzowanych służył również projekt współpracy pn. „Rozwój Ekomuzeów na rzecz promocji turystyki na obszarach wiejskich i małych miast”, który angażował grupy defaworyzowane i priorytetowe: rybaków, bezrobotne kobiety i osoby młode do 35 roku życia, osoby powyżej 50 lat, seniorzy, koła gospodyń wiejskich, osoby bezrobotne 18-24 oraz 50 lat i więcej, bezrobotne osoby z wykształceniem poniżej wykształcenia średniego lub bez doświadczenia zawodowego, długotrwale bezrobotni, osoby z niepełnosprawnościami, osoby korzystające z pomocy społecznej, spółdzielnie socjalne.

6.6. Innowacyjność

Definicja innowacyjności zawarta w wytycznych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako innowacyjne uznaje wdrożenie nowego na danym obszarze lub znacząco udoskonalonego produktu usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

W obszarze innowacyjności bezdyskusyjnie na pierwszy plan wysuwa się uruchomienie Inkubatora Kuchennego w Zakrzowie, umożliwiającego prowadzenie działalności produkcyjnej spożywczej, zrealizowane w ramach projektu pn. „Produkt Lokalny Małopolska – rozwój lokalnej przedsiębiorczości i przetwórstwa w oparciu o partnerską inicjatywę edukacji ekonomicznej mieszkańców oraz regionalny system marketingu produktów z Małopolski”, realizowanego poza Strategią RLKS.. W ramach projektu wyposażono kuchnię w profesjonalne urządzenia dużej

gastronomii oraz chłodnie, z których mogą korzystać małe firmy przetwórstwa spożywczego i rolnicy w celu wyrobu i przechowywania własnych produktów. Należy podkreślić, że inkubator był pierwszą tego typu inicjatywą w Polsce, która w dodatku została z sukcesem zrealizowana.

Ponadto, zrealizowany projekt współpracy pn. „Rozwój Ekomuzeów na rzecz promocji turystyki na obszarach wiejskich i małych miast” również spełnia kryterium innowacyjności rozumiane jako nowy sposób wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Projekt polegał na stworzeniu Ekomuzeum, czyli sieci atrakcji prezentujących „żywe” dziedzictwo przyrodnicze, historyczne i kulturowe regionu.

6.7. Projekty współpracy

LGD Gościniec 4 Żywiołów w ramach strategii RLKS zrealizował dotychczas jeden projekt współpracy, natomiast realizacja kolejnego, międzynarodowego projektu została czasowo zawieszona z powodu pandemii. Projekt międzynarodowy „Rozwój Ekomuzeów na rzecz promocji turystyki na obszarach wiejskich i małych miast” polegał na stworzeniu Ekomuzeum - sieci atrakcji prezentujących „żywe” dziedzictwo przyrodnicze, historyczne i kulturowe regionu. Realizacja projektu angażowała grupy defaworyzowane i priorytetowe i wpłynęła na integrację mieszkańców, nawiązanie współpracy pomiędzy LGD-ami i lokalnymi rzemieślnikami, wymianę doświadczeń w zakresie turystyki, rozwoju lokalnego oraz promocję miejsc związanych z dziedzictwem lokalnym, rękodziełem, wydarzeniami kulturalnymi związanymi ze specyfiką obszaru.

Ponadto, LGD zrealizowała 3 projekty poza Strategią RLKS:

- projekt pn. „Produkt Lokalny Małopolska – rozwój lokalnej przedsiębiorczości i przetwórstwa w oparciu o partnerską inicjatywę edukacji ekonomicznej mieszkańców oraz regionalny system marketingu produktów z Małopolski”, który polegał na uruchomieniu Inkubatora Kuchennego w Zakrzowie umożliwiającego prowadzenie działalności produkcyjnej spożywczej,
- przedsięwzięcie dofinansowane z EFS w ramach Małopolskiego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej, którego celem była budowa zadaszania wraz z zapleczem w celu organizacji warsztatów kulinarnych oraz imprezy plenerowej „Kulinarny Dzień Dziecka” promującej lokalne produkty,
- przedsięwzięcie związane z trzema festiwalami odbywającymi się w Lanckoronie, którego celem jest wsparcie realizacji warsztatów twórczych oraz koncertów i nakręcenie filmu promującego festiwale.

Warto podkreślić, że poza powyżej opisanymi przedsięwzięciami LGD jest również założycielem spółdzielni socjalnej pracującej na zasobach inkubatora, posiadają Centrum Kultury Regionalnej, a w ramach Ekomuzeum uczestniczą również w mniejszych projektach.

Wszystkie wskazane powyżej projekty wpisują się w założenia Strategii RLKS realizowanej przez LGD „Gościniec 4 Żywiołów”. Na zdecydowanie pozytywną ocenę zasługuje fakt, że w projektach współpracy próbuje się uwzględniać działania na rzecz osób z grup defaworyzowanych, co bez wątpienia warto kontynuować w kolejnej perspektywie finansowej.

6.8. Ocena funkcjonowania LGD

Zespół Biura LGD realizujący strategię jest niewielki – dwuosobowy, dzielący obowiązki zgodnie z posiadanymi kompetencjami i uzupełniający się. Taki skład utrzymuje się od dwóch lat – wcześniej w zespole była również księgowa (na 0,5 etatu, a później umowę zlecenie) oraz okazjonalnie stażyści/stażystki. Współpraca z Zarządem LGD w ocenie zespołu jest dobra, na co z pewnością wpływa fakt, że obie pracowniczki biura są w jego członkami. Bardzo dobrze oceniana jest także współpraca z Radą LGD.

Działania podejmowane przez LGD, w tym działania animacyjne, komunikacyjne i doradcze realizowane były zgodnie z planem. Ich realizację należy ocenić pozytywnie, co potwierdzają sami beneficjenci wsparcia. Dobór kanałów komunikacyjnych był trafny, o czym świadczą wskazania wnioskodawców – każde źródło było wskazane przez przynajmniej kilka osób. Ponadto większość wnioskodawców uznała, że LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków. Działania komunikacyjne zrealizowane przez zespół LGD wykorzystywały różnorodne metody i kanały dotarcia do odbiorców.

Skuteczność działań komunikacyjnych potwierdzają również badania ankietowe realizowane na grupie 107 pełnoletnich mieszkańców obszaru LGD. Prawie wszyscy potwierdzili, że słyszeli o Lokalnej Grupie Działania „Gościniec 4 Żywiołów” – tylko 1 uczestnik badania nie słyszał o LGD G4Ż, co jest rewelacyjnym wynikiem. Mieszkańcy uczestniczący w badaniu wiedzę na temat LGD czerpali w najczęściej ze strony internetowej LGD, odwiedzając stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów, odwiedzając profil społecznościowy LGD na Facebooku, uczestnicząc w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD oraz odwiedzając stronę gminy.

W kontekście przyszłego okresu programowania warto ponownie przeanalizować plan komunikacyjny, który jest ambitny i zawiera bardzo dużo działań, które przy tak małym – dwuosobowym zespole – stanowią bardzo duże obciążenie. Korzystne wydaje się w tym kontekście zoptymalizowanie planu pod kątem czasochłonności i kosztochłonności oraz efektów, które można

uzyskać realizując poszczególne działania komunikacyjne – optymalizacja w tym zakresie powinna przynieść wymierne korzyści zespołowi wdrażającemu.

Wsparcie LGD przy składaniu i realizacji projektów należy ocenić pozytywnie – świadczy o tym fakt, że zdecydowana większość uczestników badania w przyszłości chciałaby ponownie skorzystać ze wsparcia LGD. Jedynie 2 osobom było trudno powiedzieć, czy w przyszłości chcieliby z niego skorzystać. Istotne jest, że procedury i kryteria wyboru projektów były dla większości wnioskodawców czytelne i jednoznaczne i, w ocenie badanych wnioskodawców, pozwalały na wybór najlepszych projektów – po 4 osoby uznała, że kryteria wyboru wniosków nie były czytelne i jednoznaczne, a 3 osoby wskazały, że zastosowane kryteria nie pozwalały na wybór najlepszych projektów.

Beneficjenci korzystający z doradztwa LGD w zdecydowanej większości oceniają je pozytywnie. Na etapie składania wniosku wszyscy wnioskodawcy uczestniczący w badaniu i korzystający z doradztwa na tym etapie pozytywnie ocenili przygotowanie merytoryczne doradców, przydatność udzielonych porad oraz zakres porad spełniający oczekiwania. Tak samo zostały ocenione wskazane powyżej aspekty na etapie rozliczania operacji. Natomiast na etapie realizacji operacji wszyscy korzystający z doradztwa ocenili pozytywnie wskazane aspekty, za wyjątkiem 1 osoby, która nie była w stanie ocenić, czy udzielone porady były dla niej przydatne.

6.9. Ocena procesu wdrażania

Realizacja rzeczowa i finansowa Strategii RLKS przebiega prawidłowo. Nie ma zagrożenia dla osiągnięcia docelowych wartości wskaźników. Wskaźniki postępu rzeczowego realizowane są na bieżąco - rozpoczęto realizację 26 spośród 39 wskaźników w zakresie wypłaconych środków (w tym 13 z nich zostało zrealizowanych) oraz 30 wskaźników w zakresie podpisanych umów (w tym 19 wskaźników osiągnięto). Do rozpoczęcia realizacji pozostało 6 wskaźników w zakresie wypłaty środków i 1 wskaźnik w zakresie podpisanych umów.

W zakresie postępu finansowego zrealizowano 7 spośród 22 przedsięwzięć w zakresie wypłaconych środków, a 10 w zakresie wartości przyznanych środków. Ponadto rozpoczęto realizację budżetu w ramach kolejnych 10 przedsięwzięć. Nie rozpoczęto jeszcze realizacji budżetu dla 6 przedsięwzięć w zakresie wypłaconych środków, a dla 4 przedsięwzięć w zakresie przyznanej pomocy.

W latach 2017 – 2021 LGD Gościniec 4 Żywiołów zrealizował 58 naborów, w tym: 40 konkursów, 14 grantów oraz 4 operacje własne. W ramach zrealizowanych naborów wpłynęły 154 wnioski, a których wybrano do dofinansowania 122 wnioski i podpisano 74 umowy. Najwięcej naborów zrealizowano w zakresie podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej, co

zaowocowało decyzją o przeznaczeniu 50% dodatkowych środków na działania związane z podejmowaniem i rozwojem działalności gospodarczej.

Warto podkreślić, że procedury i kryteria wyboru projektów były dla większości wnioskodawców czytelne i jednoznaczne i, w ocenie badanych wnioskodawców, pozwalały na wybór najlepszych projektów – po 4 osoby uznała, że kryteria wyboru wniosków nie były czytelne i jednoznaczne, a 3 osoby wskazały, że zastosowane kryteria nie pozwalały na wybór najlepszych projektów.

W kontekście powyższego należy pozytywnie ocenić proces wdrażania Strategii RLKS. Wskaźniki i budżet realizowane są na bieżąco, a LGD adekwatnie reaguje na ewentualne zmiany i potrzeby społeczności lokalnej.

6.10. Wartość dodana podejścia LEADER

Jak czytamy na stronie Europejskiej Sieci na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich² oryginalnym zamysłem podejścia LEADER *było zaangażowanie energii i zasobów ludzi oraz miejscowych organizacji jako podmiotów rozwoju, a nie jego beneficjentów, by w ten sposób umożliwić im wkład w przyszły rozwój obszarów wiejskich poprzez tworzenie zależnych od obszaru partnerstw w postaci Lokalnych Grup Działania (LGD) zrzeszających podmioty publiczne, prywatne i społeczne. (...) Akronim "LEADER" pochodzi od francuskiego zwrotu "Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale", co oznacza "powiązania między działaniami na rzecz rozwoju gospodarki obszarów wiejskich".*

W kontekście powyższego należy stwierdzić, że działania LGD stymulowały komunikację oraz budowanie powiązań w społeczności lokalnej. Sprzyjały temu w szczególności projekty współpracy oraz przedsięwzięcia realizowane poza Strategią RLKS. Przyczyniają się one do wymiany wiedzy, sieciowania podmiotów działających na rzecz rozwoju lokalnego oraz do poprawy sytuacji grup defaworyzowanych.

Zespół skutecznie buduje relacje w społeczności lokalnej, co potwierdzają beneficjenci wsparcia - większość z nich po zakończeniu wsparcia nadal utrzymuje kontakty z LGD. Fakt ten pozwala pozytywnie ocenić działalność animacyjną LGD i umiejętność podtrzymywania relacji z partnerami.

Przedsięwzięcia realizowane przez LGD w największym stopniu przyczyniły się do zwiększenia potencjału gospodarczego obszaru, w tym poprawy sytuacji na rynku pracy dzięki operacjom w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej oraz rozwijania już istniejących firm. Podejmowane działania mogły również wpłynąć na poczucie sprawczości mieszkańców. Uczestnicy

---

² https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-toolkit/leaderclld-explained_pl

badania wskazali, że dostrzegają większy wpływ na sprawy w zamieszkiwanej gminie. Ponad połowa mieszkańców uczestniczących w badaniu dostrzegła również poprawę relacji pomiędzy okolicznymi mieszkańcami.

7. Wnioski i rekomendacje

1. Przeprowadzone analizy wskazują, że operacje przeprowadzone w ramach wdrażania Strategii RLKS sprzyjają osiągnięciu założonych w niej celów. Wiele działań LGD skupiało się wokół rozwoju przedsiębiorczości, poprawy sytuacji na rynku pracy, rozpoczynania nowych i rozwijania istniejących firm. Przedsięwzięcia w tym zakresie realizowano w ramach 3 celów szczegółowych. Cieszyły się one dużym zainteresowaniem społeczności lokalnej, co zaowocowało decyzją zespołu LGD o przeznaczeniu 50% dodatkowych środków na przedsięwzięcia związane z działalnością gospodarczą.
2. Przedsięwzięcia realizowane w ramach wdrażania strategii niewątpliwie przyczyniają się do rozwoju kapitału społecznego na obszarze LGD. Mieszkańcy uczestniczący w badaniu zwrócili uwagę na pojawienie się nowych form wsparcia ludzi młodych oraz podejmowanie inicjatyw, których celem było wsparcie osób starszych. Ponad połowa badanych dostrzegła również zwiększenie wpływu mieszkańców na to co dzieje się w gminie dostrzegło oraz poprawę relacji pomiędzy mieszkańcami. Ponadto, kapitał społeczny rozwijano w ramach projektu współpracy pn. „Rozwój Ekomuzeów na rzecz promocji turystyki na obszarach wiejskich i małych miast”. W tym obszarze należy położyć większy nacisk na wzmacnianie oddolnych inicjatyw, w szczególności sektora pozarządowego. Warto ponadto ponownie zastanowić się nad potrzebami lokalnej społeczności, ewentualnie zredefiniować założone cele i rozszerzyć ofertę. Dywersyfikacja działań w tym obszarze dłuższej perspektywie czasu powinna doprowadzić do zadowalających rezultatów.
3. Przedsięwzięcia w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, w tym podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej realizowano w ramach największej liczby naborów. Duże zainteresowanie społeczności realizowanymi przedsięwzięciami zaowocowało decyzją zespołu LGD o przeznaczeniu 50% dodatkowych środków na przedsięwzięcia związane z działalnością gospodarczą. Przedsięwzięcia związane z rozwojem przedsiębiorczości i oddziaływaniem na rynek pracy warto kontynuować w kolejnej perspektywie finansowej. Cieszą się one dużym zainteresowaniem mieszkańców i wpływają pozytywnie na lokalny rynek pracy. Finansowanie projektów zmierzających do założenia działalności gospodarczej oraz wsparcie dla istniejących firm jako istotne do dofinansowania w kolejnych latach uznała zdecydowana większość mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.
4. Rozwój turystyki i dziedzictwa kulturowego został przewidziany w Strategii w ramach celu szczegółowego II.1. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji oraz promocja turystyczna obszaru G4Ż, w ramach którego realizowano szereg przedsięwzięć ukierunkowanych na podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej w tym obszarze, tworzenie i rozwój

ogólnodostępnej infrastruktury, realizację projektów współpracy oraz organizację warsztatów, szkoleń, kursów i innych działań promocyjnych. W ramach rozwoju turystyki realizowano również projekt współpracy pn. „Rozwój Ekomuzeów na rzecz promocji turystyki na obszarach wiejskich i małych miast”. W ocenie uczestników badania należy w przyszłości kontynuować finansowanie projektów w zakresie rozwoju oferty kulturalnej, infrastruktury sportowej i społeczna (świetlice, miejsc spotkań) oraz promocję obszaru. Turystyka jest zatem gałęzią gospodarki, którą warto rozwijać w kolejnych latach. Na terenie LGD znajduje się wiele obiektów dziedzictwa kulturowego, które stanowią potencjał rozwoju turystycznego obszaru.

5. Działania realizowane przez LGD przyczyniają się do poprawy sytuacji grup defaworyzowanych, w szczególności w obszarze przedsiębiorczości. Działania na rzecz poprawy sytuacji osób z grup defaworyzowanych realizowano również w ramach celu szczegółowego I.2. Aktywizacja i działania na rzecz integracji mieszkańców LGD, w tym m.in. skierowane do osób z grup defaworyzowanych realizowano przedsięwzięcia dotyczące integracji międzypokoleniowej, integracji i aktywizacji osób z niepełnosprawnościami oraz aktywizacji mieszkańców obszaru LGD. Zmiany w tym zakresie były dostrzegalne dla mieszkańców obszaru uczestniczących w badaniu. Ponadto, wsparciu grup defaworyzowanych służył również projekt współpracy pn. „Rozwój Ekomuzeów na rzecz promocji turystyki na obszarach wiejskich i małych miast”, który angażował grupy defaworyzowane i priorytetowe.
6. W obszarze innowacyjności bezdyskusyjnie na pierwszy plan wysuwa się uruchomienie Inkubatora Kuchennego w Zakrzowie oraz uruchomienie Ekomuzeum.
7. LGD zrealizował dotychczas 1 projekt współpracy oraz 3 przedsięwzięcia poza Strategią RLKS. Wszystkie wpisują się w założenia Strategii RLKS realizowanej przez LGD „Gościniec 4 Żywiotów”. Na zdecydowanie pozytywną ocenę zasługuje fakt, że w projektach współpracy próbuje się uwzględniać działania na rzecz osób z grup defaworyzowanych, co bez wątpienia warto kontynuować w kolejnej perspektywie finansowej.
8. Działania podejmowane przez LGD, w tym działania animacyjne, komunikacyjne i doradcze realizowane były zgodnie z planem. Ich realizację należy ocenić pozytywnie, co potwierdzają sami beneficjenci wsparcia oraz mieszkańcy uczestniczący w badaniu. Dobór kanałów komunikacyjnych był trafny, o czym świadczą wskazania wnioskodawców – każde źródło było wskazane przez przynajmniej kilka osób. W kontekście przyszłego okresu programowania warto ponownie przeanalizować plan komunikacyjny, który jest ambitny i zawiera bardzo dużo działań, które przy tak małym – dwuosobowym zespole – stanowią bardzo duże obciążenie. Korzystne wydaje się w tym kontekście zoptymalizowanie planu pod kątem

czasochłonności i kosztochłonności oraz efektów, które można uzyskać realizując poszczególne działania komunikacyjne – optymalizacja w tym zakresie powinna przynieść wymierne korzyści zespołowi wdrażającemu.

9. Wsparcie LGD przy składaniu i realizacji projektów należy ocenić pozytywnie – świadczy o tym fakt, że zdecydowana większość uczestników badania w przyszłości chciałaby ponownie skorzystać ze wsparcia LGD. Beneficjenci korzystający z doradztwa LGD w zdecydowanej większości oceniają je pozytywnie.
10. Realizacja rzeczowa i finansowa Strategii RLKS przebiega prawidłowo. Nie ma zagrożenia dla osiągnięcia docelowych wartości wskaźników, a LGD adekwatnie reaguje na ewentualne zmiany i potrzeby społeczności lokalnej.
11. Procedury i kryteria wyboru projektów były dla większości wnioskodawców czytelne i jednoznaczne i, w ocenie badanych wnioskodawców, pozwalały na wybór najlepszych projektów.
12. Działania LGD stymulowały komunikację oraz budowanie powiązań w społeczności lokalnej. Sprzyjały temu w szczególności projekty współpracy oraz przedsięwzięcia realizowane poza Strategią RLKS. Zespół skutecznie buduje relacje w społeczności lokalnej, co potwierdzają beneficjenci wsparcia. Przedsięwzięcia realizowane przez LGD w największym stopniu przyczyniły się do zwiększenia potencjału gospodarczego obszaru, w tym poprawy sytuacji na rynku pracy dzięki operacjom w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej oraz rozwijania już istniejących firm.

8. Spis tabel i wykresów

8.1. Spis tabel

Tabela 1 Ludność w gminach wchodzących w skład LGD.	15
Tabela 2 Lokaty gmin w województwie w poszczególnych kategoriach.....	18
Tabela 3 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności wg płci	19
Tabela 4 Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD	20
Tabela 5 Ludność gmin w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym	23
Tabela 6 Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD	24
Tabela 7 Turystyczne obiekty noclegowe w gminach LGD.....	27
Tabela 8 Historia naborów	28
Tabela 9 Rzeczowa realizacja celów oraz przedsięwzięć w LSR (stan na 31.05.2021 r.).....	37
Tabela 10 Finansowa realizacja celów oraz przedsięwzięć w LSR (stan na 31.05.2021 r.)	43
Tabela 11 Szkolenia dla pracowników LGD w okresie od 1.01.2016 r. do 31.05.2021 r.	48
Tabela 12 Szkolenia dla członków organów LGD w okresie od 1.01.2016 r. do 31.05.2021 r.	49
Tabela 13 Realizacja planu komunikacji	51
Tabela 14 Doradztwo świadczone przez Biuro LGD.	58

8.2. Spis wykresów

Wykres 1. Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD.	16
Wykres 2. Wydatki gmin na 1 mieszkańca.	17
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.....	21
Wykres 4. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.....	21
Wykres 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.....	24
Wykres 6. Źródła informacji o naborach wniosków.....	34
Wykres 7. Czy LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków?	35
Wykres 8. Dlaczego zdecydował/a się Pan/i na złożenie wniosku o przyznanie pomocy finansowej do LGD?	35
Wykres 9. Kto był głównym odbiorcą efektów Pana/i projektu?.....	36
Wykres 10. Czy słyszał/a Pan/i o LGD "Gościniec 4 Żywiołów"?	55
Wykres 11. W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące LGD?	57
Wykres 12. Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku.	58
Wykres 13. Ocena wsparcia udzielanego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji.....	59
Wykres 14. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.....	60
Wykres 15. Charakterystyka demograficzna grupy mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.....	61
Wykres 16. Zmiany w gminie w ciągu ostatnich 5 lat.	61
Wykres 17. Zmiany na rynku pracy w ciągu ostatnich 5 lat.	63
Wykres 18. Zmiany obszarze kultury, sportu i rekreacji.	63
Wykres 19. Korzystanie z efektów działań LGD.....	64
Wykres 20. Obszary wymagające dofinansowania w gminie.....	65

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania.

Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD Gościniec 4 Żywiołów

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej efektów funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania Gościniec 4 Żywiołów. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety trwa 10 minut.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania Gościniec 4 Żywiołów

1. Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiła się sytuacja na rynku pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Powstały nowe firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy wsparcia dla ludzi młodych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Podejmowano inicjatywy, których celem było wsparcie osób starszych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiły się relacje pomiędzy mieszkańcami	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększył się ruch turystyczny	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

Poprawił się stan zabytków	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy spędzania wolnego czasu	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawił się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba wydarzeń kulturalnych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Przestrzeń publiczna stała się bardziej estetyczna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

2. Proszę wyobrazić sobie, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale środków finansowych w gminie, w której Pan/i mieszka. Które z wymienionych obszarów wymagają dofinansowania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Promocja obszaru	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Oferta kulturalna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura sportowa	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Drogi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Szkolenia i warsztaty dla mieszkańców	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Działalność organizacji pozarządowych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

Tworzenie nowych miejsc pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Opieka nad osobami starszymi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Wsparcie dla istniejących firm	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Dofinansowanie dla osób planujących założyć firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

3. Czy słyszał Pan/i o Lokalnej Grupie Działania Gościniec 4 Żywiołów? Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) Tak → Proszę przejść do pytania nr 4.
b) Nie → Proszę przejść do pytania nr 5.

4. W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące Lokalnej Grupy Działania Gościniec 4 Żywiołów. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Uczestniczyłem w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

5. Czy korzystał/a Pan/i z efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD działające na terenie gminy, w której Pan/i mieszka? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czy korzystał/a Pan/i z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniach organizowanych w ramach projektów dofinansowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w spotkaniach organizowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy uczestniczył/a Pan/i w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

6. Proszę wskazać, w którym przedziale wiekowym się Pan/i mieści. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) 18-25 lat
- b) 26-35 lat
- c) 36-45 lat
- d) 46-55 lat
- e) 56-65 lat
- f) 66 lat lub więcej

7. Proszę podać swoją płeć. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) Kobieta
- b) Mężczyzna
- c) Wolę nie podawać.

Ankieta dla beneficjentów Gościniec 4 Żywiołów

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania Gościniec 4 Żywiołów. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety nie powinno zająć więcej niż 10 minut.

Ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która jest lub była realizatorem projektu wspartego przez Lokalną Grupę Działania (np. polegającego na założeniu działalności gospodarczej). W przypadku, gdy beneficjentami wsparcia był podmiot (Urząd Gminy, Ośrodek Kultury, Organizacja Pozarządowa, OSP, KGW), ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która w ramach danego podmiotu była bezpośrednio zaangażowana w realizację dofinansowanego projektu.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania Gościniec 4 Żywiołów

W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- a) Zdecydowanie zgadzam się
- b) Raczej zgadzam się
- c) Trudno powiedzieć
- d) Raczej nie zgadzam się
- e) Zdecydowanie nie zgadzam się

W jaki sposób docierały do Pana/i informacje o naborze wniosków w Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

materiałów promocyjnych			
Uczestniczyłem/am w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Dlaczego zdecydował/a się Pan/i (lub podmiot reprezentowany przez Pana/ią) na złożenie wniosku o przyznanie pomocy finansowej do LGD? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje główny powód złożenia wniosku do LGD.

- a) Było to jedyne dostępne źródło finansowania mojego projektu
- b) Nie otrzymałem/am dofinansowania z innych środków/innego programu
- c) Chciałem/am skorzystać z nadarzającej się okazji otrzymania środków
- d) Zostałem/am zachęcony/a do złożenia wniosku przez LGD
- e) Na moją decyzję wpłynęła możliwość skorzystania z doradztwa w biurze LGD

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie składania wniosku? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Wsparcie polegające na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania dla mojego projektu	Tak	Nie
Wsparcie w zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania	Tak	Nie
Wsparcie polegające na wskazaniu prawidłowych wzorów wniosków i	Tak	Nie

instrukcji do nich		
Wsparcie w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR	Tak	Nie
Porady w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku	Tak	Nie
Wyjaśnienie szczegółowych zasad oceny wniosków	Tak	Nie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie realizacji projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie rozliczenia projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy obecnie pozostaje Pan/i w kontakcie z LGD? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Uczestniczę w spotkaniach organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się telefonicznie z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytam komunikaty na stronie internetowej LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Mam osobisty kontakt z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się w inny sposób	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Nie mam z LGD żadnego kontaktu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Czy brał/a Pan/i lub organizacja którą Pan/i reprezentuje udział w tworzeniu LSR? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź.

- a) Tak
- b) Trudno powiedzieć
- c) Nie

Kto był głównym odbiorcą efektów Pani/a projektu/ projektów? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje Pana/i projekt.

- a) Ja i moja rodzina
- b) Moja organizacja
- c) Ogół mieszkańców gminy/ obszaru LGD
- d) Turyści
- e) Przedsiębiorstwa
- f) Inne

Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.
Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Procedury wyboru wniosków o dofinansowanie w LGD były dla mnie czytelne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków były dla mnie jednoznaczne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków pozwalały na wybór najlepszych projektów	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Jeśli będzie to możliwe, w przyszłości chciałbym/łabym ponownie skorzystać ze wsparcia LGD	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy na etapie przygotowania, realizacji lub rozliczania projektu pojawiły się jakieś problemy wpływające negatywnie na jego przebieg bądź rezultaty?

a) Tak → Proszę odpowiedzieć na następujące pytanie.

b) Nie → **Dziękujemy za wypełnienie ankiety!**

Jakie to były problemy? Na pytanie odpowiadają tylko osoby, które w poprzednim pytaniu wybrały odpowiedź „Tak”. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Problemy bezpośrednio związane z przedmiotem projektu (np. problemy wynikające z branży w której działa przedsiębiorca, odbiorcami działań NGO lub uzgodnieniami dotyczącymi przebiegu tras rowerowych w projekcie gminnym)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy finansowe (np. z wypłatą dofinansowania, kredytem na realizację zadania, zmiennością cen w czasie realizacji zadania względem wpisanych we wniosku)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy formalno-prawne	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Problemy personalne (np. z pracownikami, członkami/ partnerami itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy z terminową realizacją harmonogramu (opóźnienia itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Trudność w dostępie do informacji na temat składania, realizacji lub rozliczenia projektu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy wynikające z wprowadzenia w Polsce stanu pandemii	Tak	Trudno powiedzieć	Nie